

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
KR

KOPIA TILL:

KABS
POLCH
POL 1

ÅTGÄRD:

1989-06-27/H Olsson, pol 1/mk
skr Amb Per Anger

1989-06-28 CS
P 2 Eu

INKOM UD 1989-06-15

AMBASSADEN MOSKVA

1989-06-15

POL

UD STOCKHOLM

ENDAST FOER KABS, POLCH OCH
POL 1 (THAM)

RE WALLENBERGAERENDET

FORTS

RE WALLENBERGAERENDET

P R I M O INFOER AVLAEMNANDE AV KREDITIVBREVEN NAAGON AV DE NAERMASTE DAGARNA TOGS JAG, SOM SEDVANLIGT AER, IGAAR EMOT PAA VICEUTRIKESMINISTERNIVAA I MID. EFTERSOM FOERSTE VICE UT-RIKESMINISTER KOVALJOV, ANSVARIG FOER EUROPA, BEFINNER SIG I BONN TILLSAMMANS MED GORBATJOV, "SLUMPADE" DET SIG SAA ATT DET VAR VICE UTRIKESMINISTER ADAMISJIN JAG FICK TRAEFFA. DENNE HAR ANSVAR FOER AFRIKA OCH HUMANITAERA (MR-)FRAAGOR.

MOT SLUTET AV VAART SAMTAL STAELLDE JAG FRAAGAN OM DET FANNS NAAGOT NYTT ATT SAEGA I WALLENBERGAERENDET, UNDER AABEROPANDE AV DELS ARTIKLARNA I SOVJETISK PRESS PAA SISTONE, DELS ATT ADAMISJIN NUMERA HANDLADE DETTA AERENDE OCH FOER NAAGRA MAANADER SEDAN TRAEFFAT GUY VON DARDEL I GENEVE.

ADAMISJIN SVARADE ATT HAN OCKSAA TAENKT TA UPP DENNA FRAAGA MED MIG. DETTA FOER ATT MEDDELA ATT HAN HAEROMDAGEN, VIA DEN SOVJETISKA AMBASSADEN I STOCKHOLM, SKICKAT ETT TELEGRAM TILL WALLENBERG-FOERENINGEN INNEHAALLANDE BESKEDET ATT AENNU EN UTREDNING, EN NY GENOMGAANG AV HELA AERENDET, INTE PAAVISAT NAAGOT NYTT. D V S, VAD SOVJETUNIONEN OFFICIELLT FRAMFOERT 1957 GAELLDE FORTFARANDE. DEN FOERNYADE UNDERSOEKNINGEN HADE GJORTS EFTER VAEDJAN FRAAN VON DARDEL RESP FRAAN WALLENBERGFOERENINGEN. (HAN NAEMNDE DOCK INTE STATSMINISTER CARLSSONS BEGAERAN TILL RYZJKOV I JANUARI -88 ATT FAA TA DEL AV EN UTREDNING OCH DEN UNDERLIGGANDE DOKUMENTATIONEN.) ADAMISJIN HAENVISADE OCKSAA SAERSKILT TILL ARTIKELN I NOVOJE VREMJA, INSAEND AV OSS FOER ETT PAR VECKOR SEDAN, VILKET BEKRAEFTAR VAART INTRYCK AV ATT DENNA VAR I HOEG GRAD AUKTORITATIV.

HAN UNDERSTROEK VIDARE ATT MAN VERKLIGEN BESJAELOTS AV EN OENSKAN ATT FINNA NAAGOT NYTT SPAAR, EFTERSOM WALLENBERG UTAN TVIVEL UTFOERT EN AEDEL GAERNING. DET STOD HELT KLART ATT "GAENGET" I NKVD BEGAATT ETT BROTT MOT HONOM. "KAMRATERNA" I DAGENS KGB HADE DOCK FOERSAEKRAT ATT NAAGRA NYA SPAAR EJ FANNS. ADAMISJIN PAAPEKADE, AEVEN OM HAN SADE SIG INSE ATT DETTA VAR EN KLEN TROEST FOER OSS, ATT ETT LIKNANDE OEDE DELADES AV MILJONTALS SOVJETMEDBORGARE.

FORTS

VON DARDELS STRAEVANDEN BEDOEMDE HAN SOM ETT HOPPLOEST FOERETAG. VISST KUNDE HAN KOMMA TILL MOSKVA OCH KANSKE T O M KONTAKTA KGB, MEN HAN SKULLE INTE HYSA NAAGRA ILLUSIONER. VON DARDEL HADE FOERESLAGIT UPPRAETTANDET AV EN ARBETSGRUPP, MEN VAD SKULLE EN SAADAN GOERA? KGB HADE JU BEDYRAT ATT NAAGOT NYTT INTE FANNS.

JAG FRAAGADE OM EN SAADAN ARBETSGRUPP, OM DEN NU KOM TILL STAAND, SKULLE FAA RAETT ATT GRANSKA SOVJETISKA ARKIV. ADAMISJIN SADE SIG INTE KUNNA GE ETT BESTAEMT SVAR, ELLER LOEFTE, PAA DENNA FRAAGA. DAEREMOT FOERESLOG HAN ATT JAG SJAELV SKULLE SOEKA DIREKT FOERETRAEDE HOS KGB-CHEFEN KRJUTJKOV.

ADAMISJIN TILLADE ATT HANS BENAEGENHET ATT SAMARBETA MED VON DARDEL AVSEVAERT MINSKAT, SEDAN HAN ERFARIT ATT DENNE LAAG BAKOM EN STAEMNING INFOER AMERIKANSK DOMSTOL AV DEN SOVJETISKA STATEN MED KRAV PAA KOMPENSATION. (VI ERINRAR OSS INTE PAA RAK ARM ATT VON DARDEL STAAR BAKOM DETTA.) DETTA HADE HAN LAATIT FRAMFOERA TILL VON DARDEL, SOM HAN FOER OEVRIKT HADE HAFT ETT MYCKET ANGENAEMT SAMTAL MED I GENEVE, I SAMBAND MED MR-KOMMISSIONENS MOETE.

S E C U N D O DET AER INTE ALLS OSANNOLIKT ATT MAN VALDE ATT LAATA JUST ADAMISJIN TA EMOT MIG, JUST FOER ATT FAA OVAN REDOVISADE BESKED FRAMFOERT PAA ETT SAA AUKTORITATIVT SAETT SOM MOEJLIGT. (ADAMISJINS AVDELNING FOERKNIPPAS OCKSAA I HOEGRE GRAD AEN VAAR EUROPAAVDELNING MED DET NYA TAENKANDET I UTRIKES-MINISTERIET OCH STAAR SJEVARDNADZE NAERA.)

VAD SOM NU NAERMAST BOER ALLVARLIGT OEVERVAEGAS AER OM JAG INTE BOER TA FASTA PAA IDEN ATT BEGAERA FOERETRAEDE HOS KGB-CHEFEN. (ADAMISJIN VAR ANGELAEGEN OM ATT DET INTE SKULLE FRAMSTAA SOM HANS FOERSLAG.) ETT SAADANT SAMTAL MAASTE, OM DET ALLS GAAR ATT ORDNA, FOERBEREDAS MYCKET Vael MEN BOER DAA GE TILLFAELLE ATT MERA I DETALJ GAA IGENOM DE VIKTIGASTE VITNESMAALEN OCH FRAAGETECKNEN ROERANDE WALLENBERG. MAN FAAR NATURLIGTVIS UNDYKA FOERMEDLA INTRYCKET ATT ETT SAADANT SAMTAL SKULLE UTGOERA SISTA INSTANSEN OCH ATT SAKEN DAEREFTER VORE HELT UTAGERAD AEVEN FRAAN SVENSK UTGAANGSPUNKT. DET AER SAEKERT DETTA MAN FRAAN SOVJETISK SIDA VILL UPPNAA MED DEN PLOETSLIGA PUBLICITETEN OM WALLENBERG. VI FAAR DAERFOER SE TILL ATT PARALLELLA KRAV PAA TILLGAANG TILL ARKIV M M FORTSATT FOERS FRAM.

SAA HAR VI JU FRAAGETECKNEN KRING PROFESSOR COTLERS SAMTAL MED BOGDANOV FOER ETT PAR VECKOR SEDAN. VI BLIR Vael SNART VARSE OM DEN SISTNAEMNDES FOERSLAG AER HELT OEVERSPELADE ELLER INTE.

DET KAN TILLAEGGAS ATT KRJUTJKOV HITTILLS TAGIT EMOT USA:S AMBASSADOER, FOER SAMTAL OM BILATERALT SAMARBETE SAMT ALLMAENNA INTERNATIONELLA FRAAGOR, RESP. TURKIETS AMBASSADOER FOER SAMTAL OM ARMENISK TERRORISM.

BERNER

FORTS

AMBASSADEN MOSKVA

3

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Deps Olsson, la

ARKIVEXEMPLAR

1989-06-15

Dnr	Avd	Grupp	Mål
1989-06-15			
106003	P	2	ku I

Guy von Dardel
45, Route de Peney-Dessus
CH-1242 SAVIGNY

Schweiz

Raoul Wallenberg

På uppdrag av vår ambassad i Moskva får jag meddela, att Ert brev till akademiledamoten Sacharov överlämnades till honom den 13 juni.

Sacharov sade vid mottagandet av brevet att han under de närmaste veckorna inte kommer att befinna sig i Moskva. Däremot lär han besöka Genève den 1 - 5 juli. Detta skulle eventuellt erbjuda en möjlighet för Er att träffa honom. Tyvärr saknar departementet dock uppgift om Sacharovs adress under vistelsen där.

Med vänliga hälsningar

Karl-V. Wöhler
Departementsråd

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsant med				Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☒ luftpost	☐ vanlig post	890615	4X

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Deps Hans Olsson, la

167/021
PROMEMORIA

1989-06-16

1 (2)

P 2 Eu^I

Ex till:

Kabs (2xx)

EXP 890616/LA

H E M L I G SekrL 2:1

Den senaste tidens utveckling i Wallenberg-ärendet

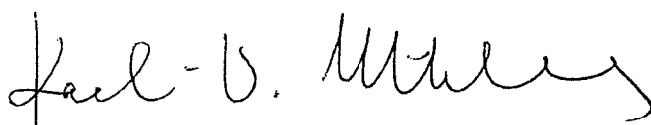
Ambassadör Berner överlämnade den 14 juni kopior av sina kreditivbrev till vice utrikesminister Adamisjin, som har ansvar för Afrika och humanitära frågor. (Den Europaansvarige viceministern Kovaljov åtföljde Gorbatsjov till Bonn.)

Under slutet av samtalet kom man även in på Wallenberg-ärendet. Adamisjin uppgav att den sovjetiska Stockholmsambassaden i dagarna sänt ett telegram till Wallenbergföreningen i Stockholm med beskedet att en förnyad utredning, d v s genomgång av hela ärendet, inte påvisat något nytt: beskedet som framfördes 1957 gällde fortfarande.

Adamisjin tillade att Guy von Dardels förslag om tillsättandet av en särskild arbetsgrupp inte skulle leda till något nytt. På Berners fråga om en sådan arbetsgrupp skulle få tillgång till sovjetiska arkiv svarade Adamisjin undvikande, men föreslog att Berner skulle ta upp frågan vid ett besök hos KGB-chefen Krutjkov. Det kan tilläggas att Krutjkov hittills tagit emot USA:s ambassadör (för samtal om bl a bilateralt samarbete) samt Turkiets ambassadör (för samtal om armenisk terrorism).

På senare tid har ett antal artiklar om Raoul Wallenberg publicerats i sovjetisk press (tidsskriften Novoje Vremja respektive ungkommunisternas dagstidning Komsomolskaja pravda). I kärnfrågan har dessa artiklar återgivit den traditionella sovjetiska uppfattningen, men av visst intresse är att i synnerhet artikeln i Komsomolskaja pravda noggrant redogör för de svenska efterforskningarna och framstötarna från 1945 och framåt, något som i stor utsträckning är nyheter för en sovjetisk publik.

Enligt uppgift från en journalist vid (London) Times, Ghita Sereny, som för närvarande besöker Stockholm för att samla material om en artikel om Wallenberg, skall den sovjetiska tidningen Ogonjok i dagarna publicera en artikel om Wallenberg. I denna skall bl.a. finnas uppgifter om att Wallenbergärendet helt handlades i Stalins kontor (vilket till stor del skulle förklara svårigheterna med att få fram uppgifter i ärendet). Dessutom skall den kvinnliga Ogonjok-journalisten citera ett brev från akademiledamoten Sacharov till Guy von Dardel 1980. Detta skulle kunna tyda på att hon fått tillgång till visst sovjetiskt arkivmaterial.

Karl-V. Wöhler

VI

a lot of criminals, political prisoners, religious people & what have to spend only a short time in prison, not years.

So they spoke about their lives and one of them told that he met a Swedish - Raoul Wallenberg

in a psychiatric prison near

Perm. He was sent there by mistake, ^{to the wrong}

He met Raoul Wallenberg in the

~~last~~ ¹⁹⁴⁷ psychiatric hospital

in the last months of 1947.

This is 100%. The problem is that the K.G.B. is moving him ~~very~~

from prison to prison,

So I wish you success to bring that big

Hero back to the world. Certainly

Mr Gorbachev know very good

where Mr Wallenberg is, certainly,

VII

if you in May, in June,

when you will be in Moscow will bring to the world Mr

Wallenberg, I will pay you

all the money for the tickets,

for food, for the hotel, what you spend

in your last two trips to Soviet

Union. I am the nephew of the

famous terror Joseph Schmidt

what was killed by the Switzerland

government in 1952. They arrest

him in a "pension" in Zurich

and send him to ~~the~~ his death

in the camp of Gyrenbad.

He was ill, and he was twelve days

in a hospital. After the police

took him with force back

to the camp where he died the

last day in 16-VI-1942.

VIII

So all the best for the future to you and your family. I have a great respect for you, for your work so I hope to read in Jerusalem Port that Mitzollenberg is released,

with friendship,

Abramovici Leon

Moem Studentim

Beit Remet 3/50

Beer Sheva

Israel,

P.S. Please don't ~~disclose~~ disclose my name, and that I am a photographer artist from Romania to

anybody, because I have the family there, make also in the summer a tripp

• • • V

is from Moscow. His father was also a doctor, good friend with Dr. Myosnikov, the assistant health minister in the time of Khrushchev.

So I met in my train, a young man from Soviet Union, a

very nervous one and religious.

He told me that he spend time to time, two weeks in

prison, because he made

demonstrations in the street to

show him to immigrate to Israel.

So, he told me that the last time

he spend 15 days in prison in

the town of Minsk.

The name of the prison is

Lanodeia prison because it is

in ~~the~~ street. It is a prison with

PRILY 2000

Amb Washington J.Hagard/JH

TELEFAX Nr: 50611(4)

Den 20 juni, 1989

X X X
För pol I och II samt press

Raoul Wallenberg

US News and World Report har i sitt nummer den 26 juni här återgivna artikel om Raoul Wallenberg. Bl a citeras ett uttalande av Hans Olsson.

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET
Pol. I

26 JUNI 1989

pol. I/kps. Olsson/ac

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1989-06-22/21		
Avd	Gr	Mål
P	2	EU'

(Pol) (PR)

file: 506 2(4)

WORLD

curred earlier—on June 26, just five days after the Nazi invasion. At that time, says the source, Stalin recalled the Brest-Litovsk Treaty of 1918 that Lenin had struck with the Germans to help save the fledgling Russian Revolution and asked Beria to get him a similar separate peace.

Such revelations would be strong medicine for any totalitarian society, but so far the 72-year-old Soviet system, its roots deep in Russian isolation and conservatism, has proved stable enough to absorb it. Eastern Europe, with its background of Communism imposed by foreigners at gunpoint, is more problematic, nowhere more so than in reform-minded Hungary.

A terrible vengeance. Throughout this year, as political infighting paralyzed the Communist Party, Hungarian radicals have wielded history as a weapon. For 32 years, the Hungarian party officially labeled the short-lived 1956 revolt against Stalinism a "counterrevolution"; in January, as reformers gained the upper hand, the events were relabeled a "popular uprising." Soon after, Janos Kadar, the rigid Stalinist who replaced Nagy, was forced out. Now Karoly Grosz, Kadar's successor as party boss and a reformer who, ironically, was caught behind the curve of rising expectations, is being pressed to make way for a new generation of leaders.

Leon Trotsky, the greatest heretic of them all, would appreciate the irony. As he wrote in a book on Stalin, "The vengeance of history is more terrible than the vengeance of the most powerful general secretary." Still, not every "blank spot" on the road map of Communist history is being filled in. How Gorbachev himself came to power in 1985 is not on the *glasnost* agenda in Moscow. Nor is the question of who guided the bumbling, failing Leonid Brezhnev to the 1979 decision to invade Afghanistan. In Prague, questions about the Soviet-led invasion that crushed a spring of hope in 1968 remain out of bounds, while East Germany still wraps itself in cold-war clichés and hides behind the Berlin Wall.

Even where *glasnost* encourages a new, franker look at history, bias can still cloud the verdict. In Budapest, historians complain of Soviet foot dragging in the search for the truth about 1956, while in Warsaw it could take years for a Soviet-Polish commission to resolve the 1940 massacre of a generation of Polish officers at Katyn by the Soviets.

Communist history, in short, remains a handy tool. Used and abused since 1917, the past finally is taking a measure of revenge as Gorbachev's *glasnost* casts light in some dark corners. But light, like truth, can be bent.

A lost prisoner of the gulag still holds Moscow hostage

The Raoul Wallenberg mystery

Of all the unanswered questions in Soviet history, none is more emotionally charged than the mystery surrounding the fate of Raoul Wallenberg.

The Swedish diplomat, who saved as many as 100,000 Jews in Nazi-controlled Hungary during the closing months of World War II, vanished on Jan. 17, 1945, after leaving Budapest by car with a Soviet motorcycle escort to meet Soviet military officers in eastern Hungary. The Soviets vacillated on what happened to him until 1957, when then Deputy Foreign Minister Andrei Gromyko said Wallenberg apparently had died of a heart attack in Moscow's notorious Lubyanka Prison in 1947 at the age of 34. But dozens of people who suffered through the gulag have reported encounters with the Swede in prison camps and hospitals, most recently in 1987, and his disappearance into Stalin's dungeons remains a deep stain on the proudest chapter in Soviet history, the Great Patriotic War against Nazi Germany.

But now that the Soviets, heeding President Mikhail Gorbachev's call for *glasnost*, are airing some of their dirtiest laundry, the Kremlin finally has begun addressing the Wallenberg mystery. Officials at the highest levels of the Soviet government have told *U.S. News* that a new and still unfinished investigation supports Gromyko's claim that Wallenberg died more than 40 years ago. The

probe so far has failed to unearth any new evidence or documents about Wallenberg's abduction, or what happened to him after his disappearance. For the first time, however, senior Soviet officials at least are attempting to shed some light on why Stalin's infamous NKVD secret police arrested, imprisoned and may even have tortured a man whose name has become a synonym for courage.

To Wallenberg's admirers, Moscow's new attempts to address the subject, although still unsatisfactory, are cause for hope. Hans Olsson of the Swedish Foreign Ministry notes that unprecedented articles in two Soviet publications this year acknowledged that "this is a man who saved thousands of people and then just disappeared. That part of history has not reached a Soviet audience until now." Nina Lagergren, Wallenberg's sister, believes her brother is still alive and will mark his 77th birthday on August 4. "There has been a great deal written about him in the West," she says. "But what matters most is opinion in the Soviet Union. That is what is happening now."

Beria the butcher. Senior Soviet officials finger Stalin's bloodthirsty secret police chief, Lavrenti Beria, as the driving force behind Wallenberg's arrest. They say Beria, who was convicted of treason and executed soon after Stalin's death in 1953, maintained his own private intelligence network and suspected that Wallenberg was an Anglo-American spy. In fact, Wallenberg had undertaken his humanitarian mission in response to Presi-

by Robin Knight with Jeff Trimble in Moscow, Mihaly Balki in Budapest and June Carolyn Erick in Berlin

A cabinet of horrors. Did the truth about human-rights champion Raoul Wallenberg?

from. Sob 3(u)

dent Roosevelt's effort to use neutral countries to help the beleaguered Jews in Europe. Beria was likely aware of Wallenberg's American connection and suspicious of the financial support American Jews gave to the rescue effort.

At the same time, the Soviet sources suggest that Beria was keenly interested in Wallenberg's extensive contacts with German Gestapo and SS commanders in Hungary. Beria ordered Soviet intelligence stations in Europe, says one Soviet source, "to keep an eye on Wallenberg, who moved around very freely and had contacts with German authorities." According to the Soviet sources, some high-ranking NKVD officers, now dead, reported that they had been unaware of the Wallenberg affair, indicating that Beria bypassed his own top aides in handling the case.

Officials high in the Soviet hierarchy offer several possible explanations for Beria's fixation with a low-ranking Swedish diplomat. One is that he believed Wallenberg was a party to German attempts to trade Hungarian Jews for desperately needed war matériel from Britain for use on the Eastern front. Although Western officials reject the claim, the Soviet sources insist that one such deal was actually consummated through Switzerland for the delivery of thousands of trucks to Hitler's *Wehrmacht*. "For us, it was a most unpleasant thing," the sources say.

At the same time, the Soviet sources suggest, Beria may have thought that Wallenberg, whose cousins Jacob and Marcus had close contacts with the German underground, was involved in attempts by SS Commander Heinrich Himmler to arrange a separate peace with Britain, giving the Allies control of Eastern Europe. One Soviet source also says Beria maintained his own clandestine contacts with Himmler and senior

Trapped. A victim of spy mania?

Gestapo commanders throughout the war, as several Soviet publications have alleged this year, and might have feared that Wallenberg had found out about the traitorous links.

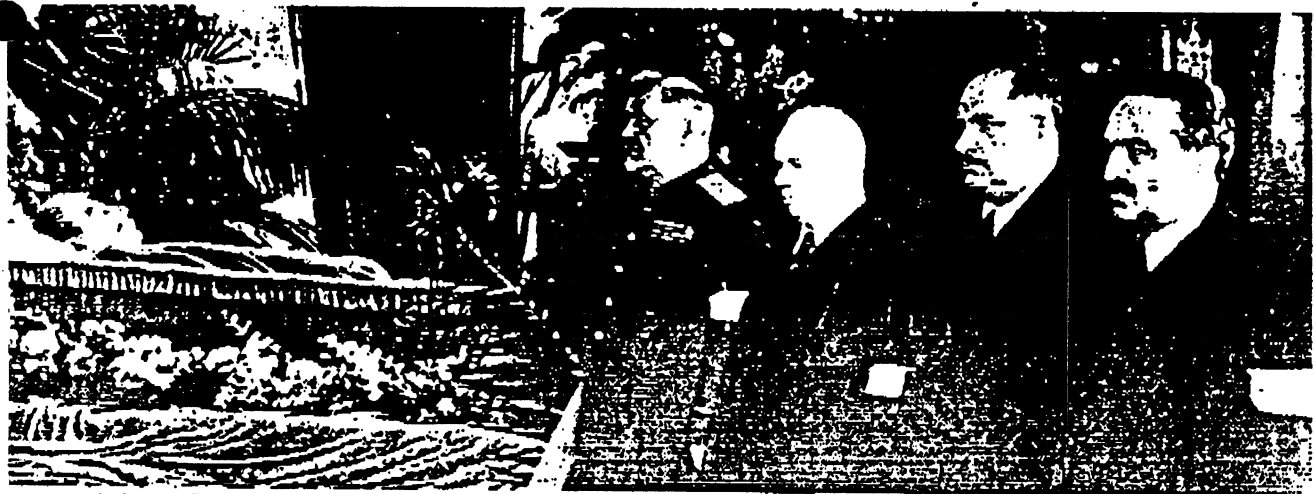
The disclosures coincide with the new sympathetic portrait of Wallenberg in the Soviet press and follow the forced retirement in April of former Foreign Minister Gromyko, a key link in the Wallenberg saga. The Soviet sources say the new investigation was undertaken in response to fresh appeals by the Swedish Wallenberg Committee. It was Andrei Gromyko who handed the Swedish ambassador a memo on Feb. 6, 1957, that served as the basis for three decades of Soviet dismissals of the subject. That memo said a report found in the files of a Moscow prison infirmary referred to a prisoner named "Walenberg" [sic] who died of a heart attack in his cell. Gromy-

ko said the facts in the document "lead one to believe that Wallenberg died in July, 1947." At the time, Gromyko blamed earlier false reports about Wallenberg's fate on a minister for state security who later was executed for unrelated criminal activity.

Where's the evidence? Confusion still reigns. One well-placed source, contradicting the official Soviet account of Wallenberg's death offered by Gromyko, says without explanation that he now believes the Swede was flown to Kiev, where he was tortured and died within 10 days of his abduction in early 1945. But a number of former prisoners of the NKVD reported sharing cells with him between 1945 and December, 1947.

The mystery persists, senior Soviet officials say, because all evidence in the case likely was destroyed years ago. An article in the June 5 edition of the Soviet weekly *New Times* said such practices were common in the Stalin era. "To think how many innocent Soviet people have disappeared without a trace like Wallenberg," the article said. It conceded that this is difficult to accept for people who admire Wallenberg and owe him their lives. "They still hope for a miracle," it said. "One can well understand the way they feel. But there is no undoing the past."

At a human-rights conference in Paris this month, Soviet official Yuri Kashlev called Wallenberg's death "a dark page in Soviet history." He came close to declaring that Wallenberg had been killed, saying without elaboration that "the people who destroyed people like Wallenberg also destroyed all documents concerning him, and these people were then destroyed." A knowledgeable Soviet official says the soldiers who picked up Wallenberg probably did not know who he was, but used a photograph to identify their target, and the guards who escorted him from Hungary to the Sovi-

grave with Joseph Stalin and his bloodthirsty secret-police chief Lavrenti Beria, third from left?

from 506 4(4)

WORLD REPORT

et Union were killed. This official also suggests that Wallenberg may have been tortured and forced to sign a confession that he had spied for the West.

According to this source, Beria also may have used Wallenberg's "confession" to fuel Stalin's notorious anti-Semitism. Among other things, this official suggests that the NKVD chief used the confession to buttress his fabrications that Eastern European Jews, many of them in leadership positions, were plotting with the West against Moscow and Stalin. A 1959 CIA memo on the Wallenberg case, obtained by U.S. News under the Freedom of Information Act, notes that the Soviets began "intense persecution of the Jews" in early 1952, purging all Jews from important jobs in Budapest, where Wallenberg had worked, and arresting some 800 of them. But the Soviet official says no "protocol" or record of Wallenberg's interrogation has been found, and he was unable to explain the basis for his suggestion.

Silencing the witnesses. Moscow's conclusion that Wallenberg died in 1947 is at odds with various sightings of the Swedish diplomat over the years. The Swedish government says the Kremlin's claim "is not satisfactory." The Rescue Wallenberg Committee of Jerusalem rejects Kashlev's statement, citing several witnesses who claimed to have seen Wallenberg, among them a Soviet émigré who said he met the Swede in the sick bay of a Sverdlovsk prison in 1972.

One of the most intriguing reports came in 1961 when a Swedish professor, Nanna Svartz, raised the Wallenberg case with a Soviet colleague, A. L. Myasnikov. To her surprise, Myasnikov said the diplomat was alive, but ill, in a Moscow mental hospital. But when Swedish authorities tried to pursue the matter, Myasnikov retracted his statement, saying he had been misunderstood. He later told Svartz privately that Soviet Premier Nikita Khrushchev had given him a tongue-lashing for talking about Wallenberg.

Another alleged sighting involved a Soviet prisoner named Jan Kaplan, who spent 18 months in jail in the mid-1970s. Upon his release in 1977, Kaplan phoned his daughter, who had emigrated to Israel, and mentioned that he had met a Swede who had spent 30 years in prison. Kaplan later tried to smuggle out a letter with more details, but it was intercepted by the KGB, and Kaplan was re-arrested. A KGB official told Kaplan's wife that Kaplan was picked up for talking about Wallenberg and trying to spread anti-Soviet slander. The official also warned her not to speak about the case. When news of the affair reached Swedish officials, they were so impressed by details of the sighting that they officially requested an interview

Growing up. He braved Nazi guns

THE RIGHTEOUS GENTLE

Raoul Wallenberg arrived in Budapest in July, 1944, and began buying houses. Draping them with the flag of his country, he turned them into sanctuaries for thousands of Hungarian Jews. The Third Reich slaughtered 800,000 Hungarians; almost singlehandedly, Wallenberg saved as many as 100,000 of Hungary's Jews and maybe tens of thousands more.

His weapons were raw courage and sheer audacity. He brought homemade Swedish identity cards to the cattle cars full of Jews, called out names and filled in the blanks later. Once, when Hungarian troops tried to force their way into one of his safe houses to round up laborers, Wallenberg blocked their way: "None leaves this place," he vowed, "as long as I live." The Army blinked first.

Thanks to him, thousands of Jews who otherwise would have been lost to history lived to bear witness to that time and to immortalize the righteous gentile who refused to forget them.

with Kaplan. The Soviets ignored the appeal and repeated their claim that Wallenberg had died in 1947. Kaplan's whereabouts today are unknown.

In 1981, Simon Wiesenthal, the Nazi-hunter, reported that a Russian identified only as "I. L." had said Soviet Gen. G. Kuprianov, a Hero of the Soviet Union who had been jailed by Stalin, had told him of meeting Wallenberg several times in prison between 1953 and 1956 and had been astonished to learn in 1979 that Wallenberg had not yet been released. When word of the story ap-

peared in a Russian-émigré newspaper, the KGB warned Kuprianov not to talk to foreign journalists and later demanded that he retract the story. Kuprianov refused. Five days after he was picked up, the KGB summoned his wife to report that Kuprianov had died of a heart attack. While she was at the KGB offices, the general's apartment was searched and all his papers were confiscated. Soviet officials continue to dismiss such reported sightings as groundless, arguing that the NKVD often planted false rumors about the whereabouts of prisoners it already had liquidated.

It is unclear why the Soviets have reopened the Wallenberg case at this time. Gen. William Odom, a Soviet specialist and former director of the National Security Agency, suggests the Soviets may believe they can close the case by placing blame on Beria and Stalin. Their efforts, he says, appear to be aimed at improving the Soviet image in the West while distancing the current leadership from the crimes of Stalin and the heavy-handed diplomacy of Leonid Brezhnev.

In an example of the new approach to the Wallenberg case, one of the Soviet sources says the Swedish diplomat had been "playing an entirely humanitarian role without thinking or recognizing in what terrible affairs he became involved." He calls Wallenberg an "honest and decent man who, above anything else, wanted to help the situation of oppressed people."

But if the Soviets indeed want to set the record straight, why haven't they been more forthcoming? Odom suspects the truth is still too embarrassing to the Soviets and, in any case, they may not want to set a precedent for opening up their archives. "There are very real dangers in beginning to pull out records on these kinds of things, given all the atrocities," he says. Odom finds it difficult to believe that there are no documents on the case, considering the Soviet "bureaucratic fetish for writing everything down."

Elie Wiesel, who has written extensively about the Holocaust and has spoken out repeatedly on Wallenberg's behalf, also is skeptical of the Soviet claims. "There must be people who dealt with him in all kinds of ministries, in jails, in Siberia," Wiesel maintains. "They should bring them forward. Let's interview them. The man deserves to be remembered." Wiesel praises recent Soviet candor on other dark areas of the past and argues that the Kremlin should now open the Wallenberg files, too. "Gorbachev has shown courage in so many areas," he says. "Let him show it here." ■

by Douglas Stanglin with Mortimer B. Zuckerman and Jeff Tumble in Moscow and David Bartal in Stockholm

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Enhet

Datum

Handläggare

I

890626

H. Olsson

FAX ☐ RAPPORT ☐ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM ☐ ÖVR

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller namn

Washington 890620 #506

Anropande

Ravet Wallenberg

☐ HEMLIGSTÄMPLAS

Delges för kännedom

utan bil		jämte bil		jämte bil nr		jämte bil där så angivits		bil kan lånas på UD tel:	
Bil		Bil		Bil		Bil		Bil	
☐ Konungen		☐ Statssekr		☐ BITS		☐ Europainstitutet			
☐ Regeringen	21 ex	☐ U-enh A		☐ SAREC		☐ Svenska FN-förbundet			
☐ Statsministern		☐ I-sekr A		☐ IMPOD		☐ Östekonomiska byrån			
☐ Statsrådsberedningen		☐ I-enh Fi		☐ Swedfund		☐ Bankföreningen			
☐ Chef Fö		☐ I-enh Fö		☐ LO/TCO:s bist nämnd		☐ Exportr			
☐ Chef I		☐ I-sekr I		☐ Sv kyrkans mission		☐ Industriförb			
☐ Statsrådet		☐ IAEA-del I		☐ IVA		☐ Grossistförb			
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ STU		☐ Sthlms Handelsk	2 ex		
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Svensk kärnbränsle AB		☐ LO			
☐ Riksdagenstälman		☐ I-sekr		☐ Statens kärnkraftinsp		☐ AIC			
☐ Utrnämnd/Utrutsk/Europa-rådsdel	53 ex	☐ SSLP, Fö		☐ Statens strålskyddsinst		☐ TCO			
☐ Utrikesnämnden	21 ex	☐ ÖB		☐ Televerket		☐ SIF			
☐ Utrutsk	37 ex	☐ Ch Fst/Op 1		☐ Statens rymddeg		☐ SACO/SR			
☐ Europarådsdel	12 ex	☐ Ch Fst/Op 5		☐ Invandrarverket	2 ex	☐ SAF			
☐ Utrutsk kanslichef		☐ Arméstaben FN-avd		☐ Forskningsberedningen		☐ Röda Korset			
☐ Förutsk kanslichef		☐ Stabsch MHS		☐ Miljöförberedningen		☐ Rövare			
☐ Riksdagsman		☐ FOA	2 ex	☐ I-sekr Naturvårdsverk		☐ Rövare			
☐ Riksdagsman		☐ SIPRI		☐ Sekrfframtidsstud		☐ Rövare			
☐ Riksdagsman		☐ EKN		☐ Nordiska Rådets sv del		☐ Rövare			
☐ Statssekr Fö		☐ KK	5 ex	☐ Svenska institutet		☐ Rövare			
☐ Statssekr		☐ Riksbanken		☐ Nordiska Afrika inst		☐ Rövare			
☐ Statssekr		☐ RPS		☐ Latinamerikainst		☐ Rövare			
☐ Statssekr		☐ SIDA		☐ Utrikespol institutet		☐ Rövare			

Bil		Bil		Bil		Bil		Bil		Bil	
☐ Större beskickningar FN-representationen	9 ex	☐ Bonn	☒ Moskva	☐ Peking	☐ Washington 2 ex						
		☐ London	☐ Paris	☐ Tokyo	☐ FN-repr						
☐ Norden	4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik						
		☐ Belgrad	☒ Budapest	☐ Leningrad Gk	☐ Sofia						
☐ Övriga Östeuropa	8 ex	☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Prag	☐ Warszawa						
		☐ Ankara	☐ Bern	☐ Haag	☐ Ottawa	☐ Bryssel-del	☐ Paris-del				
☐ Övriga Vasteuropa och Canada	18 ex	☐ Athen	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom	☐ Genève-del	☐ Strasbourg-repr				
		☐ Berlin Gk	☐ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien	☐ Neder-del Genève	☐ ESK-del Wien				
☐ Nordafrika	5 ex	☐ Alger	☐ Keiro	☐ Rabat	☐ Tunis	☐ Tripoli					
		☐ Abu Dhabi	☐ Bagdad	☐ Damaskus	☐ Muscat	☐ Tel Aviv					
☐ Mellanöstern	9 ex	☐ Amman	☐ Beirut	☐ Kuwait	☐ Riyadh						
		☐ Bangkok	☐ Dhaka	☐ Islamabad	☐ Manila	☐ Pyongyang	☐ Teheran				
☐ Övriga Asien och Australasien	18 ex	☐ Canberra	☐ Hanoi	☐ Jakarta	☐ New Delhi	☐ Seoul	☐ Vientiane				
		☐ Colombo	☐ Hongkong Gk	☐ Kuala Lumpur	☐ Panmunjom	☐ Singapore	☐ Wellington				
☐ Övriga Afrika	14 ex	☐ Abidjan	☐ Dar-es-Salaam	☐ Harare	☐ Lagos	☐ Lusaka	☐ Monrovia				
		☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Kinshasa	☐ Luanda	☐ Maputo	☐ Nairobi				
☐ Latinamerika	12 ex	☐ Bogotá	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Lima	☐ Maseru	☐ Pretoria				
		☐ Brasilia	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Managua	☐ Mexico	☐ Quito				
☐ Vissa lönade konsulat	16 ex	☐ Barcelona	☐ Hamburg	☐ Los Angeles	☐ Montreal	☐ Montevideo	☐ Santiago				
		☐ Chicago	☐ Istanbul	☐ Mariehamn	☐ München	☐ Rio de Janeiro	☐ Vancouver				
		☐ Frankfurt	☐ Jeddah	☐ Minneapolis	☐ New York Gk	☐ Sydney					
						☐ Szczecin					

Bil		Bil		Bil		Bil		Bil	
☐ Utrikesministern		☐ Chef Pol 1-6		☐ Inspektören		☐ Chef UDH		☐ Chef NGO	
☐ Biståndsministern		☒ Chef Pol		☐ Chef protokollet		☐ Förhandlingsgruppen		☐ ESK-gruppen	
☐ Utrikeshandelsmin		☐ KSA		☒ Chef press- o inf enh		☐ Koordinatörerna		☒ Wahlen	
☐ Kabinetssekr		☐ Chef Rattsavd		☐ Chef pressbyrån		☐ KMI		☒ Tham	
☐ UM:s inf sekr		☐ Folkträtsrådgivare		☐ Chef inf byrån		☐ UDH 6 Transp		☒ Olden	
☐ Kansliråd UM:s kansli		☐ Chef R		☐ Chef SSB		☐ Statssekr int U-samarb			
☐ Dep sekr UM:s kansli		☐ Expeditionschefen		☐ Rapportöversikten		☐ Chef U			
☐ Chef Pol avd		☐ Chef A:1		☐ Statssekr UDH		☐ Regeringspärmen			
☐ Bitr. Chef Pol avd		☐ Chef A:2							
Antal ex	9	Antal ex bil	9	Antal ex	890627	Antal ex	890627	Antal ex	890627
Antal ex	9	Antal ex bil	9	Antal ex	890627	Antal ex	890627	Antal ex	890627
Antal ex	9	Antal ex bil	9	Antal ex	890627	Antal ex	890627	Antal ex	890627

SVERIGES AMBASSAD

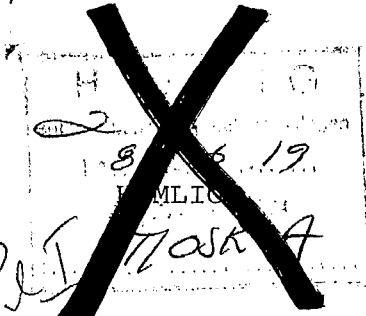
MOSKVA

1989-06-19

Pol I/kr Vollrath Tham/ik
1989-09-08

Hbr Örn 890908.

Chefen för politiska avdelningen
Ambassadör Torsten Örn
Utrikesdepartementet

Wallenberg-ärendet
Miso A 1989-06-15

170/001

INKOM UD		
1989-06-26		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	en I

Broder,

Vid en lunch med Hans Magnusson ute på hans särskilde kontakts datja i slutet av förra veckan frågade denne mot slutet av måltiden om vi på ambassaden hade läst artikeln om Wallenberg i Komsomolskaja Pravda. Det hade vi naturligtvis och M.Tj. underströk då hur viktig denna artikel var, "den visade att man på sovjetisk sida ville avlasta de svensk-sovjetiska förbindelserna denna fråga".

Ett sådant syfte var i och för sig gott och väl, svarade HM, men tillade att det i så fall åtminstone var nödvändigt att vi gavs tillgång till den sovjetiska dokumentationen i ärendet. Detta, menade M.Tj., skulle säkert ordnas, de sovjetiska arkiven skulle öppnas.

Tilläggas kan att en av de yngre medarbetarna vid andra europeiska avdelningen i MID vid ett samtal med Hartelius nyligen sade sig tro att det sannolikt fanns åtminstone något material i arkiven förutom Smoltsov-pappret.

./..

KGB kan alltså bli nästa anhalt i våra efterforsk-
ningar. Självfallet bör en sådan kontakt förberedas
väl. Själv kan jag tänka mig att om jag får träffa
KGB-chefen mitt väsentliga budskap bör vara en begäran
att en svensk delegation med erforderliga expert-
kunskaper får komma hit för att granska och bedöma det
sovjetiska arkivmaterialet. Man kan då förstås svara
att man ej har något utöver det redan presenterade
och besöket leder då blott till ett upprepande av
tidigare utsägor. I bästa fall kan man väl vara redo
att ställa ett lämpligt urval till förfogande. Att
man skulle gå längre verkar på mig otänkbart. Då
får vi förstås räkna med att ryssarna anser detta
vara tillräckligt för att vi skall slutligen upphöra
med ytterligare krav på efterforskningar och äntligen
förklara oss tillfreds med de givna beskeden.

Vi vore tacksamma erhålla er reaktion på ovanstående.

Jag far till Sverige vid midsommar och är tillgänglig
på telefon 0477/20653, i Stockholm 12-18.8 och till-
baka här ca den 20.8.

Örjan Berner
Örjan Berner
Örjan Berner
Örjan Berner

SVERIGES AMBASSAD

WASHINGTON

1989-06-21

Pressbyrå/Odlander/AF

1989-06-28

Delges:

Kabs Wöhler, Pol 1
 Polch Tham, Pol 1
 Bitr Polch Olsson, Pol 1
 Statssekr UDH Rosenberg, Pol 2
 Statssekr U-avd Bertelman, Pol
 Rättsch Amb Moskva
 Expch Heinebäck, Press
 Näslund, Utrikesm kansli Hallqvist, Press
 Söder, Utrikesm kansli *Exp. P9062P/AF*
 Eriksson, Kabs kansli

Departementssekreteraren
 Jens Odlander
 Pressbyrå
 Utrikesdepartementet

Artikel om Raoul Wallenberg

(1 bil)✓

Jens Odlander,

I senaste numret av U S News & World Report finns en artikel som ger en ny dimension åt Wallenbergmysteriet.

I Mikhail Gorbachevs Ryssland har man ägnat sig åt att öppet tvätta en del av sin allra smutsigaste byk och Raoul Wallenberg är ett led i detta anmärkningsvärda skeende.

En ny och fortfarande oavslutad efterforskning i Sovjetunionen stödjer Gromykos uppgift att Wallenberg dog för mer än 40 år sedan. För första gången gör högre tjänstemän ett försök att få en inblick i vad som skett. Att denne man räddade tusentals liv för att därefter själv till synes spårlöst försvinna har ej nått fram i Sovjetunionen förrän nu. Från att tidigare ha stämplats som spion målas nu ett sympatiskt porträtt av Wallenberg.

Men om man verkligen velat finna sanningen om vad som skett, varför har man då ej gjort en större ansträngning? Det lutar åt att sanningen om Raoul Wallenberg fortfarande ter sig alltför besvärande. För övrigt vill man ej skapa något prejudikat som skulle leda till att de historiska arkiven öppnas upp.

Raoul Wallenberg förtjänar att bli ihågkommen. Numera med tillägget även i Sovjetunionen, att döma av U S News & World Report.

./. Kopia av artikeln bifogas.

Med vänliga hälsningar

Daina Zaidi

Daina Zaidi

PR

172/002

INKOM UD		
1989-06-26		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	Eu I

current earlier—on June 26, just five days after the Nazi invasion. At that time, says the source, Stalin recalled the Brest-Litovsk Treaty of 1918 that Lenin had struck with the Germans to help save the fledgling Russian Revolution and asked Beria to get him a similar separate peace.

Such revelations would be strong medicine for any totalitarian society, but so far the 72-year-old Soviet system, its roots deep in Russian isolation and conservatism, has proved stable enough to absorb it. Eastern Europe, with its background of Communism imposed by foreigners at gunpoint, is more problematic, nowhere more so than in reform-minded Hungary.

A terrible vengeance. Throughout this year, as political infighting paralyzed the Communist Party, Hungarian radicals have wielded history as a weapon. For 32 years, the Hungarian party officially labeled the short-lived 1956 revolt against Stalinism a "counterrevolution"; in January, as reformers gained the upper hand, the events were relabeled a "popular uprising." Soon after, Janos Kadar, the rigid Stalinist who replaced Nagy, was forced out. Now Karoly Grosz, Kadar's successor as party boss and a reformer who, ironically, was caught behind the curve of rising expectations, is being pressed to make way for a new generation of leaders.

Leon Trotsky, the greatest heretic of them all, would appreciate the irony. As he wrote in a book on Stalin, "The vengeance of history is more terrible than the vengeance of the most powerful general secretary." Still, not every "blank spot" on the road map of Communist history is being filled in. How Gorbachev himself came to power in 1985 is not on the *glasnost* agenda in Moscow. Nor is the question of who guided the bumbling, failing Leonid Brezhnev to the 1979 decision to invade Afghanistan. In Prague, questions about the Soviet-led invasion that crushed a spring of hope in 1968 remain out of bounds, while East Germany still wraps itself in cold-war clichés and hides behind the Berlin Wall.

Even where *glasnost* encourages a new, franker look at history, bias can still cloud the verdict. In Budapest, historians complain of Soviet foot dragging in the search for the truth about 1956, while in Warsaw it could take years for a Soviet-Polish commission to resolve the 1940 massacre of a generation of Polish officers at Katyn by the Soviets.

Communist history, in short, remains a handy tool. Used and abused since 1917, the past finally is taking a measure of revenge as Gorbachev's *glasnost* casts light in some dark corners. But light, like truth, can be bent. ■

by Robin Knight with Jeff Trimble in Moscow,
Mihaly Batki in Budapest and June Carolyn Erick
in Berlin

A lost prisoner of the gulag still holds Moscow hostage

The Raoul Wallenberg mystery

Of all the unanswered questions in Soviet history, none is more emotionally charged than the mystery surrounding the fate of Raoul Wallenberg.

The Swedish diplomat, who saved as many as 100,000 Jews in Nazi-controlled Hungary during the closing months of World War II, vanished on Jan. 17, 1945, after leaving Budapest by car with a Soviet motorcycle escort to meet Soviet military officers in eastern Hungary. The Soviets vacillated on what happened to him until 1957, when then Deputy Foreign Minister Andrei Gromyko said Wallenberg apparently had died of a heart attack in Moscow's notorious Lubyanka Prison in 1947 at the age of 34. But dozens of people who suffered through the gulag have reported encounters with the Swede in prison camps and hospitals, most recently in 1987, and his disappearance into Stalin's dungeons remains a deep stain on the proudest chapter in Soviet history, the Great Patriotic War against Nazi Germany.

But now that the Soviets, heeding President Mikhail Gorbachev's call for *glasnost*, are airing some of their dirtiest laundry, the Kremlin finally has begun addressing the Wallenberg mystery. Officials at the highest levels of the Soviet government have told *U.S. News* that a new and still unfinished investigation supports Gromyko's claim that Wallenberg died more than 40 years ago. The

probe so far has failed to unearth any new evidence or documents about Wallenberg's abduction, or what happened to him after his disappearance. For the first time, however, senior Soviet officials at least are attempting to shed some light on why Stalin's infamous NKVD secret police arrested, imprisoned and may even have tortured a man whose name has become a synonym for courage.

To Wallenberg's admirers, Moscow's new attempts to address the subject, although still unsatisfactory, are cause for hope. Hans Olsson of the Swedish Foreign Ministry notes that unprecedented articles in two Soviet publications this year acknowledged that "this is a man who saved thousands of people and then just disappeared. That part of history has not reached a Soviet audience until now." Nina Lagergren, Wallenberg's sister, believes her brother is still alive and will mark his 77th birthday on August 4. "There has been a great deal written about him in the West," she says. "But what matters most is opinion in the Soviet Union. That is what is happening now."

Beria the butcher. Senior Soviet officials finger Stalin's bloodthirsty secret police chief, Lavrenti Beria, as the driving force behind Wallenberg's arrest. They say Beria, who was convicted of treason and executed soon after Stalin's death in 1953, maintained his own private intelligence network and suspected that Wallenberg was an Anglo-American spy. In fact, Wallenberg had undertaken his humanitarian mission in response to Presi-

A cabinet of horrors. Did the truth about human-rights champion Raoul Wallenberg go?

dent Roosevelt's effort to use neutral countries to help the beleaguered Jews in Europe. Beria was likely aware of Wallenberg's American connection and suspicious of the financial support American Jews gave to the rescue effort.

At the same time, the Soviet sources suggest that Beria was keenly interested in Wallenberg's extensive contacts with German Gestapo and SS commanders in Hungary. Beria ordered Soviet intelligence stations in Europe, says one Soviet source, "to keep an eye on Wallenberg, who moved around very freely and had contacts with German authorities." According to the Soviet sources, some high-ranking NKVD officers, now dead, reported that they had been unaware of the Wallenberg affair, indicating that Beria bypassed his own top aides in handling the case.

Officials high in the Soviet hierarchy offer several possible explanations for Beria's fixation with a low-ranking Swedish diplomat. One is that he believed Wallenberg was a party to German attempts to trade Hungarian Jews for desperately needed war matériel from Britain for use on the Eastern front. Although Western officials reject the claim, the Soviet sources insist that one such deal was actually consummated through Switzerland for the delivery of thousands of trucks to Hitler's *Wehrmacht*. "For us, it was a most unpleasant thing," the sources say.

At the same time, the Soviet sources suggest, Beria may have thought that Wallenberg, whose cousins Jacob and Marcus had close contacts with the German underground, was involved in attempts by SS Commander Heinrich Himmler to arrange a separate peace with Britain, giving the Allies control of Eastern Europe. One Soviet source also says Beria maintained his own clandestine contacts with Himmler and senior

Trapped. A victim of spy mania?

Gestapo commanders throughout the war, as several Soviet publications have alleged this year, and might have feared that Wallenberg had found out about the traitorous links.

The disclosures coincide with the new sympathetic portrait of Wallenberg in the Soviet press and follow the forced retirement in April of former Foreign Minister Gromyko, a key link in the Wallenberg saga. The Soviet sources say the new investigation was undertaken in response to fresh appeals by the Swedish Wallenberg Committee. It was Andrei Gromyko who handed the Swedish ambassador a memo on Feb. 6, 1957, that served as the basis for three decades of Soviet dismissals of the subject. That memo said a report found in the files of a Moscow prison infirmary referred to a prisoner named "Walenberg" [sic] who died of a heart attack in his cell. Gromy-

ko said the facts in the document "lead one to believe that Wallenberg died in July, 1947." At the time, Gromyko blamed earlier false reports about Wallenberg's fate on a minister for state security who later was executed for unrelated criminal activity.

Where's the evidence? Confusion still reigns. One well-placed source, contradicting the official Soviet account of Wallenberg's death offered by Gromyko, says without explanation that he now believes the Swede was flown to Kiev, where he was tortured and died within 10 days of his abduction in early 1945. But a number of former prisoners of the NKVD reported sharing cells with him between 1945 and December, 1947.

The mystery persists, senior Soviet officials say, because all evidence in the case likely was destroyed years ago. An article in the June 5 edition of the Soviet weekly *New Times* said such practices were common in the Stalin era. "To think how many innocent Soviet people have disappeared without a trace like Wallenberg," the article said. It conceded that this is difficult to accept for people who admire Wallenberg and owe him their lives. "They still hope for a miracle," it said. "One can well understand the way they feel. But there is no undoing the past."

At a human-rights conference in Paris this month, Soviet official Yuri Kashlev called Wallenberg's death "a dark page in Soviet history." He came close to declaring that Wallenberg had been killed, saying without elaboration that "the people who destroyed people like Wallenberg also destroyed all documents concerning him, and these people were then destroyed." A knowledgeable Soviet official says the soldiers who picked up Wallenberg probably did not know who he was, but used a photograph to identify their target, and the guards who escorted him from Hungary to the Sovi-

the grave with Joseph Stalin and his bloodthirsty secret-police chief Lavrenti Beria, third from left?

et Union were killed. This official also suggests that Wallenberg may have been tortured and forced to sign a confession that he had spied for the West.

According to this source, Beria also may have used Wallenberg's "confession" to fuel Stalin's notorious anti-Semitism. Among other things, this official suggests that the NKVD chief used the confession to buttress his fabrications that Eastern European Jews, many of them in leadership positions, were plotting with the West against Moscow and Stalin. A 1959 CIA memo on the Wallenberg case, obtained by *U.S. News* under the Freedom of Information Act, notes that the Soviets began "intense persecution of the Jews" in early 1952, purging all Jews from important jobs in Budapest, where Wallenberg had worked, and arresting some 800 of them. But the Soviet official says no "protocol" or record of Wallenberg's interrogation has been found, and he was unable to explain the basis for his suggestion.

Silencing the witnesses. Moscow's conclusion that Wallenberg died in 1947 is at odds with various sightings of the Swedish diplomat over the years. The Swedish government says the Kremlin's claim "is not satisfactory." The Rescue Wallenberg Committee of Jerusalem rejects Kashlev's statement, citing several witnesses who claimed to have seen Wallenberg, among them a Soviet émigré who said he met the Swede in the sick bay of a Sverdlovsk prison in 1972.

One of the most intriguing reports came in 1961 when a Swedish professor, Nanna Svartz, raised the Wallenberg case with a Soviet colleague, A. L. Myasnikov. To her surprise, Myasnikov said the diplomat was alive, but ill, in a Moscow mental hospital. But when Swedish authorities tried to pursue the matter, Myasnikov retracted his statement, saying he had been misunderstood. He later told Svartz privately that Soviet Premier Nikita Khrushchev had given him a tongue-lashing for talking about Wallenberg.

Another alleged sighting involved a Soviet prisoner named Jan Kaplan, who spent 18 months in jail in the mid-1970s. Upon his release in 1977, Kaplan phoned his daughter, who had emigrated to Israel, and mentioned that he had met a Swede who had spent 30 years in prison. Kaplan later tried to smuggle out a letter with more details, but it was intercepted by the KGB, and Kaplan was re-arrested. A KGB official told Kaplan's wife that Kaplan was picked up for talking about Wallenberg and trying to spread anti-Soviet slander. The official also warned her not to speak about the case. When news of the affair reached Swedish officials, they were so impressed by details of the sighting that they officially requested an interview

Growing up. He braved Nazi guns

THE RIGHTEOUS GENTLE

Raoul Wallenberg arrived in Budapest in July, 1944, and began buying houses. Draping them with the flag of his country, he turned them into sanctuaries for thousands of Hungarian Jews. The Third Reich slaughtered 800,000 Hungarians; almost singlehandedly, Wallenberg saved as many as 100,000 of Hungary's Jews and maybe tens of thousands more.

His weapons were raw courage and sheer audacity. He brought homemade Swedish identity cards to the cattle cars full of Jews, called out names and filled in the blanks later. Once, when Hungarian troops tried to force their way into one of his safe houses to round up laborers, Wallenberg blocked their way: "None leaves this place," he vowed, "as long as I live." The Army blinked first.

Thanks to him, thousands of Jews who otherwise would have been lost to history lived to bear witness to that time and to immortalize the righteous gentile who refused to forget them.

with Kaplan. The Soviets ignored the appeal and repeated their claim that Wallenberg had died in 1947. Kaplan's whereabouts today are unknown.

In 1981, Simon Wiesenthal, the Nazi-hunter, reported that a Russian identified only as "I. L." had said Soviet Gen. G. Kuprianov, a Hero of the Soviet Union who had been jailed by Stalin, had told him of meeting Wallenberg several times in prison between 1953 and 1956 and had been astonished to learn in 1979 that Wallenberg had not yet been released. When word of the story ap-

peared in a Russian-émigré newspaper, the KGB warned Kuprianov not to talk to foreign journalists and later demanded that he retract the story. Kuprianov refused. Five days after he was picked up, the KGB summoned his wife to report that Kuprianov had died of a heart attack. While she was at the KGB offices, the general's apartment was searched and all his papers were confiscated. Soviet officials continue to dismiss such reported sightings as groundless, arguing that the NKVD often planted false rumors about the whereabouts of prisoners it already had liquidated.

It is unclear why the Soviets have reopened the Wallenberg case at this time. Gen. William Odom, a Soviet specialist and former director of the National Security Agency, suggests the Soviets may believe they can close the case by placing blame on Beria and Stalin. Their efforts, he says, appear to be aimed at improving the Soviet image in the West while distancing the current leadership from the crimes of Stalin and the heavy-handed diplomacy of Leonid Brezhnev.

In an example of the new approach to the Wallenberg case, one of the Soviet sources says the Swedish diplomat had been "playing an entirely humanitarian role without thinking or recognizing in what terrible affairs he became involved." He calls Wallenberg an "honest and decent man who, above anything else, wanted to help the situation of oppressed people."

But if the Soviets indeed want to set the record straight, why haven't they been more forthcoming? Odom suspects the truth is still too embarrassing to the Soviets and, in any case, they may not want to set a precedent for opening up their archives. "There are very real dangers in beginning to pull out records on these kinds of things, given all the atrocities," he says. Odom finds it difficult to believe that there are no documents on the case, considering the Soviet "bureaucratic fetish for writing everything down."

Elie Wiesel, who has written extensively about the Holocaust and has spoken out repeatedly on Wallenberg's behalf, also is skeptical of the Soviet claims. "There must be people who dealt with him in all kinds of ministries, in jails, in Siberia," Wiesel maintains. "They should bring them forward. Let's interview them. The man deserves to be remembered." Wiesel praises recent Soviet candor on other dark areas of the past and argues that the Kremlin should now open the Wallenberg files, too. "Gorbachev has shown courage in so many areas," he says. "Let him show it here." ■

by Douglas Stanglin with Mortimer B. Zuckerman and Jeff Trimble in Moscow and David Bartal in Stockholm

UTRIKESDEPARTEMENTET

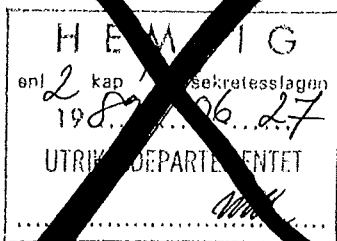
Kabinetssekreteraren

Handläggare: ds H Olsson, pol 1/mk

Stockholm den 27 juni 1989

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Avd	Grupp	Mål
178/003	P	2	Eu - 1 a

Ambassadör Per Ånger
Raoul Wallenberg-föreningen
Riddaregatan 10

114 35 STOCKHOLM

Pol 11 a

Raoul Wallenberg-ärendet

Broder,

Jag vill för Dig och Raoul Wallenberg-föreningen redovisa den senaste tidens signaler från sovjetisk sida och även be om Dina synpunkter på en idé som skulle kunna bli aktuell.

Inför avlämnandet av sina kreditivbrev togs vår nytillträdde Moskva-ambassadör Örjan Berner, på sedvanligt sätt, även emot i det sovjetiska utrikesministeriet den 14 juni. Då förste vice utrikesminister Kovaljov, som normalt ansvarar för Europa, var frånvarande från Moskva, föll det sig att Berner emottogs av vice utrikesminister Adamisjin.

Under samtalet emellan tog Berner också upp Wallenberg-ärendet, dels med tanke på den senaste tidens sovjetiska pressskriverier, dels med tanke på att Adamisjin numera handlägger denna fråga. Adamisjin genmälde att han själv också avsett ta upp detta ärende. Detta för att meddela att han i dagarna, via den sovjetiska Stockholmsambassaden, skickat ett telegram till Wallenberg-föreningen med beskedet att ännu en utredning, en ny genomgång av hela ärendet, inte påvisat något nytt: vad som Sovjetunionen officiellt hade framfört 1957 ägde fortfarande sin giltighet. Den förnyade undersökningen hade gjorts efter vädjan från Guy

Postadress

Box 16121

103 23 STOCKHOLM

Dep U 328 BCB Vbg 882276

Gatuadress

Ryngbyvägen 1

Telefon

786 6000

Fax

723 11 76 (G3)

Telex

10590 MINFOR S

Avsändt med

☐ sv kurir☐ utl kurir☐ luftpost☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

med bud

27.6.89

mk

von Dardel och från Wallenberg-föreningen.

Adamisjin underströk att man på sovjetisk sida besjälats av en önskan att finna något nytt spår, eftersom Wallenberg utan tvivel hade utfört en ädel gärning. Det stod helt klart att NKVD hade begått ett brott mot Wallenberg. Emellertid hade dagens KGB försäkrat att några nya spår ej fanns. Adamisjin påpekade, även om han sade sig inse att detta var en klen tröst för oss, att ett liknande öde delades av miljontals sovjetmedborgare. Adamisjin tillade också att han inte trodde att en föreslagen ny arbetsgrupp skulle kunna få fram några nya uppgifter: KGB hade ju bedyrat att några sådan inte fanns.

På Berners fråga om en sådan arbetsgrupp skulle kunna få rätt att granska sovjetiska arkiv, svarade Adamisjin undvikande men tillade att detta bäst kunde utrönas genom att Berner kontaktade KGB.

Man kan inte utesluta att man på sovjetisk sida valt att låta just Adamisjin ta emot Berner för att få det ovan redovisade beskedet framfört på ett så auktoritativt sätt som möjligt.

Tankarna om en kontakt med KGB, som Adamisjin var angelägen om att de inte skulle framstå som hans förslag, bör dock närmare övervägas. Ett sådant samtal måste dock, om det över huvud taget går att ordna, förberedas mycket noggrant, men det skulle också ge tillfälle att mera i detalj gå igenom de viktigaste vittnesmålen och frågetecknen. Det finns dock en klar risk för att ett sådant samtal skulle uppfattas som en "hänvändelse till sista instans" och att saken därefter skulle vara utagerad även från svensk utgångspunkt. Att just denna aspekt kan vara en av drivkrafterna på sovjetisk sida kan ju inte alls uteslutas.

Innan vi går längre i våra interna överväganden om denna idé, vill jag gärna ha Dina och Wallenberg-föreningens synpunkter på tanken att låta Berner ta en kontakt med

KGB. Ett sådant samtal skulle dock knappast kunna äga rum förrän under hösten-vintern i år, då Berner på sin introduktionsrunda bör klara av en rad andra besök före ett eventuellt KGB-besök. Det kan slutligen tilläggas, att KGB-chefen Krutjov hittills tagit emot två ambassadörer: den amerikanske för samtal om bilateralt samarbete och internationella frågor samt den turkiske för samtal om armenisk terrorism.

Med vänliga hälsningar

Pierre Schori

CODE: СССР-МЕЖО.
"КОМСОМОЛКА" О СУДЬБЕ РАУЛЯ ВАЛЛЕНБЕРГА
ITEM:

/1/

● 4 июня 1989 г. ● «КОМСОМОЛЬСКАЯ ПРАВДА» ● 3 ●

РАССЛЕДОВАНИЕ «КП»

КТО ВЫ, РАУЛЬ ВАЛЛЕНБЕРГ?

Он был похищен в центре Будапешта.
Следы шведского дипломата обнаружили
лишь через долгие годы

ШЕЛ январь победного 1945 года. Но хотя до полной капитуляции фашистской Германии оставалось всего около трех месяцев, в окруженном нашими войсками Будапеште шли тяжелые бои. Ярость и накал сражений отрезали город от внешнего мира. Незвестна была судьба всей столицы, не было никакой информации и о находившихся в ней дипломатах нейтральных Португалии, Швеции и Швейцарии.

Но вот 16 января 1945 года заместитель народного комиссара иностранных дел В. Деканозов информировал главу шведской дипломатической миссии в Москве Стефана Седерблума о том, что, по данным военных, советскими войсками в освобожденной части Будапешта была обнаружена секретарша шведской миссии Рауль Валленберг. Меры по охране Р. Валленберга и его имущества советскими военными властями приняты, говорилось, в заявлении.

Так началась таинственная и полная драматизма история, получившая впоследствии на Западе название «дела Валленберга».

О нем я узнал во время командировки в Будапешт, когда увидел, как за толкой что поступившей на прилавки книжных магазинов книгой о Валленберге выстраивается длинная очередь — явление для Венгрии очень непривычное. Поговорив с венгерскими коллегами, писавшими о Валленберге, я приехал в Москву и обратился в шведское посольство с просьбой предоста-

вить редакции материалы по «делу Валленберга». Через несколько дней нас посетил советник посольства Королевства Швеции Йон Кристер Оландер и передал мне пакет с бумагами и фотографиями, касающимися жизни и исчезновения Рауля Валленберга. На их основании и подготовлена эта статья.

Рауль Валленберг родился в 1912 году. Он принадлежал к одному из самых богатых шведских семейств. Закончив Мичиганский университет в США, Рауль затем много путешествовал. С 1939 года занялся вопросами помощи голодающим в разных странах мира.

В марте 1944 года оккупировавшие Венгрию войска вермахта начали вместе с венгерскими фашистами массовое уничтожение евреев.

В это время по просьбе созданного президентом США Ф. Рузвельтом Мирового фонда беженцев нейтральная Швеция направила в штат своей миссии в Будапеште нового секретаря Валленберга, возложив на него обязанность наладить и запустить в действие систему помощи голодающему и депортируемому в Германию для уничтожения или принудительных работ населению Венгрии.

Прибыв в Будапешт 9 июля 1944 года, дипломат Рауль Валленберг установил контакты с различными организациями и группами, борющимися против фашистов, и сотнями стал раздавать так называемые «шведские охраняемые пас-

порта». На фирменном бланке с тремя коронами была наклеена фотография владельца и говорилось, что обладатель данного документа находится под защитой шведских законов. Во время уличных облав такие паспорта спасали человека от ареста, отправки в Германию или в концлагерь.

Трудно сказать, скольким конкретно людям спасла жизнь деятельность Валленберга. Опубликованный в Швеции по этому поводу еще в 1957 году официальный документ утверждает, что их было не менее двадцати тысяч...

ВОТ ОБ ЭТОМ ТО Рауль Валленберге, дипломате с «двойной» миссией, и говорилось в заявлении В. Деканозова главе шведской дипломатической миссии в Москве.

28 марта 1945 года можно считать началом официальных розысков Валленберга. Именно в этот день крупный шведский банкир Марк Валленберг передал советскому посланнику в Стокгольме Александру Коллонтаю письмо с просьбой помочь в поисках его родственника Рауля.

Первый ответ был дан советской стороной лишь в январе 1947 года: несмотря на энергичное расследование, никаких следов Валленберга обнаружить не удалось.

В августе 1947 года в поисках пропавшего дипломата вмешиваются высшие инстанции: замминистра иностранных дел СССР, небезызвестный Андрей Вышинский дает подробный ответ шведскому послу в Москве Рольфу Судману. В документе помимо всего прочего сказано: 14 января 1945 года Министерство Иностранных Дел СССР получило краткое сообщение, основанное на косвенных данных одного из командиров воинской части, которая вела бои в Будапеште, о том, что на улице Бенцур якобы был обнаружен Валленберг. Но проверить эту информацию было невозможно, говорилось далее в ответе, так как ожесточенные бои за город шли еще около месяца.

Ответ Вышинского шведскому послу, казалось, ставил точку в поисках Валленберга. Тем, кто занимался розысками, оставалось надеяться на лучшее, ждать и по крохам собирать о нем сведения...

17.6.89

DAY MONTH YEAR

No. F-285 02

CODE: МЕЖД.

О СУДЬБЕ Р. ВАЛЛЕНБЕРГА

ITEM:

/2/

А таковые появились в 1951 году, когда несколько бывших итальянских военнослужащих, вернувшихся из советского плена, показали, что они видели Рауля Валленберга... в Лефортовской тюрьме в Москве.

Наиболее подробно рассказывал о Валленберге некий Густав Рихтер, бывший полицейский атташе фашистской Германии в Будапеште, взятый в плен в августе 1944 года и помещенный в камеру № 142 Лефортовской тюрьмы.

Рихтер воспроизводил и якобы имевший место рассказ Валленберга о том, как он попал в тюрьму. После того как в столицу Венгрии вошли советские войска, Валленберг и его шофер Лангфельдер поехали представляться новым властям. В пылу боя было, разумеется, не до них — из одной инстанции их отправляли в другую, пока не задержали. Вскоре поездом арестованных повезли через Румынию в Москву, на Лубянку. Рихтер вспоминал, что Валленбергом хорошо обрабатывались, и он был в хорошем настроении, больше всего беспокоясь, что подумают в Швеции его друзья и родные, узнав, что он в тюрьме. За месяц, проведенный в одной камере, Валленберга вызывали на допрос всего один раз и предъявляли обвинение в шпионаже.

Рассказов, подобных показаниям Рихтера, становилось все больше. Кто-то видел Валленберга на третьем этаже тюрьмы в Лефортове, кто-то утверждал, что переставался с ним через стенку или вместе ходил на прогулку. Между тем 5 августа 1953 года советский посол в Швеции Родионов заявил заместителю государственного секретаря Швеции Арне Лундбергу, что Валленберг «или был убит во время уличных боев, или попал в руки сторонников Салаши» (венгерских фашистов).

Не удовлетворившись этим ответом, шведская сторона продолжала собирать свидетельства очевидцев. Особенно усилился поток такой информации после 1955 года, когда множество военнопленных австрийцев и немцев получили возможность вернуться домой.

Вопрос о судьбе шведского дипломата поднимался еще раз в 1956 году, уже на са-

мом высоком уровне: в конце марта премьер-министр Швеции Таге Эрландер, посетивший нашу страну, передал Булганину, Хрущеву и Молотову запрос Швеции о судьбе Валленберга.

XX съезд партии сделал возможным продвинуть это дело вперед. И вот 6 февраля 1957 года министр иностранных дел СССР Андрей Громыко передал шведскому послу в Москве памятную записку, приподнявшую завесу тайны над судьбой Валленберга. В ней говорилось, что компетентные советские органы провели проверку всех архивных документов в канцеляриях определенных тюрем. В результате проверки в архиве санслужбы Лубянской тюрьмы был обнаружен документ, который не без основания может быть признан относящимся к Валленбергу. Это написанный от руки на имя министра государственной безопасности Советского Союза Абакумова рапорт за подписью начальника санитарной службы тюрьмы А. Д. Смольцова. Далее в записке приводится сам рапорт. «Докладываю, что известный Вам заключенный Валленберг сегодня ночью в камере внезапно скончался предположительно вследствие наступившего инфаркта миокарда. В связи с имеющимся об-

Вас распоряжением о личном наблюдении за Валленбергом прошу указания, кому поручить вскрытие трупа на предмет установления причины смерти». Далее на рапорте рукою Смольцова же сделана пометка: «Доложил лично Министру. Приказано труп кремировать без вскрытия».

Далее в записке объяснялось, что предыдущие предварительные сообщения советских официальных лиц о судьбе Валленберга имели место из-за ложной информации, предоставленной министром государственной безопасности Абакумовым.

К сожалению, более точной информации об обстоятельствах гибели Валленберга в Лубянской тюрьме выяснить не удалось — сам Смольцов умер в мае 1953 года. Никаких официальных объяснений смерти Валленберга в меморандуме не приводилось.

Несмотря на эти и ряд других пробелов, меморандум от 6 февраля 1957 года все же расставил точки над многими трагическими «и» в деле Рауля Валленберга.

Само же «дело» Валленберга в архив славиться упорно не желало. Потому что одни за другими вновь стали появляться слухи о том, что в 1955 и даже в 1961 годах Валленберг был еще жив и по-прежнему находился в тюрьме.

Известная в Швеции врач-психиатр Нанна Шварц, вернувшись в 1961 году из поездки по Советскому Союзу, заявила, что один из советских коллег в неофициальной беседе сообщил ей, будто Валленберг еще жив, но психически болен.

В 1965 году в присутствии представителя советского МИДа состоялась встреча между ученым, написавшим письмо Шварц, и шведским послом Яррингом. Ученый, однако, заявил, что ничего не знает о Валленберге и добавил, что со Шварц он разговаривал на немецком, который знает довольно слабо. Только отсюда и могло возникнуть недоразумение.

17.6.89
DAY MONTH YEAR

No. F-285 03

CODE: МЕЖД.

ITEM: О СУДЬБЕ Р. ВАЛЛЕНБЕРГА

13)

Все годы молчания о Валленберге в советской прессе, совпавшие со временем застоя, наши шведские коллеги активно осуждали причины столь странного нашего поведения — ведь официальная записка А. А. Громыко была уже передана шведской стороне. Казалось бы, зачем же молчать? Одно из объяснений западной прессы было таково: полное молчание в советской прессе объяснялось тем, что в похищении Валленберга был замешан сам И. Брежнев, бывший в то время начальником Политуправления 4-го Украинского фронта. Берия эта критика не выдерживает — освобождением Будапешта от фашистов занимались войска 2-го и 3-го Украинских фронтов. 4-й Украинский фронт вел наступление много севернее...

...В БУДАПЕШТЕ на одной из старинных улиц окруженный густыми кленами стоит памятник Раулю Валленбергу. Венгры благодарны ему за тысячи спасенных жизней.

Пожалуй, это один из немногих памятников нашим современникам, на которых с точностью указана лишь одна дата — рождения. А может быть, это символично — ведь идеи добра, гуманизма и любви к людям просто не могут быть смертными...

А. КАРЦЕВ.
(Наш спец. корр.).
Будапешт — Москва.

Из снимков: Р. Валленберг в своем рабочем кабинете. Момент депортации гражданского населения из Будапешта. Снимок сделан фотографом-любителем.

B+C

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CJ

KOPIA TILL:

UTR MIN

-"-

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

Pol 1/Kr Tham/ac

1989-07-14

HBR Tham dat 1989-07-14

exp 890714/ac

AMBASSADEN MOSKVA

1989-07-05

Pol

UTRIKESDEPARTEMENTET		
CJ		
1989-07-05		
Ans	Gir	En
P	2	En

UD STOCKHOLM

FOER POL 1

RE WALLENBERG

FORTS

RE WALLENBERG

P R I M O DEN FILMREGISSOER FRAAN KIEV, RODNJANSKIJ, SOM TIDIGARE KONTAKTAT AMBASSADEN ROERANDE RAOUL WALLENBERG, AATERKOM PER TELEFON FOER NAAGRA DAGAR SEDAN OCH BAD OM ETT MOETE.

JAG SAMMANTRAEFFADE MED HONOM DEN 4 JULI I FILMFOERBUNDETS HUS. HAN BEKRAEFTADE ATT HAN TILLSAMMANS MED FILMKRITIKERN TROJANOVSKIJ FOER FILMBOLAGET KIEVNAUTJFILM STUDIO VAR I FAERD MED ATT GOERA EN DOKUENTAERFILM OM RAOUL WALLENBERG OCH OEVERLAEMNADE EN KORTFATTAD SYNPOSIS OEVERSATT TILL ENGELSKA SOM AATERGES NEDAN UNDER SECUNDO.

HAN VILLE NU FOERHOERA SIG OM AMBASSADEN FOERFOGADE OEVER NAAGOT MATERIAL. JAG SVARADE GENOM ATT OEVERLAEMNA BROSCHYREN OM WALLENBERG.

DET VISADE SIG ATT RODNJANSKIJ VAR VAEL PAALAEST OCH HADE TAGIT DEL AV ARTIKLARN I NOVOJE VREMJA OCH KOMSOMOLSKAJA PRAVDA. HAN FOERUTSKICKADE DESSUTOM EN ARTIKEL I MAANADSTIDSKRIFTEN MEZJDUNARODNAJA ZJIZN.

HAN INFORMERADE OM ATT FILMBOLAGET VAENT SIG TILL ANDRA EUROPEISKA AVDELNINGEN VID MID OCH DAER FAATT VISS HJAELP. PAA MID HADE MAN DOCK FOERNEAAT ATT MAN HADE KOPIA AV SMOLTSOVS RAPPORT. MAN HADE VIDARE VAENT SIG TILL KGB, MEN AENNU INTE FAATT NAAGOT SVAR. INOM KORT AVSAAG MAN KONTAKTA HOEGSTA SOVJETS NYA UTSKOTT FOER MAENSKLIGA RAETTIGHETER FOER ATT DEN VAEGEN UTOEVA PRESS PAA MYNDIGHETERNA ATT OEPPNA SINA ARKIV.

RODNJANSKIJ FOERHOERDE SIG OM JAG HADE NAAGRA TEORIER OM WALLENBERGS OEDE. JAG BESVARADE FRAAGAN GENOM ATT HAENVISA TILL BROSCHYREN MED TILLAEGGET ATT DET AV OLIKA SKAEL SOM HAN SAEKERT FOERSTOD, VAR SVAART FOER AMBASSADEN ATT DELGE HONOM ICKE PUBLICERAT MATERIAL OM WALLENBERG. HAN SADE SIG INSE DETTA.

HAN BAD DOCK ATT JAG SKULLE FOERMEDLA KONTAKT MED WALLENBERGFOERENINGEN I SVERIGE SAMT OENSKADE HJAELP MED ATT SKAFFA ETT EX AV FANTS BOK, SOM ENLIGT VAD HAN UPPGAV FOERELAAG PAA ENGELSKA.

FORTS

JAG FICK VID SAMTALET INTRYCK AV ATT RODNJANSKIJ AVSAAG SOEKA
KONTAKT MED WALLENBERG-INTRESSERADE PERSONER I FOERENTA STATERNA
FOER ATT AEVEN DEN VAEGEN FAA MATERIAL OM EFTERFORSKNINGARNA
ROERANDE WALLENBERG.

S E C U N D O CIT MISSION OF RAOUL WALLENBERG
A FULL-LENGTH DOCUMENTARY
DIRECTOR A RODNYANSKI

HE WAS LAST SEEN IN DEBREZEN ON JANUARY 17, 1945, ESCORTED BY THE
RED ARMY SOLDIERS. ACCORDING TO OFFICIAL DATA, HE DIED OF HEART
ATTACK IN THE SUMMER OF 1947 IN THE LUBYANKA PRISON. THIS IS WHAT
THE OFFICIAL SOVIET ANSWER TO NUMEROUS REQUESTS COMING ALONG
GOVERNMENTAL AND DIPLOMATIC CHANNELS IS.

EVERYTHING THAT WAS AFTER 1947 IS A LEGEND. DOZENS OF WITNESSES
STATE THAT THEY PRESUMABLY SAW AN AGED SWEDE, WHO HAS SAVED MANY
JEWS DURING THE WAR, IN DIFFERENT SOVIET LABOR CAMPS, IN PRISONS OR
TRANSIT CENTERS FOR INMATES. THE LAST OF THESE GROUPS OF EVIDENCE
WAS GIVEN IN ...1986.

2 COUNT RAOUL WALLENBERG, THE SECRETARY OF THE SWEDISH EMBASSY IN
BUDAPEST WAS 33 WHEN SET OFF FOR HIS CALVARY. BEHIND WERE THE YEARS
OF BRILLIANT DIPLOMATIC CAREER, TALKS WITH THE LEADERS OF THE THIRD
REICH, ENDLESS SHUTTLE TRIPS FROM STOCKHOLM TO BUDAPEST, FROM
BUDAPEST TO LONDON, VIENNA, BERLIN. BEHIND WAS ALSO THE
UNPRECEDENTED FEAT, AN EXAMPLE OF HUMANISM IN ACTION: ON THE DAILY
BASIS, RISKING HIS OWN CAREER AND LIFE, WALLENBERG ISSUED ABOUT 20
THOUSAND TEMPORARY SWEDISH PASSPORTS TO JEWS WHO OTHERWISE WOULD
HAVE BEEN MURDERED IN GAS CHAMBERS. TWENTY THOUSAND HUMAN LIVES.

THE DOCUMENTARY FILM SHOWS THE EVENTS MORE INTRIGUING THAN ANY-
THING A NOVELIST COULD THINK UP. IT IS THE LEGEND THAT SURROUNDS THE
NAME OF WALLENBERG THAT IS GOING TO BE IN THE FOCUS OF OUR
ATTENTION. THE LEGEND ITSELF GIVES US A CHANCE TO INVESTIGATE THE
MORAL POTENTIAL OF OUR SOCIETY, ITS ATTITUDE TO SACRIFICE AND FEAT
AND, OF COURSE, IT ATTITUDE TO INJUSTICE.

THE FILM WAS MEANT TO BE STRUCTURED AS A DOCUMENTARY INVESTIGATION
WITH THE UNVEILING SEARCH FOR TRACES OF THE HERO AND THE MARTYR ON
THE INNUMEROUS ISLANDS OF THE GULAG. IN THE INTERVIEW GIVEN TO THE
AUTHORS OF THIS FILM, PEOPLE WHO SURVIVED AND LIVED TO SEE TODAY,
PEOPLE SAVED BY WALLENBERG, PUBLIC FIGURES AND FORMER INMATES OF
LABOUR CAMPS WILL HELP US TO GET CLOSER TO THE TRUTH.

OUR GROUPS HAS A LARGE FILE AT OUR DISPOSAL. WE HAVE MAINTAINED
CONTACTS WITH GOVERNMENTAL AND PUBLIC ORGANIZATIONS OF SWEDEN
AND HUNGARY, THE USSR FOREIGN OFFICE AND JOURNALISTS WHO
INVESTIGATE THIS SUBJECT. SLUT CIT

T E R T I O DET AER SVAART ATT BEDOEMA VAD SOM LIGGER BAKOM
INTRESSET ATT GOERA EN DOKUMENTAERFILM OM WALLENBERG. NAERMAST TILL
HANDS LIGGER KANSKE ATT SE DETTA SOM ETT LED I DE SOVJETISKA
STRAEVANDENA ATT SAETTA PUNKT FOER DENNA BILATERALA TVISTEFRAAGA.

FORTS

OAVSETT DE EGENTLIGA MOTIVEN BAKOM DENNA FILM HAR JAG INTRYCK AV ATT RODNJANSKI AER EN SERIOES REGISSOR, SOM PAA BRED FRONT GAAR FRAM I VAERVET ATT GENOM OLIKA KONTAKTER FAA YTTERLIGARE INFORMATIONER OM WALLENBERG.

AEVEN OM VAAR LINJE ALLTJAEMT BOER VARA ATT EJ BLI INVOLVERADE I FILMPROJEKTET SOM SAADANT VILL JAG FOERORDA ATT VI EFTERKOMMER BEGAERAN OM KONTAKT MED WALLENBERG-FOERENINGEN D V S ATT DEPARTEMENTET MED FOERETRAEDARE FOER FOERENINGEN EFTERHOER OM DE AER INTRESSERADE AV EN KONTAKT. BOKEN AV FANT UTGAAR JAG IFRAAN ATT VI KAN SKAFFA.

VIDARE SKULLE JAG FOERORDA ATT VI, SOM TIDIGARE SKETT TILL OGONJOK, LAEMNAR UT KOPIA AV DEN AIDE-MEMOIRE SOM OEVERLAEMNADES 1979 OCH SOM UTGIVITS SOM PRESSMEDDELANDE I VILKEN VISSA UPPGIFTER OM FAENGELSER FINNS SOM EJ AATERGES I INFORMATIONSBROSCHYREN. OM DEPARTEMENTET DELAR DENNA UPPFATTNING TACKSAM KOPIA ENGELSK VERSINN (SOM ENLIGT UTRIKESFRAAGOR 1979 FOERELIGGER).

AAHLANDER

SVENSKA AMBASSADEN
LONDON

T E L E F A X

Telefon: (44) 1 724 21 01

Fax: (44) 1 7244174

Telex (51) 28249 svensk g

Adress: Wöhler/Ohlson, UD P01 1		Datum: 1989-07-06		Dnr: 119	
Avsändare: Alsterhal		Avd: P		Grupp: 2	
				Mål: Eu ²	
Ärende: Daily Telegraph om Wallenberg					
Totalt antal sidor: 1		Obs! Vid begäran om repetition skall alltid avsändaren enligt ovan anges!			
		Avsant den		Klockan	Sign

Bal

Daily Telegraph har idag följande lilla artikel om Raoul Wallenberg, som väl stämmer med vad andra kännare på området här i landet just nu tror:

Pol I/Kr Tham/ac 1989-07-13

Ex till:

Utr min
Kabs
Polch
Ch, Pol 1
Tham, Pol 1
Olsson, Pol 1
Amb Moskva (u nr)
Amb Budapest
(u nr)

exp 890713/ac

Truth at last in Wallenberg case?

THE DEATH of former Soviet President Andrei Gromyko means the world may finally be told what really happened to Raoul Wallenberg, the Swedish diplomat who saved thousands of Hungarian Jews from the Nazis before disappearing into Russian custody in 1945.

As Foreign Minister from 1957 to 1985, Gromyko always trotted out the claim that Wallenberg died of a heart attack in 1947, despite many reported sightings and world demands for more information.

Kremlin watchers agree that Gromyko would have been ridiculed had any new explanation appeared while he was still alive. With his death and increased Soviet frankness about Stalinist atrocities, there is a real hope of discovering the true Wallenberg story.

Added to this is last month's astonishing admission by Soviet diplomat Yuri Kashlev that "people like Wallenberg" had "been destroyed" and that his death was "a dark page in Soviet history". This revelation prompted Greville Janner MP to urge the Foreign Office to demand the truth from Moscow.

Foreign Minister William Waldegrave has replied that the explanation "begs more questions than it answers", but reassures Janner that "we will continue to press the Soviet authorities to explain in detail". Kashlev's unlikely reference to Wallenberg as a "noble person" would certainly suggest a change of tune.

Raoul Wallenberg Institute

of Human Rights and Humanitarian Law

DEPARTMENT OF LAW

Director: Ass. prof. Göran Melander

UNIVERSITY OF LUND

utbet. av anslag

1989-07-03

Q/A UTRET. ENL. N. EDAN

Ambassadör Hans Corell
Utrikesdepartementet
Box 16121
103 23 Stockholm

D. N:o 189/007		
1989-07-12		
AVD.	UGR.	MÅL
01	2	EU

BÅ 89/90

B8

Med återopande av skrivelse den 10 januari 1989 får jag härmed anhänga att det belopp om 1.000.000:- till Raoul Wallenberg Institutet insättes på konto 5624-29-03997 med Skandinaviska Enskilda Banken i Lund.

Med vänlig hälsning

Göran Melander
Göran Melander

1) reg

2) Monica Olsson
A2/KAM
fråga

ex. 1. Rättshuset
Uut R 4
Defekt R 4
exp. 89-02-12

6175

55494-9 / 2609-6 / 416-8

25000:- / kvartal

1 kv. Gt 1/8 R 250.000

2 kv. BET 25/9 250.000

3 kv. Bet 27/12 250.000

4 kv. BET 6/4 250.000

Raoul Wallenberg Institute

of Human Rights and Humanitarian Law

DEPARTMENT OF LAW

Director: Ass. prof. Göran Melander

UNIVERSITY OF LUND

utbet av anslag

1989-07-03

Ambassadör Hans Corell
Utrikesdepartementet
Box 16121
103 23 Stockholm

D. N:o 187/00		
1989-07-12		
AVD.	GR	MA
P	2	KU

3A 89/90
/A

B 3

Med återopande av skrivelse den 10 januari 1989 får jag härmed anhålla att det belopp om 350.000 kr till Raoul Wallenberg Institutet för Europarådet kollokvium om mänskliga rättigheter 1990 insättes på konto 5624-29-03997 med Skandinaviska Enskilda Banken i Lund.

Med vänlig hälsning

Göran Melander

Göran Melander

1) ref

2) Monica Olsson

A2/KAM

fr återbud

ex. 1. Rättshuset

Clief 24

Dejarefelt R 6175

exp. 89-0712/SD

5545-9

~~55444-9~~ / 2609-6 / 416-8

Bet 1/8 89

aa
/h

Stockholm 1989-07-03

6000-89-07-11

D. No 184	
1989-07-08 19	
AYD	GR. 2

Dear Sir/Madam

I am researching into the case of Raoul Wallenberg. I am interested in all information about him that you may be in possession of: old articles of how and when he disappeared, the work he was doing before he disappeared, people who claim to have seen him after his disappearance and any proof they may provide, etc. As my school project will be aiming to conclude whether or not Raoul Wallenberg may still be alive, any evidence for or against his existence will be happily accepted. It would be very helpful if you could send me this information to the below address.

It would also be of great help if you could advise me to write to somebody who might know more. Or if you know about any books or videos that could help me in my project.

Preferably the information should be in English but Swedish is also accepted.

Thank you again.

Per Axbohm

Sincerely,

Per Axbohm

P.L. 1892 B

311 93 Långås

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Kr Tham/ac

ARKIVEXEMPLAR

Dnr <i>92/007</i>	Avd Grupp MÅl <i>P 2 Eu^I</i>
----------------------	--

1989-07-11

Pol

Mr. Per Axbom
Pl 1892 B
311 93 LÅNGÅS

Raoul Wallenberg

(\$ bil) ej på dossier

Thank you for your letter of July 3, 1989.

The material about the Raoul Wallenberg case is rather overwhelming. Enclosed to this letter you will find a list covering books about him published between 1948 and 1987. Newspaper-articles appear frequently. Only recently The Times, US News and World Report and Komsomolskaja Pravda had big articles about his case. I guess you are familiar with Ms. Sereny's article in Dagens Nyheter of July 7, 1989.

As an introduction to your studies I take pleasure in enclosing two pamphlets issued by the Swedish Institute. I also recommend you to contact The Raoul Wallenberg association. They might have the videotape you are looking for.

Yours sincerely,

Vollrath Tham

Vollrath Tham

Postadress

Box 16121

Dep 0 328

Infylls av postexp

Gustav Adolfs torg 1

Telefon

786 6000

Fax

723 11 76 (G3)

Telex

Avsändn datum Sign
10590 MINFOR S

☐

sv kurir

☐

utl kurir

☐

luftpost

☒

vanlig post

890711

AR

Pol

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890712-90

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-07-12-09.24

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO

UD/POLCH
UD/POL 1

DISTRIBUTED 1989-07-12-09.24
DISTRIBUTED 1989-07-12-09.24

FROM: 12 11 14

POSTED TIME: 1989-07-12-09.24

MSG NO: 890712-90

MESSAGE HANDLED BY OPERATOR - ORIGINAL NO: 890712-79

=LIST
UD/POLCH
UD/POL 1
+

Ex till:

Kabs
Polch

Pol 1/Kr Tham/ac
1989-07-18

Raoul Wallenberg-föreningen

AMBASSADEN MOSKVA 1989-07-12

UD STOCKHOLM

890718/ac

571V FOER POL 1 RE RAOUL WALLENBERG

KOMSOMOLSKAJA PRAVDA HAR DEN 11 JULI UNDER RUBRIKEN ''BORTROEVANDET BUDAPEST'' EN ANDRA UPPFOELJANDE ARTIKEL OM RAOUL WALLENBERG

FOERFATTAREN TILL DE TVAA ARTIKLARN, KARTSEV, REDOVISAR I DEN SENASTE ARTIKELN VAD HAN ERFARIT UNDER EN NYLIGEN FOERETAGEN RESA TILL BUDAPEST DAA HAN KOMMIT I KONTAKT MED EN REPRESENTANT FOER DEN DAER BILDADE WALLENBERGFOERENINGEN.

REPRESENTANTEN IFRAAGA HAEVDAR ATT WALLENBERG BRAGTS OM LIVET I SOVJETISK FAANGENSKAP I BOERJAN AV 50-TALET SOM ETT LED I DEN DAA PAAGAAENDE KAMPANJEN MOT ''KOSMOPOLITEN''. VEDERBOERANDE TROR OCKSAA ATT YTTERLIGARE MATERIAL OM WALLENBERG FINNS FOERVARADE I DE SOVJETISKA ARKIVEN.

ARTIKELN INSAENDS SAA SNART VI OEVERSATT DEN TILL SVENSKA.

MAGNUSSON

--	--	--

AMBASSADEN MOSKVA KL 11.00/AB
NNNN

- End of printout

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

UTRIKESDEPARTEMENTET
MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS
STOCKHOLM

T E L E F A X

Telefon: (46) 8 786 6000

Fax: (46) 8 723 1176

Telex (54) 10590 MINFOR S

Adress: Raoul Wallenberg Föreningen		Datum: 1989-07-13		Dnr: 194/001
Avsändande enhet: UD/Pol 1/Kr Tham/ac		Avd: P	Grupp: 2	Mål: Eu ³
Ärende: Sovjetisk dokumentärfilm om Raoul Wallenberg				
Totalt antal sidor: 2		Obs! Vid begäran om repetition skall alltid avsändande enhet enligt ovan anges!		
		Avsant den 890713	Klockan 10.50	Sign AZ

pal

B R Å D S K A N D E

Att: Sonja Sonnenfeld från Tham, Pol 1, UD re
ev sovjetisk dokumentärfilm om Raoul Wallenberg

Bifogat följer det synopsis som regissören Rodnyanski, Kiev
utarbetat som underlag för ev film om Raoul Wallenberg.

UTRIKESDEPARTEMENTET

CIT MISSION OF RAOUL WALLENBERG
A FULL-LENGTH DOCUMENTARY
DIRECTOR A RODNYANSKI

HE WAS LAST SEEN IN DEBREZEN ON JANUARY 17, 1945, ESCORTED BY THE RED ARMY SOLDIERS. ACCORDING TO OFFICIAL DATA, HE DIED OF HEART ATTACK IN THE SUMMER OF 1947 IN THE LUBYANKA PRISON. THIS IS WHAT THE OFFICIAL SOVIET ANSWER TO NUMEROUS REQUESTS COMING ALONG GOVERNMENTAL AND DIPLOMATIC CHANNELS IS.

EVERYTHING THAT WAS AFTER 1947 IS A LEGEND. DOZENS OF WITNESSES STATE THAT THEY PRESUMABLY SAW AN AGED SWEDE, WHO HAS SAVED MANY JEWS DURING THE WAR, IN DIFFERENT SOVIET LABOR CAMPS, IN PRISONS OR TRANSIT CENTERS FOR INMATES. THE LAST OF THESE GROUPS OF EVIDENCE WAS GIVEN IN ...1986.

2 COUNT RAOUL WALLENBERG, THE SECRETARY OF THE SWEDISH EMBASSY IN BUDAPEST WAS 33 WHEN SET OFF FOR HIS CALVARY. BEHIND WERE THE YEARS OF BRILLIANT DIPLOMATIC CAREER, TALKS WITH THE LEADERS OF THE THIRD REICH, ENDLESS SHUTTLE TRIPS FROM STOCKHOLM TO BUDAPEST, FROM BUDAPEST TO LONDON, VIENNA, BERLIN. BEHIND WAS ALSO THE UNPRECEDENTED FEAT, AN EXAMPLE OF HUMANISM IN ACTION: ON THE DAILY BASIS, RISKING HIS OWN CAREER AND LIFE, WALLENBERG ISSUED ABOUT 20 THOUSAND TEMPORARY SWEDISH PASSPORTS TO JEWS WHO OTHERWISE WOULD HAVE BEEN MURDERED IN GAS CHAMBERS. TWENTY THOUSAND HUMAN LIVES.

THE DOCUMENTARY FILM SHOWS THE EVENTS MORE INTRIGUING THAN ANYTHING A NOVELIST COULD THINK UP. IT IS THE LEGEND THAT SURROUNDS THE NAME OF WALLENBERG THAT IS GOING TO BE IN THE FOCUS OF OUR ATTENTION. THE LEGEND ITSELF GIVES US A CHANCE TO INVESTIGATE THE MORAL POTENTIAL OF OUR SOCIETY, ITS ATTITUDE TO SACRIFICE AND FEAT AND, OF COURSE, IT ATTITUDE TO INJUSTICE.

THE FILM WAS MEANT TO BE STRUCTURED AS A DOCUMENTARY INVESTIGATION WITH THE UNVEILING SEARCH FOR TRACES OF THE HERO AND THE MARTYR ON THE INNUMEROUS ISLANDS OF THE GULAG. IN THE INTERVIEW GIVEN TO THE AUTHORS OF THIS FILM, PEOPLE WHO SURVIVED AND LIVED TO SEE TODAY, PEOPLE SAVED BY WALLENBERG, PUBLIC FIGURES AND FORMER INMATES OF LABOUR CAMPS WILL HELP US TO GET CLOSER TO THE TRUTH.

OUR GROUPS HAS A LARGE FILE AT OUR DISPOSAL. WE HAVE MAINTAINED CONTACTS WITH GOVERNMENTAL AND PUBLIC ORGANIZATIONS OF SWEDEN AND HUNGARY, THE USSR FOREIGN OFFICE AND JOURNALISTS WHO INVESTIGATE THIS SUBJECT. SLUT CIT

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Kr/Tham/ac

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Avd Grupp Mål
1989-07-13 194/001	P 2 En I

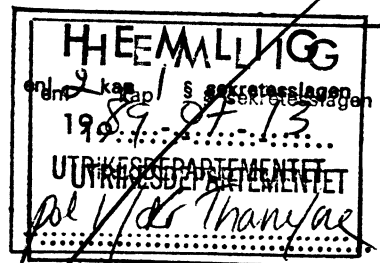
Ex till:

Polch
Ambassaden Budapest
(u nr)

Minister Magnusson

Ambassaden MOSKVA

Exp 1989-07-13/ik

Wallenbergärendet: Brezjnevs eventuella involvering i Wallenbergs gripande

Hbr Thunborg - Örn 1989-04-19

Broder,

Ovannämnda handbrev berör frågan om Leonid Brezjnevs eventuella roll i Raoul Wallenbergs gripande 1945 i Budapest. Uppgifterna kom fram 1981 då N. Menaker i Israel uttalade sig för en journalist i Aftonbladet. De föranledde departementet att be Torsten Örn och Lars-Åke Nilsson tala med Menaker. Efter detta samtal kunde konstateras att Menaker inte föreföll vilja driva tesen att Brezjev personligen spelat en aktiv roll i gripandet av Raoul Wallenberg.

Menakers tankar baserade sig på det faktum att Brezjev vid aktuell tidpunkt var politisk kommisarie vid 18:e armén.

Våra egna undersökningar visade emellertid att 18:e armén inte var engagerad i striderna kring Budapest. Denna hade visserligen deltagit i operationer i östra Ungern under oktober 1944, men därefter omgrupperats till Karpoto-Ukraina för att senare sättas in i striderna i Tjeckoslovakien. Det var istället, enligt våra källor, förband ur 2:a och 3:e s k ukrainska

Ifylles av postexp

Avsänt med

☒ av kurir ☐ utl kurir ☐ luftpost ☐ vanlig post

Avsändn datum Sign

17/7-89 *SD*

Dep U 328

fronten (18:e armén ingick i fjärde ukrainska fronten)
som deltog i striderna i Ungern 1945. Om detta är
riktigt finns knappast möjlighet att sammankoppla
Brezjnev med Raoul Wallenbergs enlevering.

Härliga lösningar.

Den tidigare

Vollrath T.

Vollrath Tham

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (pol 1)
Kr Tham/ac

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Avd Grupp Mål
194 002 1989-07-13	P 2 Eu I

P.1

Röda Korset
Att: Lilly Olsson
Efterforskningar
Box 27316
102 54 STOCKHOLM

Läkaren Karin Bergman (1917-1953) i Wallenberg-
aktionen 1944-45

Eder ref 9554/LO

Med anledning av Edert brev den 30 maj 1989 har jag
gått igenom Raoul Wallenbergarkivets personregister,
men tyvärr inte kunnat finna någon uppgift om Karin
Bergman och hennes eventuella verksamhet för att
rädda barn i krigets slutskede.

Med vänliga hälsningar,
Vollrath Tham
Vollrath Tham

cc. Ambassadör Per Anger
Raoul Wallenberg-Föreningen

Exp 890713

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐

sv kurir

☐

utl kurir

☐

luftpost

☒

vanlig post

Avsändn datum

Sign

890713

AC

P	2	EU'
---	---	-----

Pol

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890714-79

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-07-14-09.51

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO

UD/POLCH

DISTRIBUTED

1989-07-14-09.52

UD/POL 1

DISTRIBUTED

1989-07-14-09.52

FROM: 14 11 37

POSTED TIME: 1989-07-14-09.51

MSG NO: 890714-79

MESSAGE HANDLED BY OPERATOR - ORIGINAL NO: 890714-74

=LIST

UD/POLCH

UD/POL 1

+

AMBASSADEN MOSKVA

1989-07-14

UD STOCKHOLM

581. FOER POL 1. RE WALLENBERG

*Trans, p. 1
Feb. 89-07-14 hei
Raoul Wallenberg -
Foteringer*

VID EN ORDINARIE PRESSBRIEFING I MID DEN 13 JULI KOM AEVEN FRAAGAN O
RAOUL WALLENBERG UPP. SVARET REDOVISAS AV TASS SAA HAER:

CIT ASKED TO PROVIDE ADDITIONAL INFORMATION ABOUT THE FATE OF RAUL
WALLENBERG, A SWEDISH DIPLOMAT WHO SAVED THOUSANDS OF JEWS DURING THE
SECOND WORLD WAR, RESHETOV SAID THAT THE SOVIET AUTHORITIES HAVE
ALREADY PROVIDED ALL THEY KNEW ABOUT THE MAN. THE SOVIET SPOKESMAN
PRAISED WALLENBERG AS A GREAT HUMANIST.

GENNADY GERASIMOV, HEAD OF THE FOREIGN MINISTRY'S INFORMATION
DIRECTORATE, ALSO SPOKE OF RESPECT THE SOVIET PEOPLE FEEL FOR
WALLENBERG. SLUT CIT

MAGNUSSON

--	--	--

AMBASSADEN MOSKVA KL 11.35/AB
NNNN

- End of printout

SVERIGES AMBASSAD
CANBERRA

1989-07-05 Nr 66 P 95

Pol 1/Kr Tham/ac
1989-07-19

Skr (u nr)
dat 1989-07-19

exp 890719/ac

Utrikesdepartementet

Pal

INR UTRIKES		
1989-07-14		
P	2	En

Adress till Raoul Wallenbergs familj
(1 bil)

./1 Bifogade brev från Mrs N M Carol överlämnas till
utrikesdepartementet för benägen vidare åtgärd.

Ann Årefeldt
Ann Årefeldt

INK. AMB. CANBERRA		
D. N:o 16/173		
19.89 07 05		
AVD	GR.	MAL
P	95	

Mrs. N.M. Carol,
Morchard CMB
via ORROROO
5431 S.A.
30th June, '89

Swedish Embassy,
5 Turrana St.,
Yarralumla 2600.
A.C.T.

Dear Sir,

I would be grateful if you could help me with an important matter. I am trying to locate Mr. Wulenberg's family. In 1944 he was with the Swedish Consulate in Budapest. I worked with him & he was in possession of my photo & personal details.

In 1947 a woman named Elizabeth Sito forged my signature & stole my registered mail while I was working for the U.S. Army in the C.I.A..

I would be grateful if you could send me his parents' address as I need to contact him urgently.

Yours faithfully,

M. Carol.
M. Carol

Pol 1/Kr Tham/ac
1989-07-20

Ex till:

Kabs
Polch
Ch Pol 1
Bertelman, Pol 1
Olsson, Pol 1
Tham, Pol 1
Hallqvist, Press
Amb Budapest (u nr)
Amb Washington (u nr)
Amb London (u nr)
Amb Prag (u nr)
Amb New Delhi (u nr)

Raoul Wallenberg-Föreningen

Ambs G Jarring, Viken

exp 890720 /ac

Postadress
Box 16121
103 23 STOCKHOLM

Gatuadress
Gustav Adolfs torg 1

Telefon
786 6000

Fax
723 11 76 (G3)

Telex
10590 MINFOR S

SVERIGES AMBASSAD

1989-07-13 Nr 150

MOSKVA

Handläggare: J-C Åhlander

Utrikesdepartementet

Intressant!

(P)

UTRIKESDEPT.		
Dnr...../.....		
1989-07-14		
Ans	Gr	Ans
P	2	En I

Artikel om Raoul Wallenberg i Komsomolskaja Pravda
(2 bil.)

Tel 571 A 1989-07-12

- ./1 Ambassaden får närslutet insända kopia av den artikel som
den 11 juli var införd i Komsomolskaja Pravda jämte av
- ./2 ambassaden gjord översättning till svenska.

Hans Magnusson

ab

Похищение в Будапеште

В начале июня мы уже рассказали читателям о трагической судьбе шведского дипломата Рауля Валленберга, похищенного в конце войны в Будапеште и, судя по официальным данным, позже погибшего в сталинских застенках. Несмотря на широкую международную кампанию по поискам исчезнувшего дипломата, в течение долгих десятилетий и в Венгрии, и у нас в стране имя Валленберга оставалось почти неизвестным.

— Честно говоря, Янош, у меня сложилось впечатление, что на отсутствие информации о Валленберге венгры пожаловаться не могут. О шведском дипломате и его участии в спасении гражданского населения от фашистских репрессий написаны десятки статей и книг, даже памятник Валленбергу в Будапеште есть. Зачем же потребовалось создавать еще специальную ассоциацию?

— Наша ассоциация — организация не правительственная, а общественная, и, по моему, чем больше таких групп и ассоциаций, занимающихся изучением родной истории и ее «белых пятен», будет возникать, тем лучше. Мы всячески подчеркиваем, что мы не политическая партия, что мы не боремся за места в парламенте, а выступаем за диалог с правительством и совместные с ним действия. Мы считаем, что долг нашего поколения — молодых венгров — выяснить до конца всю правду о Рауле Валленберге.

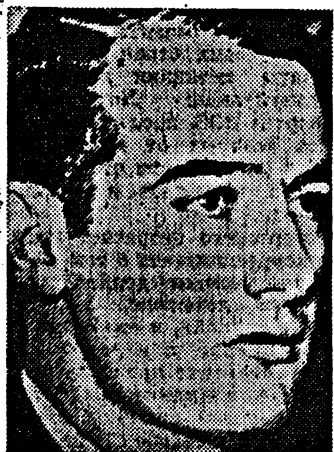
— Извините, Янош, вы все это говорите — мы. Сколько людей насчитывает ассоциация?

— Сейчас чуть больше трехсот. А когда мы только начали работать — это произошло 17 декабря прошлого года, — в «Ассоциации Валленберга» состояло всего... семь человек.

Это были студенты, молодые историки и социологи. Кстати, и сейчас большинство наших членов — молодые люди, любящие родную историю и интересующиеся ею. Это может показаться странным, но в ассоциации всего две возрастные группы: молодые люди 20—30 лет и люди старше 60. Многих из них от смерти в годы войны спас лично Валленберг.

— Но вернемся к судьбе Валленберга. Удалось ли вам

узнать что-то новое о нем? — Пока нет. То есть различные подробности его деятельности в годы войны в Венгрии мы узнаем постоянно, потому что ведем поиск людей, общавшихся с Валленбергом в то время. Но обстоятельства похищения и гибели Валленберга по-прежнему окутаны тайной; по крайней мере так будет до тех пор, пока не предадут гласности секретные архивы НКВД того времени. Ведь единственное, что точно известно об исчезновении шведского дипломата, — это что в последний раз его видели 17 января 1945 года. После этого наступает период, в котором, из-за отсутствия документов, есть место лишь всевозможным гипотезам.

Узнать что-то новое о нем!

— Вы думаете, Янош, что в архивах НКВД того периода могут быть документы, касающиеся судьбы Валленберга? Но ведь по просьбам шведского правительства советские компетентные органы не раз проводили проверку архивов. И единственное, что удалось найти, — запись в архиве санслужбы Лубянской тюрьмы, сделанную начальником санслужбы полковником А. Л. Смольцовым о том, что заключенный Валленберг внезапно умер в своей камере 17 июля 1947 года. Остальные документы, если они и были, вполне могли быть уничтожены по приказу тогдашнего министра государственной безопасности Абакумова, которого самого позже расстреляли. Так что выходит, что документов в архивах может и не быть...

— Позволю себе с вами не согласиться. Мы обсуждали эту проблему с некоторыми офицерами наших специальных служб, вышедшими на пенсию, но после войны работавшими в контакте со своими коллегами из НКВД. Они утверждают, что НКВД разработало самую подробную и совершенную систему документации в мире, из которой практически невозможно изъять и уничтожить какие-либо документы такого большого значения. А версия о том, что после похищения в Будапеште, переправки в Советский Союз, содержания минимум в двух разных тюрьмах (Лубянской и Лефортовской) в течение почти двух лет об иностранном дипломате осталась всего лишь одна запись в архиве службы, нам кажется спорной. Каждый шаг Валленберга был протоколирован, и скорее всего его «дело» должно насчитывать не один увесистый том. К тому же, если Абакумов начал уничтожать документы о Валленберге (а я думаю, у него были и более важные дела), почему же он оставил именно запись о его «внезапной» смерти, то есть ту самую улику, которую и надо было в первую очередь уничтожить? Ведь полковник Смольцов запись о смерти Валленберга сделал не в своем личном дневнике, хранящемся в тайном месте, а в официальном журнале санслужбы. Найти эту запись людям Абакумова не

составило бы особого труда. Вот почему мы верим, что тайна Валленберга до сих пор остается тайной и будет раскрыта только после предания гласности материалов из архивов НКВД.

— Помимо официальной точки зрения, основанной на записи Смольцова, на Западе существуют различные другие мнения о судьбе Валленберга. Некоторые журналисты, например, убеждены, что шведский дипломат был жив еще в конце 70-х годов. Каково мнение по этому поводу вашей ассоциации?

— Я уже говорил, что среди нас много историков. Кстати, я сам окончил три года назад исторический факультет Будапештского университета. Поэтому у нас профессиональная привычка доверять только фактам, а их пока — не густо. У нашей ассоциации есть своя версия того, что произошло с Валленбергом. Но подчеркиваю — это всего лишь версия. Мы считаем, что Валленберг был убит в начале 50-х годов, когда в Советском Союзе и других социалистических странах началась кампания борьбы с «космополитизмом». Ведь не секрет, что в оккупированном фашистами Будапеште Валленберг спас жизнь нескольким десяткам тысяч евреев, которые были обречены режимом на смерть. Вероятно, что в начале Валленберга подозревали в шпионаже в пользу Германии (ему приходилось довольно тесно общаться со многими высокопоставленными офицерами фашистской армии), а потом выяснили, что он самый настоящий «космополит». Вспомните «дело врачей», которых спасла от гибели лишь смерть Сталина...

Кстати, хочу вам сообщить, что Валленберг заочно получил американское гражданство и сбором материалов о нем в США активно занимается конгрессмен Томас Лантош, венгр по происхождению. В конце войны Валленберг спас его и его жену от смерти...

Будапешт — Москва.

НА СНИМКЕ: шведский дипломат Рауль ВАЛЛЕНБЕРГ.

Фото из журнала «Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт» (США).

Komsomolskaja Pravda undersöker

Bortrövande i Budapest

(översättning: Peter Semneby)

I början av juni berättade vi för läsarna om den svenske diplomaten Raoul Wallenbergs tragiska öde. Han rövades bort i Budapest i krigets slutskede och dog sedermera, att döma av officiella uppgifter, i de stalinistiska tortyrkamrarna. Trots den omfattande internationella kampanjen för att efterforska den försvunne diplomaten, har namnet Wallenberg varit omgärdat med stort hemlighetsmakeri, såväl i Ungern under flera decennier, som i vårt land. I Ungern var det allmänheten som först började tala om Wallenberg, och i slutet av förra året bildades i Ungern en ny organisation, "Wallenbergföreningen".

Vår särskilde korrespondent Aleksej Kartsev har besökt organisationen och intervjuat medlemmen av dess presidium János Zolnai.

- Ärligt talat, János, jag har intrycket att den ungerska allmänheten knappast kan klaga på bristande information om Wallenberg. Det har skrivits tiotals artiklar och böcker om den svenske diplomaten och hans bidrag till att rädda civilbefolkningen från det fascistiska förtrycket, och det finns till och med ett minnesmärke över Wallenberg i Budapest. Varför var det nödvändigt att bilda ytterligare en särskild förening?

- Vår förening är inte en statlig organisation utan en allmän. Jag anser att det är bättre ju fler sådana grupper och föreningar som bildas och studerar vår historia och dess "vita fläckar". Vi understryker på alla sätt att vi inte är ett politiskt parti, att vi inte kämpar om några platser i parlamentet, utan strävar efter att föra en dialog med regeringen och genomföra gemensamma åtgärder tillsammans med den. Vi anser att det är vår

generations - de unga ungrarnas - plikt att en gång för alla få fram hela sanningen om Raoul Wallenberg.

- Ursäkta, János, ni säger hela tiden "vi". Hur många medlemmar har föreningen?

- För tillfället något mer än trehundra. När vi började arbeta - det var den 17 december i fjol - bestod "Wallenbergföreningen" av totalt sju personer. Dessa var studenter, unga historiker och sociologer. Även idag är förresten majoriteten av våra medlemmar unga människor som intresserar sig för vår historia. Det kanske verkar underligt, men i föreningen finns det bara två åldersgrupper: unga människor i 20-30-årsåldern och de som är äldre än 60. Många av dem räddades av Wallenberg personligen från döden under krigsåren.

- Låt oss återvända till Wallenbergs öde. Har ni lyckats få fram något nytt om honom?

- Inte ännu. Det vill säga, vi får hela tiden reda på olika detaljer om hans verksamhet i Ungern under krigsåren, eftersom vi söker efter människor som träffade Wallenberg under den tiden. Men omständigheterna kring Wallenbergs bortrövande och död är som tidigare höljda i dunkel, och så kommer det att förbli åtminstone till dess man offentliggör NKVD:s (inrikesministeriets; övers.anm.) hemliga arkiv från den tiden. Det enda som är helt säkert beträffande den svenske diplomatens försvinnande är ju att han sågs för sista gången den 17 januari 1945. Vad beträffar tiden därefter är det, på grund av att inga dokument finns, bara möjligt att ställa upp olika hypoteser.

- Tror ni, János, att det kan finnas dokument som rör Wallenbergs öde i NKVD:s arkiv från den tiden? Kompetenta sovjetiska organ har ju flera gånger på den svenska regeringens begäran undersökt arkiven. Och det enda som man lyckats finna är en anteckning från Lubjanka-fängelsets sjukvårdsavdelning, gjord av överste A.L. Smoltsov, med

innebörden att fången Wallenberg hastigt avled i sin cell den 17 juni 1947. Andra dokument kan, om de överhuvudtaget funnits, ha förstörts på order av den dåvarande ministern för statens säkerhet Abakumov, som för övrigt själv senare sköts. Därför kanske det inte finns några dokument i arkiven...

- Tillåt mig att tycka annorlunda. Vi har diskuterat detta problem med några pensionerade officerare från vår säkerhetstjänst, som efter kriget arbetade tillsammans med sina kollegor från NKVD. De står fast vid att NKVD utarbetade det mest detaljerade och fulländade dokumentationssystemet i världen, från vilket det är praktiskt taget omöjligt att avlägsna och förstöra några som helst dokument av så stor betydelse. Och en version, som innebär, att det efter bortrövandet i Budapest, transporten till Sovjetunionen och interneringen i två olika fängelser (Lubjanka och Lefortovo) under nästan två år, bara skulle finnas en enda anteckning om den utländske diplomaten, verkar tvivelaktig. Varje steg som Wallenberg tog protokollfördes, och det är snarast troligt att att hans dossier omfattar mer än en tung volym. Dessutom, om nu Abakumov började förstöra dokument om Wallenberg (jag tror att han hade viktigare saker att syssla med), varför lämnade han då kvar just en anteckning om hans "hastiga" död, det vill säga precis det bevis som han i första hand bort förstöra? Överste Smoltsov gjorde ju för övrigt inte anteckningen om Wallenbergs död i sin privata dagbok, som förvarades på hemlig plats, utan i sjukvårdsavdelningens officiella journal. Att hitta denna anteckning skulle inte ha inneburit något större besvär för Abakumovs folk.

Det är därför vi tror att hemligheten kring Wallenberg än idag är en hemlighet, som kommer att avslöjas först när material från NKVD:s arkiv offentliggörs.

- Förutom den officiella versionen, som baseras på Smoltsov anteckning, finns det i Väst många andra meningar om Wallenbergs öde. En del journalister är exempelvis övertygade om att den svenske diplomaten fortfarande levde i

slutet av 70-talet. Vilken är er förenings ståndpunkt i detta sammanhang?

- Jag har redan sagt att det finns många historiker bland oss. Jag avslutade för övrigt själv mina studier i historia vid Budapests universitet för tre år sedan. Därför har vi en professionell vana att bara lita till fakta, och sådana finns det än så länge inte särskilt många av. Vår förening har sin egen teori om det som hände med Wallenberg. Men jag understryker att detta bara är en teori. Vi anser att Wallenberg dödades i början av 50-talet, i samband med att man i Sovjetunionen och de andra socialistiska länderna inledde en kampanj mot "kosmopolitanism". Det är ju ingen hemlighet att Wallenberg i det av tyskarna ockuperade Budapest räddade livet på flera tusen judar, som av regimen hade förutbestämts att dö. Det är troligt att man till en början misstänkte Wallenberg för spionage för Tysklands räkning (han tvingades umgås rätt intimt med många höga officerare i den fascistiska armén), och därefter förklarade man att han var en verklig "kosmopolit". Tänk på "läkaraffären", där det endast var Stalins död som räddade läkarna till livet...

Förresten vill jag tala om för er, att Wallenberg blivit amerikansk /heders/medborgare in absentia, och att kongressmannen Thomas Lantos, som själv är ungrare till börden, aktivt sysslar med att samla material om honom i USA. I slutet av kriget räddade Wallenberg honom och hans fru från döden...

Budapest - Moskva

THE RAOUL WALLENBERG COMMITTEE OF THE UNITED STATES

127 EAST 73RD STREET, NEW YORK, NY 10021 212-737-7790

Chairman Emeritus
Alan C. Greenberg

Chairman
John S. Russell

Vice Chairman
Jacob Wallenberg

President
Rachel Oestreicher Haspel

Vice President
Robert Le Buhn

Secretary
Martin Riskin

Treasurer
Alex Rosenberg

Execu. Board
Dr. Michael Alderman
Joel Berson
Vera Blinken
Ann Throne-Holst Gerschman
Marshall A. Jacobs
Lena Birck Kaplan
Hon. M. W. K. Mochary
Eliza Moynihan
Carl Neuber
Walter Oppenheim
Vera Stern
Wilbert A. Tatum
John Weitz

Honorary Chairmen
Amb. Per Anger
Hon. Gideon Hausner
Nina Lagergren
Dr. Krister Stendahl
Dr. Guy von Dardel
Amb. Wilhelm Wachtmeister
Ingrid Garde Widemar
Simon Wiesenthal

Director of Volunteers
Diane Blake

National Advisory Board
John Bierman
Sen. Rudy Boschwitz
Rev. James Carpenter
Richard Chamberlain
Bethune Church
Countess Margareta Douglas
Dr. Erinn Freeman-Padan
Barth Gitterman
Sister Gillen
Rep. Bill Green
David K. Haspel
Hon. Alan Hevesi
Rep. Jack Kemp
Annette Lantos
Rep. Tom Lantos
Sam Frak
Elen Foster
Viveca Lindfors
Rev. Jan Madestam
Kati Marton
Dr. Patricia A. McFate
Sen. Daniel P. Moynihan
James P. Murphy
John Nelson
Sen. Claiborne Pell
Harvey Rosenfeld
Hon. Jerome Shestack
John Slade
Marianne Slade
Hon. Andrew Stein
LeRoy Sylvest
Emery Tabor
Bruce Teicholz
Neil Tevebaugh-Kenwryck
Ludmilla Thorne
Tibor J. Waldman
Rep. Theodore S. Weiss
Elie Wiesel
George Will

The following members of the United States Senate have given their support to Senate Joint Resolution 110. The Raoul Wallenberg Recognition Day Bill.

Democrats:

Brock Adams (WA)
Bill Bradley (NJ)
John Breaux (LA)
Dale Bumpers (AR)
Quentin N. Burdick (ND)
Kent Conrad (ND)
Alan Cranston (CA)
Dennis DeConcini (AZ)
Alan J. Dixon (IL)
Christopher J. Dodd (CT)
J. James Exon (NE)
Wyche Fowler, Jr. (GA)
Albert Gore, Jr. (TN)
Bob Graham (FL)
Ernest F. Hollings (SC)
Daniel K. Inouye (HI)
J. Bennett Johnston (LA)
Edward M. Kennedy (MA)
John F. Kerry (MA)
Herbert Kohl (WI)
Frank Lautenberg (NJ)
Patrick J. Leahy (VT)
Carl Levin (MI)
Joseph Lieberman (CT)
Spark L. Matsunaga (HI)
Howard Metzenbaum (OH)
George J. Mitchell (ME)
Daniel P. Moynihan (NY)
Sam Nunn (GA)
Claiborne Pell (RI)
Harry Reid (NV)
Donald W. Riegle (MI)
Charles S. Robb (VA)
John D. Rockefeller, IV (WV)
Terry Sanford (NC)
Paul S. Sarbanes (MD)
Jim Sasser (TN)
Paul Simon (IL)
Timothy E. Wirth (CO)

Republicans:

William Armstrong (CO)
Rudy Boschwitz (MN)
John H. Chafee (RI)
Dan R. Coats (IN)
William S. Cohen (ME)
Alphonse M. D'Amato (NY)
Robert Dole (KS)
Peter V. Domenici (NM)
David F. Durenberger (MN)
E.J. Garn (UT)
Phil Gramm (TX)
Charles E. Grassley (IA)
Orrin G. Hatch (UT)
H. John Heinz (PA)
Jesse A. Helms (NC)
James Jeffords (VT)
Richard G. Lugar (IN)
James A. McClure (ID)
Connie Mack (FL)
Larry Pressler (SD)
Alan K. Simpson (WY)
Arlen Specter (PA)
Ted Stevens (AK)
Strom Thurmond (SC)
Pete Wilson (CA)

Pol I JK
VT

P 2 En I

1989-07-14

Avd	Gr	MAI
-----	----	-----

101ST CONGRESS
1ST SESSION

S. J. RES. 110

Designating October 5, 1989, as "Raoul Wallenberg Day".

IN THE SENATE OF THE UNITED STATES

APRIL 19 (legislative day, JANUARY 8), 1989

Mr. SIMON (for himself, Mr. LEVIN, Mr. MOYNIHAN, Mr. MITCHELL, Mr. DOLE, Mr. PRESSLER, Mr. SARBANES, Mr. LEAHY, Mr. MATSUNAGA, Mr. KOHL, Mr. LIEBERMAN, Mr. PELL, Mr. CONRAD, Mr. DODD, Mr. WILSON, Mr. BOSCHWITZ, Mr. JEFFORDS, Mr. COHEN, Mr. RIEGLE, Mr. DIXON, Mr. BUMPERS, Mr. HEINZ, Mr. ADAMS, Mr. KENNEDY, and Mr. D'AMATO) introduced the following joint resolution; which was read twice and referred to the Committee on the Judiciary

JOINT RESOLUTION

Designating October 5, 1989, as "Raoul Wallenberg Day".

Whereas in January 1944, the United States War Refugee Board asked Sweden to send a representative to Hungary to organize rescue operations for the Hungarian Jewish community which was marked for liquidation by the Nazis;

Whereas the Swedish representative, Raoul Wallenberg, through a combination of what has been described as "bluff, heroism, and a contempt for convention" waged a bold campaign in Hungary to thwart the "final solution";

Whereas in the 6 months he was in Budapest, Raoul Wallenberg managed to, directly and indirectly, save the lives of some 100,000 men, women, and children;

chambers, bringing food and blankets to those on death marches, and unflinchingly challenging Nazi authorities;

Whereas Raoul Wallenberg was taken into Soviet "protective custody" on January 13, 1945, in violation of international standards of diplomatic immunity;

Whereas Soviet officials originally denied having custody of Wallenberg, but subsequently stated that a prisoner named "Wallenberg" died in a Soviet prison on July 17, 1947;

Whereas eyewitness accounts over the years, and as recently as December 1986, indicate that Raoul Wallenberg may indeed still be alive and imprisoned in the Soviet Union;

Whereas the Soviet Union has never produced a death certificate or the remains of Raoul Wallenberg to prove that he died;

Whereas the Soviet Union, despite numerous attempts by Swedish and American officials, refuses to look into the reports that Raoul Wallenberg is still alive;

Whereas just as Raoul Wallenberg did not forget the Jewish people when it seemed that the rest of the world had forgotten, Raoul Wallenberg and all that he did for the cause of humanity must never be forgotten; and

Whereas on October 5, 1981, the President of the United States signed into law a proclamation making Raoul Wallenberg an honorary citizen of the United States: Now, therefore, be it

- 1 *Resolved by the Senate and House of Representatives*
- 2 *of the United States of America in Congress assembled,*
- 3 That October 5, 1989, is designated as "Raoul Wallenberg
- 4 Recognition Day", and the President is authorized and re-

- 1 requested to issue a proclamation calling upon the people of the
- 2 United States to observe such a day with appropriate cere-
- 3 monies and activities.

○

101ST CONGRESS
1ST SESSION

H. J. RES. 47

Designating October 5, 1989, as "Raoul Wallenberg Day".

IN THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

JANUARY 8, 1989

Mr. WEISS introduced the following joint resolution; which was referred to the Committee on Post Office and Civil Service

JOINT RESOLUTION

Designating October 5, 1989, as "Raoul Wallenberg Day".

Whereas in January 1944, the United States War Refugee Board asked Sweden to send a representative to Hungary to organize rescue operations for the Hungarian Jewish community which was marked for liquidation by the Nazis;

Whereas the Swedish representative, Raoul Wallenberg, through a combination of what has been described as "bluff, heroism, and a contempt for convention" waged a bold campaign in Hungary to thwart the "final solution";

Whereas in the 6 months he was in Budapest, Raoul Wallenberg managed to, directly and indirectly, save the lives of some 100,000 men, women, and children;

Whereas Raoul Wallenberg risked his own life countless times during his work, dragging Jews from trains bound for gas

Whereas Raoul Wallenberg risked his own life countless times during his work, dragging Jews from trains bound for gas chambers, bringing food and blankets to those on death marches, and unflinchingly challenging Nazi authorities;

Whereas Raoul Wallenberg was taken into Soviet "protective custody" on January 18, 1945, in violation of international standards of diplomatic immunity;

Whereas Soviet officials originally denied having custody of Wallenberg, but subsequently stated that a prisoner named "Wallenberg" died in a Soviet prison on July 17, 1947;

Whereas eyewitness accounts over the years, and as recently as December 1986, indicate that Raoul Wallenberg may indeed still be alive and imprisoned in the Soviet Union;

Whereas the Soviet Union has never produced a death certificate or the remains of Raoul Wallenberg to prove that he died;

Whereas the Soviet Union, despite numerous attempts by Swedish and American officials, refuses to look into the reports that Raoul Wallenberg is still alive;

Whereas just as Raoul Wallenberg did not forget the Jewish people when it seemed that the rest of the world had forgotten, Raoul Wallenberg and all that he did for the cause of humanity must never be forgotten; and

Whereas on October 5, 1981, the President of the United States signed into law a proclamation making Raoul Wallenberg an honorary citizen of the United States: Now, therefore, be it

- 1 *Resolved by the Senate and House of Representatives*
- 2 *of the United States of America in Congress assembled,*
- 3 That October 5, 1989, is designated as "Raoul Wallenberg

1 Recognition Day", and the President is authorized and re-
2 quested to issue a proclamation calling upon the people of
3 the United States to observe such a day with appropriate
4 ceremonies and activities.

○

Raoul Wallenberg beendete

Übersetzung eines Briefes auf
ungarisch von Frau Istvánné Radnóti

9. Juni 1989

Sehr geehrter Herr Königl. schwedischer Gesandte Per Anger!

Ihrem Vortrag vorige Woche im Fernsehen möchte ich etwas hinzufügen, was Ihnen vielleicht nicht bekannt ist. 1944, an das genaue Datum erinnere ich mich nicht mehr, sollte eine Gruppe von 200 Ärzten nach Auschwitz verschickt werden, und mein verstorbener Mann, Dr. Istvan Radnoty, Oberarzt der Kinderklinik, sein Freund Istvan Hidas, Chirurgoberarzt und György Gottsegen, Professor, waren bereits im "Wagon".

Da kam Wallenberg mit einer langen Liste und mit gültigen schwedischen Schutzpässen. Es fing bereits an dunkel zu werden, und Raoul wollte eine Taschenlampe haben, und zufälligerweise hatte mein Mann eine bei sich. So konnte Raoul die Liste beleuchten. Keiner, weder mein Mann noch seine Freunde standen auf der Liste, und da sagte Dr. Hidas leise "mir ist ein Schutzpass zugesagt worden, aber ich habe noch keinen bekommen". Und da sagte Raoul auf deutsch "na, da kommen Sie mit." Mein Mann sagte dann "das gilt auch für mich: "Da kommen Sie auch mit", meinte Raoul, der dann auch den Professor Gottsegen mitnahm, und auch alle, denen Raoul noch Schutzpässe gab.

Seit damals habe ich die Taschenlampe meines Mannes als mein liebstes Kleinod aufbewahrt, und ich spreche oft mit meinem jetzt 43-jährigen Sohn, Verfasser und Kritiker, sowie meinem Enkel, der 14-jährigen Anna, über Raoul, dem sie ihr Leben zu verdanken haben.

Ich habe gehört, dass man in Budapest ein Raoul Wallenberg-Museum plant, und ich möchte mein Kleinod dem Museum vermachen, um daran zu erinnern, wieviele Leben gerettet werden konnten mit Hilfe einer kleinen Taschenlampe, die im richtigen Moment Licht spendete.

Aus dem "Ärztzug" nach Auschwitz kam sonst kein Lebender zurück.

Ich wollte Sie nicht stören, nur darüber berichten. Bin auch schon ziemlich alt.

Unterschrift

poi

P 2 Eu¹

INKOM

1989-07-25¹⁴

UD:s ARKIV

Sie können mir auf deutsch oder englisch schreiben.

aa/v Motiaget 89-07-14 från Lujza Sonnenfeld,
R-W-frömmigen f kdm. / v. Thau

1989.jun. 9.

Mélyen tisztelt Fer Anger svég királyi követ
Urnak

Múlt hetekben a Televízióban tartott egy előadást,
Raoul Wallenbergről. Ahhoz szeretnék egy adalékkal
hozzájárulni, ami esetleg Önök előtt ~~nem~~ ismeretlen.
1944ben a pontos dátumra nem emlékszem, egy 200 tag-
ból ákló orvos vonatot indítottak Auschwitz felé.
Ezen a vonaton tartozkodott megboldogult férjem dr.
Móti István gyermekgyógyász főorvos, barátja dr.
Midas István sebész főorvos és Gottsegen György pro-
fesszor. Már bevoltak vagonirozva mindenkinek megvolt a
helye. Akkor megérkezett Wallenberg, egy nagy listá-
val, hozván magával a kiemelt svéd menlevéllel rendel-
kezőket. Sötétedett, már nehezen lehetett látni, kért
egy lámpát férjemnél volt egy kis zseblámpa, evvel
a listára világított, sem neki sem barátainak nem volt
menlevelük, a listán nem szerepeltek. Midas doktor
megszólalt "Nekem ígérték a menlevelet, de még nem kapt-
tam meg", mondotta németül. "Dan kommen Sie mit" volt a
válasz, férjem erre azt mondotta "Ich bin auch so." "Da
nkommen Sie auch mit." Gottsegen professzort is
magával vitte, és még azokat akiknek a menlevelét
kihozta. Azóta erejké-nt örzöm ezt a kis kopott
zseblámpát, gyakran elmondom 43 éves fiamnak aki író
és kritikus és unokámnak a 14 éves Annának aki kiváló
tanuló, hogy azt hogy éltek ezt Wallenbergnek köszön-
jük. Ugy hallottam, hogy készül egy Wallenberg
emlék múzeum, ennek szeretném felajánlani ezt a kis

zseblámpát, annak az emlékére, hogy ez segített abban
hogy wallenberg visszahozta őket. Mint utolag ér-
tesültem erről az orvos vonatról, egy élő lélek
soha többé nem került vissza, ott pusztultak a gáz-
kamrákban. Elnézést, hogy levelemmel feltartottam
miután idős vagyok, és esetleg más erről nem tud,
ugy éreztem ezt meg kell Önnek írnom.

híváló tisztelettel

Dr. Radnóczy István

Budapest. Városháza utca 10. fsz. 2. b5.5

Telefon; 124-823

N. i. Vemeter, angolul beszél.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (pol 1)
Kr Tham/ac

ARKIVEXEMPLAR

Dnr 1957/001 1989-07-14	Avd Grupp Mål P 2 Eu 7
-------------------------------	---------------------------

Ex till:

Ch UD/INFO

exp 890714-ac

Ambassadrådet Åhlander

MOSKVA

U.N.

Wallenberg: ev dokumentärfilm

(1 bil)

Edert miso 1989-07-05

Broder,

Jag har just talat med Raoul Wallenberg-Föreningen (Sonja Sonnenfeld) om filmprojektet sedan hon fått del av synopsis. Hennes spontana reaktion var att Rodnjanskij givetvis kunde kontaka föreningen om filmprojektet. Om föreningen på något sätt var beredda att eventuellt ge projektet sitt stöd i en eller annan form kunde dock diskuteras först sedan man fått mera klart för sig vad det hela gick ut på. Något liknande projekt i Leningrad hade man nyligen tagit sina händer ifrån.

I enlighet med Din önskan bifogas engelska texten till det pressmeddelande i Wallenbergärendet, som UD utgav den 26 januari 1979.

*Härliga lösningar,
Vollrath T.*
Vollrath Tham

Raoul Wallenberg-Föreningen
Riddargatan 10
S-114 35 STOCKHOLM

telefon 08/10 26 53
telefax 08/611 83 30

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐

sv kurir

☒

utl kurir

☐

luftpost

☒

vanlig post

Avsändn datan

Sign

19890714

AC

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS
Press and Information Department

PRESS RELEASE

1979-01-26

Unofficial translation

Investigations concerning Raoul Wallenberg

In the continuing efforts to shed light upon the fate of Raoul Wallenberg, information has reached the Ministry for Foreign Affairs in recent months asserting that Wallenberg was in different Soviet prisons during the 1950's, 1960's and 1970's, i e subsequent to the date in 1947 on which, according to the Soviet Union authorities, he died. The information was of such a nature that the Government decided that renewed representations should be made to the Government of the Soviet Union, and this was done on January 3, 1979. A copy of the aide-memoire is enclosed.

In response to the Swedish representations, the Government of the Soviet Union stated on January 24 that an examination of the new information provided by the Swedish Government had not changed its earlier conclusion that Wallenberg died in 1947. A copy of the Soviet Union reply is enclosed.

The Government does not regard the Raoul Wallenberg affair as closed by reason of the reply from the Soviet Union, but will continue its efforts to cast full light on the fate of Raoul Wallenberg.

1979-01-26

Unofficial translation

AIDE-MEMOIRE

Handed by Mr Leif Leifland, Permanent Under-Secretary of State to Mr Eugenij Rymko, Chargé d'affaires of the Soviet Union; January 3, 1979

The Swedish Government has on repeated occasions stressed its intention to shed light upon the fate of Raoul Wallenberg. In its note to the Government of the Soviet Union on February 19, 1957, the Government stated that it reserved the right to put at the disposal of the Soviet authorities any additional material concerning Raoul Wallenberg that was regarded as being of importance for further investigations in the Soviet Union. In a press release dated October 1, 1965, the Swedish Government again emphasized that it intended to keep this matter under very close review and that fresh information and circumstances might warrant further action.

In the continuing efforts to shed light upon the fate of Raoul Wallenberg, information has now reached the Swedish authorities to the effect that Wallenberg was alive as recently as 1975. According to this information, Wallenberg was interned in the Verchneural'sk prison in the Tjeljabinsk region from the end of the 1940's until 1953. Moreover, during the period 1953-1955 he is said to have been in the Aleksandrovskij Central Prison in the Irkutsk region. In 1955 he is said to have been transferred to the prison in Vladimir where he was interned at least until the latter part of the 1960's, at times in any case in cell 23 in Corpus II. On this point the particulars recently received confirm the information the Swedish Government previously submitted to the Soviet Union Government, i.e. in its memorandum of July 18, 1959, concerning the presence of Wallenberg in Vladimir. According to the new information, Wallenberg is said to have been in the prison hospital in Butyrka in Moscow as recently as 1975.

In view of the information which has now come to light the Swedish Government requests the Government of the Soviet Union to initiate a prompt investigation for the purpose of establishing whether Wallenberg was present in the above-mentioned prisons at the times stated.

Stockholm, January 3, 1979

1979-01-26

Unofficial translation

AIDE-MEMOIRE

Handed by Mr Eugenij Rymko, Chargé d'affaires of the Soviet Union to Mr Sven Hirdman, Director, Ministry for Foreign Affairs.

The Government of the Soviet Union officially informed the Swedish Government as early as 1957 that a thorough and exhaustive investigation had revealed that Raoul Wallenberg died in July 1947.

The renewed investigation of documents relating to this case carried out at the request of the Swedish Government in 1965 confirmed that there is no, nor can there be any, new information as regards the fate of Raoul Wallenberg.

This conclusion was definitively confirmed by the findings of an examination of the information supplied by the Swedish Government in its request of January 3 this year. The assertions that Raoul Wallenberg was in the Soviet Union as recently as 1975 are not true to the facts.

January 24, 1979

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (pol 1)
Kr Tham/ac

ARKIVEXEMPLAR

Dnr 195/001 1989-07-14	Avd Grupp Mål P 2 Eu 7
------------------------------	---------------------------

Minister Petersson

Ambassaden WASHINGTON

pol

4. N.

Wallenbergärendet: två artiklar i sovjetisk press
(2 bil)

Broder,

Göran Berg har informerat mig om att det vid utrikesministerns sammanträffande med vissa ledande senatorer även talades något om Wallenbergärendet. Från svenskt håll skulle då ha nämnts att även sovjetisk press nu börjat intressera sig för fallet. Detta väckte uppmärksamhet hos amerikanarna, som bad att vi skulle förse dem med artiklarna i fråga.

Jag ber därför att närslutet få översända den ryska originaltexten till dels en artikel i nr 22/89 av Novoje Vremja och dels en artikel i Komsomolskaja Pravda den 4 juni 1989.

Mitt problem är att jag inte vet till vem artiklarna bör överlämnas, men kännedom härom kanske finns inom ambassaden?

Hjärtliga hälsningar,
Den Högste
Vollrath
Vollrath Tham

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsant med	Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir ☒ utl kurir ☐ luftpost ☒ vanlig post	890714	ae

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (pol 1)
Kr Tham/ac

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Ävd Grupp Mål
1989-07-14	P 2 Eu 1

Ex till:

Kabs
Polch
Ch Pol 1
Ch Pol II
Tham, Pol 1

exp 890719/ac

HEMLIG
enl 2 kap 1 § sekretesslagen
19.9.07...14..
UTRIKESDEPARTEMENTET
.....pol 1/ac.....

Wallenbergärendet: brevväxling Raoul Wallenberg-
Föreningen - Förbundskansler Kohl

Överlämnas till ambassadör Eckerberg, Bonn
(jämte bil 1+2) och till ambassadör Berner,
Moskva (jämte bil 1) f kdm.

Härliga hälsningar,
Din trolig
Vollrath Tham
Vollrath Tham

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsänd med

☒ sv kurir

☒ utskurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

20/7-89

511.

BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
DER BUNDESKANZLER

Bonn, den 30. Juni 1989

Frau
Nina Lagergren
Raoul Wallenberg-Föreningen
Riddarg. 10

11435 Stockholm/Schweden

Sehr geehrte Frau Lagergren,

für Ihr Schreiben vom 23. Mai 1989, mit dem Sie auf das Schicksal Raoul Wallenbergs aufmerksam machten, danke ich Ihnen und den Mitunterzeichnern.

Das Schicksal Wallenbergs läßt niemanden unberührt, der seine einzigartige Rolle in der Geschichte des Zweiten Weltkriegs kennt. Zahlreiche Zuschriften von Mitbürgern zeigen, daß die Erinnerung an ihn auch in der Bundesrepublik Deutschland fortbesteht. Ich selbst halte Wallenberg für eine der eindrucksvollsten Persönlichkeiten unserer Zeit.

Auch wenn der Fall Wallenberg in erster Linie im Rahmen der schwedisch-sowjetischen Beziehungen zu betrachten ist, sehe ich aufgrund unserer historischen Verantwortung für die in deutschem Namen verübten Verbrechen jener Zeit auch auf deutscher Seite ein besonderes Interesse an der Aufklärung seines Schicksals.

Die Bundesregierung hat sich schon in der Vergangenheit, soweit es ihr möglich war, hierum bemüht. So wurden z.B. ihr zugänglich gewordene Unterlagen, wie etwa Zeugenaussagen, der schwedischen Regie-

...

rung zugeleitet. Wiederholt hat die Bundesregierung das Schicksal Raoul Wallenbergs in Gesprächen mit der sowjetischen Seite zur Sprache gebracht und auf Klärung gedrängt.

Ich selbst habe Generalsekretär Gorbatschow bei meinem Besuch in Moskau im Oktober vorigen Jahres nachdrücklich um Aufklärung gebeten und die Zusicherung erhalten, daß dies versucht werde.

Auch bei meiner jüngsten Begegnung mit dem Generalsekretär in Bonn habe ich das Thema erneut angesprochen. Generalsekretär Gorbatschow hat sich in dem Sinne geäußert, daß die Prüfung sich als schwierig erweise, da Akten aus der Stalin-Zeit teilweise nicht mehr vorhanden seien.

Ich hoffe, daß die durch Generalsekretär Gorbatschow in Gang gesetzte Entwicklung in der Sowjetunion auch im Hinblick auf die Betrachtung der eigenen Geschichte es der sowjetischen Führung ermöglichen wird, ihre eigenen Erkenntnisse im Falle Wallenberg vorbehaltlos auch der Weltöffentlichkeit bekannt zu machen.

Mit freundlichen Grüßen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'L. Jon'.

RAOUL WALLENBERG-FÖRENINGEN

Ordförande Per Anger

Sekreterare Sonja Sonnenfeld

Herrn Bundeskanzler
Dr. Helmut Kohl

23. Mai 1989

B O N N

Sehr geehrter Herr Dr. Kohl,

Besuch des sowjetischen Präsidenten

Sie werden in Kürze Herrn Gorbachev in Bonn empfangen, und das ist für uns ein selbstverständlicher Anlass, Sie auf den Mann aufmerksam zu machen, für dessen Freiheit sich Menschen in der ganzen westlichen Welt einsetzen: wie wir gerade erfahren haben, soll Mrs. Thatcher in ihren Gesprächen mit Herrn Gorbachev in London auch Raoul zur Sprache gebracht haben. Desgleichen hat François Mitterand getan.

Worum wir Sie dringend bitten, ist nicht nur die Erwähnung des Namens Raoul Wallenberg - schliesslich sind Sie ja in der Lage, ganz persönliche Töne anzuschlagen, da Raoul Sie und das deutsche Volk in höchstem Masse angeht: er wäre ja nicht irgendwo in der Sowjetunion verschollen, wenn es keine Nazizeit gegeben hätte. Das wissen Sie natürlich, aber Sie haben bisher nicht den Weg gefunden, Raoul zu helfen. Es hat immer Tabus gegeben, die Sie gehindert haben - und Ihre Vorgänger vor Ihnen.

Wir wissen, wie begrenzt Ihre Zeit ist und wie nahe es liegt, dass Sie unser Schreiben einem Sachbearbeiter überlassen. Das wäre nicht gut, da jetzt nur Ihr ganz persönliches Eingreifen sinnvoll wäre.

Wir geben Ihnen anbei einige Daten, Tatsachen und Informationen, denen Sie entnehmen werden, dass der bald 77-jährige sich noch immer in der Sowjetunion in Haft oder Gefangenschaft befindet, genau wie viele Ihrer deutschen "Verschollenen".

Die uns seinerzeit - vor Ihrer Zeit - mitgeteilte Ansicht "schliesslich ist Raoul Wallenberg Schwede, somit ist dies eine schwedische Angelegenheit", dürfte überholt sein, zumindest was die Schlussfolgerung anbelangt: es ist auch oder sogar vor allem Angelegenheit der Deutschen.

In diesem Sinne bitten wir Sie zu handeln.

Mit freundlichen Grüßen

RAOUL WALLENBERG-FÖRENINGEN

Nina Lagergren

Nina Lagergren

Raouls Schwester

Per Anger

Per Anger

Botschafter

Sonja Sonnenfeld

Sonja Sonnenfeld

1501.4.

BUNDESKANZLERAMT

Horst Teltschik

Ministerialdirektor

5300 Bonn 1, den 28. Juni 1989

Postfach
Adenauerallee 141

Fernruf 0228 / 56
oder 0228 / 561 (Vermittlung)

Telex 886750
Telefax 0228 / 562357

Frau

Sonja Sonnenfeld

Raoul Wallenberg-Föreningen

Riddarg. 10

S-11435 Stockholm

Sehr geehrte Frau Sonnenfeld,

für Ihr Fax vom 8. Juni 1989 danke ich Ihnen.

Ich kann Sie davon unterrichten, daß der Herr Bundeskanzler sowohl in seinen Gesprächen im Oktober 1988 in Moskau als auch jetzt in Bonn sehr ausführlich mit Generalsekretär Gorbatschow über das Schicksal von Raoul Wallenberg gesprochen hat.

Der Generalsekretär hat dem Bundeskanzler eine Prüfung der Angelegenheit zugesagt, zugleich aber darauf hingewiesen, daß viele Akten aus der Stalin-Zeit nicht mehr auffindbar seien.

Mit freundlichen Grüßen

Horst Teltschik

RAOUL WALLENBERG-FÖRENINGEN

Ordförande Per Anger

Sekreterare Sonja Sonnenfeld

Von FAX Nr. 4686118330
An " " 49228562357

8. Juni 1989

Für Herrn Ministerialdirektor Horst Teltschik.[Ⓐ]

Da es mit dem Telefongespräch nicht geklappt hat, versuche ich es mit dem FAX.

Gesagt hätte ich Ihnen ungefähr folgendes:

Ich gehe davon aus, dass Ihnen Herr Domröse freundlicherweise schon von unserem Telefongespräch am 6.6. erzählt hat und beschränke mich daher auf das wesentliche

So sehr es uns freut, dass Raoul Wallenberg "auf der Liste steht" und somit wohl auch bei Herrn Gorbachevs Besuch zur Sprache kommt, ist es für uns beängstigend, dass dies in einer Form geschehen könnte, die zu nichts verpflichtet. Auf das Helsinkiabkommen von 1975 zu verweisen wäre z.B. "vergebliche Liebesmüh'", bei der nichts herauskommen KANN.

Ich würde brennend gern nach Bonn kommen, um Sie persönlich für meinen Standpunkt zu gewinnen und Sie zu überzeugen, dass man von deutscher Seite nichts zu verlieren hat, wenn man sich voll und ganz für Raoul einsetzt, d.h. ihn aus seiner Gefangenschaft zu erlösen. Herr Gorbachev hat laut Neue Zürcher Zeitung noch nicht den Mut gefunden, die scheusslichsten Stalinverbrechen aufzudecken - wie z.B. die Katynmorde und das Verschwinden von 10.000 weiteren polnischen Offizieren. Raoul Wallenbergs Gefangennahme und Verbleiben in russischer Haft gehört auch zu Stalins Verbrechen.

Ich bin in den USA oft gefragt worden, warum man sich in Deutschland garnicht um Raoul kümmert - schliesslich sei man ja dort wirklich für ihn verantwortlich. Ich gebe die Frage an Sie weiter, aber begnüge mich nicht damit. Ich bitte Sie dringlichst, zu handeln, denn schliesslich geht es darum, dass dieser Mann, der im August 77 Jahre alt wird, seine letzten Jahre in Freiheit verlebt.

Bitte tun Sie so, als stünde Ihnen Raoul Wallenberg sehr nahe, ja, als sei Ihr Leben von seiner Rettung abhängig.

Herr Gorbachev weiss ein bestimmtes Auftreten zu schätzen, besonders da man ja deutscherseits nicht als Bittsteller zu ihm kommt. Ist er nicht sehr auf deutsche Hilfe angewiesen?

Mit freundlichen Grüssen

Sonja Sonnenfeld.

Ⓐ *Han är Nobels närvarande man
och den orangeröda Douvrose
är Teltschiks närvarande man.*

MINISTRY FOR
FOREIGN AFFAIRS

Political department
First Division
Kr Tham/ac

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Ävd Grupp Mål
200/008	P 2 Eu I

1989-07-19

POL

Mrs. N.M. Carol
Morchard CMB
Via Orroroo
5431 S.A.
Australia

Dear Mrs. Carol,

Re Raoul Wallenberg

Thank you for your letter of June 30, 1989 which was forwarded to us by our Embassy in Canberra.

Unfortunately there is not much I can do in order to put you in contact with the parents of Raoul Wallenberg as both of them died several years ago.

Yours faithfully,

Wollrath Tham

Wollrath Tham

Ifylles av postexp

Ävsant sed

☐ sv kurir ☐ utl kurir ☐ luftpost ☒ vanlig post

Ävsändn datum Sign

890719 AC

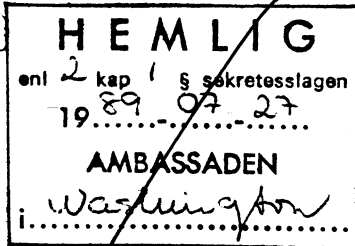

SVERIGES AMBASSAD
WASHINGTON

1989-07-27

Tjänsteförrättande chefen för
politiska avdelningen,
Ambassadör Göran Berg

UTRIKESDEPARTEMENTET

HEMLIG

Raoul Wallenberg

hbr Hagard-tjff polchefen Berg 1989-07-27

208/001
INKO IM JD
1989 07 27
AVD GR MAL 7
P 2 Eu

pol

Broder,

I anslutning till mitt handbrev i rubricerade ärende tidigare idag vill jag för strikt förtrolig kännedom meddela att Arietti vid samtalet med mig den 27 juli bekräftade att det var Adamishin personligen som gav Schifter rådet att Berner tar direkt kontakt med vice KGB-chefen i detta ärende. Schifter ville emellertid kraftigt understryka att han ansåg sig skyldig hålla inne med uppgiftslämnarens identitet eftersom denne annars kunde råka illa ut. Jag lovade att vidarebefordra denna varning och har därför delat upp mina rapporter på sätt som sker.

John HM Hagard

/ACF

Pol

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890801-491

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-08-01-15.07

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO:

MOSKVA

DISTRIBUTED

1989-08-01-15.07

0247

FROM: UDEX 21

POSTED TIME: 1989-08-01-15.05

MSG NO: 890801-491

=LIST
MOSKVA
+

UD STOCKHOLM 1989-08-01

AMBASSADEN MOSKVA

FRAAN POL 1 RE RAOUL WALLENBERG.

MOSCOW NEWS LAER NYLIGEN HAFT ARTIKEL OM RAOUL WALLENBERG.
TACKSAM NI UNDERSOEKER.

CBINET

UD STOCKHOLM KL 15.00

KR THAM/LA

- End of printout

P	2	EU'
---	---	-----

Pol

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890802-364

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-08-02-14.1

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO
UD/POLCH	DISTRIBUTED	1989-08-02-14.15	
UD/POL 1	DISTRIBUTED	1989-08-02-14.15	

FROM: 02 15 51

POSTED TIME: 1989-08-02-14.14

MSG NO: 890802-364

MESSAGE HANDLED BY OPERATOR - ORIGINAL NO: 890802-344

=LIST
UD/POLCH
UD/POL 1
+

*francisk per. tel.
his says for me.
Jebb, R-W-Preninger.
89-08-03
/W.*

AMBASSADEN MOSKVA 1989-08-02

UD STOCKHOLM

643. ERT 247. FOER POL 1 RE RAOUL WALLENBERG

VI HAR VID EN GENOMGAANG AV DE SENASTE VECKORNAS MOSCOW NEWS INTE
KUNNAT AATERFINNA NAAGON ARTIKEL OM WALLENBERG.

MELEN

AMBASSADEN MOSKVA KL 15.50/AB
NNNN

- End of printout

Artikel i israeliska tidningen Yediot
Ahronot om Sovjet - R Wallenberg

1989-08-03

Överlämnas av UD, Pol I till Raoul Wallen-
berg-Föreningen för kännedom.

W
Vollrath Tham
Kansliråd

1a

EXP. 890803/LA

Postadress
Box 16121
103 23 STOCKHOLM

Gästadress
Gustav Adolfs torg 1

Telefon
786 6000

Fax
723 11 76 (G3)

Telex
10590 MINFOR S

Amb Tel Aviv/EBj

TELEFAX

1 (2)

2/
Nr 36 ✓

R 18 Wallenberg

Ambassaden Tel Aviv 1989-08-01

UD Stockholm

Fax nr 36. För pol 1 re Artikel rörande Wallenberg.

Bifogat översänds översättning av den artikel som
1989-07-28 publicerades i dagstidningen Yediot
Ahronot rörande Sovjetunionens löfte att publicera
samtidigt material rörande Raul Wallenberg.

Julin

Ambassaden Tel Aviv kl 1435/EBj

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1989-08-02 02		
Avd	Gr	M&I
P	2	EU'

Pöl

2 (2)

Yediot Ahronot: Reporter Noach Klinger

Soviet Union: We shall publish all about Wallenberg.

The Soviet Authorities are willing to present all the material in their possession concerning the fate and the death of Raul Wallenberg, the Swedish diplomat who saved the lives of many Hungarian Jews and "disappeared" in 1945 in a Soviet prison.

Morris Wolf, a lawyer and expert on international law from Washington, acting on behalf of Wallenberg's family, recieved during these last days a proposal to this effect from the office of lawyers Baker and Macenzie in Washington representing the Soviet Foreign Ministry.

This is a Soviet compromise on Wolf's demand who recieved in October 1985 a oneside standing verdict, and according to which the Soviet authorities will pay compensation with the sum of 39 million dollars to Wallenberg's family.

"I have rejected the Soviet proposal to the end", Morris Wolf told me last night, "I demand compensation in order to pass it on to the fund for humanitarian research in the name of Wallenberg in Washington".

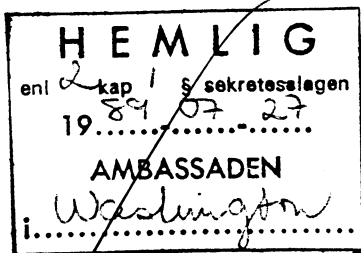

SVERIGES AMBASSAD
WASHINGTON

1989-07-27

Tjänsteförrättande chefen för
politiska avdelningen,
Ambassadör Göran Berg

UTRIKESDEPARTEMENTET

HEMLIG

Raoul Wallenberg

Pol I/kr V Tham/ik
1989-08-23

Ex till:

Kabs
Polch
bitr polch
Li pol I
Tham pol I
Dahlgren SB

b Moskva (u nr)

Broder,

Jag kallades idag upp av Michael Arietti, tills nyligen det
politiska rådet på den amerikanska Stockholmsambassaden
och nu Director för bilaterala mänskliga rättighetsfrågor
på Richard Schifters avdelning i State.

Arietti hade Schifters uppdrag att framföra följande.
Igår hade den sovjetiske bitr utrikesministern Adamishin
rest åter till Moskva efter några dagars möte i den numera
reguljära amerikansk-sovjetiska dialogen. I samband med
de diskussioner som ägt rum i MR-ärenden hade Schifter
åter tagit upp ärendet om Raoul Wallenbergs öde och
understrukt att man på amerikansk sida fortfarande
prioriterar frågan och att det är oacceptabelt att man
från sovjetisk sida håller fast vid sin förklaring att
Wallenberg skulle ha dött 1947. Man var, hade Schifter
framhållit, skyldiga i Moskva att lämna bättre besked.

I delegationen hade man svarat att den enda framkomliga
vägen under rådande omständigheter var att den svenske
ambassadören tog upp saken direkt med den bitr chefen
för KGB. Arietti visste inte vem som innehar den

befattningen, men höll inte för uteslutet att ett sådant sammanträffande skulle kunna äga rum eftersom man i Moskva nu ändrat sig när det gäller sådant umgänge. Han exemplifierade med det sammanträffande som härförleden ägt rum mellan Jack Matlock och KGB-chefen. Arietti svarade på min fråga att det sovjetiska svaret sannolikt skulle bedömas som en vink om att man i utrikesministeriet i Moskva anser att man kommit så långt man kan i sina ansträngningar och att bättre svar endast kan fås i KGB.

Min bedömning är mera pessimistisk: - Om man i MID plågas av att ärendet fortfarande är olöst borde man på egen hand kunna vara mera aktiva gentemot ett annat statsorgan. Repliken till Schifter kan därför också tolkas som ett utslag av taktik i spelet om Svarte Petter.

John H. Hagard

John HM Hagard

1989-08-02

Kansliråd Vollrath Tham

UTRIKESDEPARTEMENTET

aa
/

Pae

214/002

1989-08-02		
AVD.	CR.	REAL.
P	2	En I

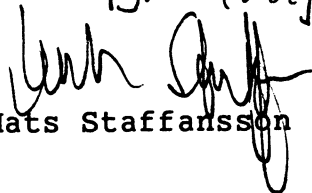
Artikel om Raoul Wallenberg
(1 bilaga)

Broder,

Jag insänder bifogat den artikel om Raoul Wallenberg som publicerades i "the Times" den 7 juli 1989. Artikeln, som skrivits av journalisten Gitta Sereny, lär ha återgivits i svensk press för några veckor sedan, men för departementets dokumentation kan det måhända vara av intresse att ha den även i original. I artikeln, där för övrigt även Du citeras, återger Sereny uppgifter om att Wallenberg skulle ha varit i livet på 1980-talet.

Eftersom vi tämligen ofta får förfrågningar från allmänheten om Wallenberg vore det av intresse att erfara hur Serenys uppgifter tolkas på departementet liksom av andra Wallenbergexperter.

Med vänlig hälsning
Din följare

Mats Staffansson

A legend that

A group of Soviet intellectuals and officials meeting in Austria today for a 'dialogue' with their European counterparts are being asked to re-open the files on the mystery of war hero Raoul Wallenberg, who almost half a century ago was arrested by the Red Army in Budapest as a suspected spy and vanished into Stalin's prisons. Ever since, there have been persistent stories of the survival of a man whose extraordinary courage saved hundreds of Jews. Gitta Sereny considers new evidence that he could be alive

Raoul Wallenberg was alive and well in the Soviet Union just over a month ago, says Sonja Sonnenfeld, a small, elegant 76-year-old who for 10 years has been executive secretary of the Swedish Raoul Wallenberg Association. Her co-workers are Wallenberg's sister, Nina Lagergren, a beautiful, gentle woman of iron principles not unlike her brother's, and Per Anger, the chairman, a retired senior diplomat who was first secretary of the Swedish Legation in Budapest during Wallenberg's time there.

"I was just a working diplomat," Anger says. "I wasn't anything like Raoul. But, then, nobody was." Anger described to me how he accompanied Wallenberg on one of his rescue missions of Jews from a Nazi deportation train. "He had an almost awesome courage and quite unique authority. He'd hold his diplomatic passport aloft like a shield, and barge through the cordon of Germans as if they didn't exist. 'You've got some of our people here,' he shouted to the officers in charge. 'How dare you touch Swedes?' And then he'd call out any old names - Weinberg, Salzmann, Laszlo - 'I brought your Swedish papers,' he'd say, 'Come on, you're coming back

is not impossible. Her details are intriguing."

Did he consider it possible that Wallenberg was alive? "Likely - no. Possible - yes."

Did he think the Soviet government could have been persuaded in earlier years to let him go? Or could it now, if he could be found? "Yes, and yes," he answered. "They need to get rid of this problem."

The Swedish government's record, especially during the first few years, about rescuing the eccentric young aristocrat who had insisted on saving Jews, is curiously patchy. Its reluctance to confront, threaten, or try to bargain with the Soviet Union was mainly due to its traditional fear of its giant neighbour, and the Swedes became exasperated with this persistent, insoluble problem. "Do they want us to go to war with Russia?" said one Prime Minister furiously.

Nevertheless, in the 1950s and again in the 1970s diplomats were sent scurrying across the world to interview all those who claimed to have met Wallenberg in Soviet prisons, and case officers were assigned to check all evidence.

Sweden's present ambassador to Britain, Leif Leifland, served as case officer for several years. "I interviewed four released pris-

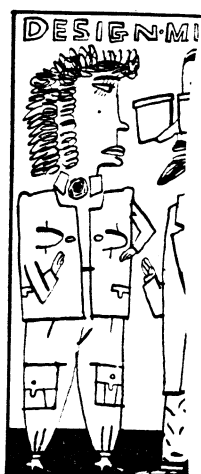

A saga of survival? The young Raoul Wallenberg, who

6 There are

ignorance of her whereabouts was incandescent. In revenge, coatless Walters up and danced for 40 minutes in almost total silence. "Back out my suit like a completely ruined, but I had

BARRY FA

'Me? Actually, design mus'

Sir Geoffrey Howe Commons statement on Wednesday. Motion would have been shortly after midnight previous day he had a with his officials in House had two meetings with leaders and executive flew by helicopter to tv luncheon with businessmen union leaders, gave a interviews, attended the sioner's reception and dir Sir David Wilson before at around 11pm local time papers and snatched some the 13-hour flight home, Gatwick to Chelsea Barr 6am, washed and changed Terrace residence and w Foreign Office for several before the 3.30pm state seen at about 7pm on W on constituency correspo

At the cry, my heart after it the gooseflesh neck-hairs. Not, you from shock, nor from even from that ap which might forgivable unattributable bellow suburban afternoon. I was, well, thrilled: for stirring cry, though st entirely mortal, yet spectral either — rather the ambivalent efflu avatar's glottis.

"ERRENBOW!" it and again. "ERRERRENBOW!" and fronts gave the unf echo back. But it was the impenetrably runi that set the adrenal c gling, it was the sound that bore them: a plan yet compounded of bo and vibrato; shot thr challenge, yet plaintive

"Come on, you're coming back with us," and he'd hand out Schutzpasse right and left.

"I've got to get more of them out," he'd say despairingly, and running along the still open box-cars he'd shout, "Anybody here with Swedish papers?" ... He saved hundreds in this insane way. "Every single one counts," he'd say. He was unstoppable."

Anger says he will never forgive his own wartime government for ignoring the plight of the Jews. "The truth is, you know," he said sadly, "nobody wanted the Jews, only Raoul."

Lagergren, Anger and Sonnenfeld all share a firm belief that Wallenberg has survived for 44 years in Soviet prisons because they know the extent of his physical and spiritual strength. They are emotionally involved, but able to remain detached. And they accept as reliable only about half-a-dozen of the witnesses who claim to have known Wallenberg in Soviet prisons over a period of three decades.

Now the new, detailed information supplied to Sonnenfeld — a Jewish Swede of German-Russian origin — brings the Wallenberg story up to date. It comes from a man she has known for 20 years who has close and constant contacts in the Soviet Union.

"Why do you believe him?" I asked her.

"He has a quality... something like Raoul," she said quietly, and shrugged — she knows how sceptics react to emotive descriptions. "He is good."

The informant has refused to make himself known to the public because his real concern is not Wallenberg but an elderly group, numbering about 75, with whom the Swede has allegedly been living for the past eight years inside a special compound. They are said to have tolerable living conditions, medical care, single unlocked rooms and the opportunity to work. All of them have one thing in common: under a different Soviet regime they were all, many years ago, declared dead.

The Czech nuclear physicist Frantisek Janouch has been researching and teaching in Sweden for 20 years. He is a founder-member of the Helsinki Committee for Human Rights, which in January 1988 was the first international group to be allowed to hold public hearings in Moscow. Did he, I asked, think any of this was possible?

Certainly, he said, rumours had always existed about such institutions. Under Stalin they were known as Isolators and were controlled by what is now the KGB. It was conceivable that "forgotten" men were still being kept in such places. If this was so, the men now in the Kremlin could have been kept in ignorance.

Was it possible — as Sonnenfeld's account implied — that such places could be in regular communication with Sweden? "It is difficult to believe the communication could be as close as that," he said. "But..." he shrugged. "It

interviewed four released prisoners myself," he said. "I had no doubt whatever about the information from three of them: he was alive at least into the Fifties — well beyond the July 1947 date of his death in the 1957 Gromyko Memorandum."

The Swedish government decided — unforgivably for many Swedes — to accept the late Andrei Gromyko's statement, submitted by the then Deputy Foreign Minister to the Swedish ambassador to the Soviet Union in 1957, as proof of Wallenberg's death, in spite of the clear evidence gathered by their own Foreign Service officials. The oddly ambiguous — and unsigned — memorandum has remained an immovable obstacle to any real progress (see panel).

The Swedish government made many approaches to the Soviets in later years as more evidence of "sightings" emerged. Two of these stand out.

In 1961 an eminent Swedish physician, Nanna Svartz, in Moscow for a lecture, gave a detailed description of Wallenberg and his case to one of the Soviet Union's leading doctors, Alexander Myasnikov, whom she had known for years. Myasnikov said that, surprisingly enough, he knew the man she was talking about — he was at that very moment in a Moscow hospital, where he had been asked to examine him. Would she like to see him?

Overcome by this news, but aware of the diplomatic complications, she said she must first inform the Swedish ambassador. By the time she returned, pressure had obviously been exerted and Myasnikov claimed it was all a misunderstanding — he blamed his German, which was, in fact, fluent. Khrushchev (who was his patient) had been furious with him, he told her later. They met twice more, though only formally, before Myasnikov's death in 1965, but he remained entrenched in his position. "She never forgave herself to the day she died in 1980 for not immediately accepting his invitation," Anger said.

Between 1965 and 1979 neither the Swedish government, the Hungarians, the Americans nor, for that matter, the Jews did anything for Wallenberg. The battle was left entirely to his mother, Maj von Dardel, and her husband Frederik, both nearing their eighties. The Swedish government had officially closed the case, and Maj von Dardel's telephone calls to ministers were no longer accepted. A letter she wrote to the Soviet Minister of Justice remained unanswered. She wrote to Henry Kissinger at the US State Department, and a sympathetic reply drafted by a department official (obtained under the Freedom of Information Act) was endorsed "Disapproved by Kissinger", and never sent. When the Swedish Prime Minister Olof Palme met Kosygin in 1976, the Wallenberg case was not on the agenda.

All this changed in 1979, too late for Maj and Frederik von

not trust our leader and r country

From the Soviet M

Dardel. Soon after their deaths (two days apart), news reached Sweden via America that in 1977 a Russian — who cannot be named, since he still has family in the Soviet Union — telephoned his daughter in Israel upon his release. Asked how he had coped with 18 months in prison, he said that was not so long — he had met a Swede who had already survived for 30 years. Later he mentioned Wallenberg's name in a letter he tried to smuggle out, but it was intercepted and he was rearrested. He has since died.

This news electrified a new generation of statesmen, journalists, the Jewish world and other concerned people. A new Swedish Prime Minister, Ola Ullsten, reopened the case, which ever since has been on the agenda for every bilateral Swedish-Soviet meeting. Wallenberg Committees — now largely supported by American Jewish organizations — sprang up all over America and Europe. Books and documentaries followed Wallenberg Days and Wallenberg Streets. He was nominated for the Nobel Peace Prize, and became the first honorary citizen of Canada and the second of the US (the only other one was Winston Churchill).

From the Soviet Union, however, there was only silence. In 1986 the Swedish Prime Minister asked about Wallenberg during his first meeting with President Gorbachov, who said he would look into the matter. There were occasional mentions by spokesmen in the next two years, always referring back to the 1957 memorandum, but suddenly a few weeks ago a spate of articles in the Soviet Press, which for 44 years had never mentioned Wallenberg's name, began to appear.

The first was a four-page portrait in the magazine *Novoye Vremya* ("New Times"), concentrating on the racy side of Wallenberg's personality — his predilection for fast cars and pretty girls, which the Western Press has — piously, perhaps — hardly mentioned. His rescue activities in Budapest, "paid for by the American government and Jews", were only mentioned in passing. The article, explaining why the Russians arriving in Hungary would have found his activities suspicious, pointed out his dealings with senior Hungarian security officials, and with Gestapo chief Adolf Eichmann —

SPECTRUM

that refuses to die

Raoul Wallenberg, whose case could be raised again in the more liberal Moscow

THE GROMYKO MEMORANDUM

"... The Soviet authorities undertook a page-by-page search of archive documents from ... certain prisons ... A document was found which there is reason to regard as referring to Raoul Wallenberg. This ... is a ... handwritten report addressed to the former Minister of State Security Abakumov, written by the head of the medical service at (Lubjanskaya Prison) A.L. Smoltsev. It reads: 'I report that the prisoner Walenberg (*sic*) who is known to you died suddenly last night in his cell, probably as a result of a myocardial infarction ... I request instructions (concerning) an autopsy ... (dated 17 July, 1947)'.

"This report contains the following notation in Smoltsev's handwriting: 'Have personally informed the Minister. Order was given to cremate the body without autopsy.'

"... The conclusion should be drawn that Wallenberg died in July, 1947 ..."

The memorandum ends with a description of the "criminal activities" of Abakumov, who was executed for his crimes, and expressions of "sincere regrets" and "profound sympathy".

honour his memory. Of course, we cannot change his fate, but because we did not find or tell the difficult truth in the right way, there are ... many who do not trust us ... and appeal to our leaders to find Wallenberg and return him to his country and his loved ones ..."

The most significant statement abroad was made at the international Human Rights Conference in Paris on June 1. An obviously planted question about the case produced an "authoritative" reply by Prosecutor Andreev and chief Soviet delegate

possibility that there is not a Wallenberg file somewhere in the KGB archives. The Soviet Union's dilemma lies not in the absence of documentation, but the necessity to explain the lies not only of the Stalin era, but of all subsequent administrations. In 1945 Wallenberg was arrested — mistakenly but understandably — as an American spy. Later, even though they realized their error, the Cold War was hotting up and they held on to him as a useful pawn.

fter Stalin's death in 1953 millions of

are many who do

us . . . and appeal to ers to find Wallenberg return him to his and his loved ones

Soviet Mezhdunarodnaya Zriza ("International Life") on June 8

the "alliance of the Humanitarian and the Butcher", it said. It made no mention of the many witnesses to Wallenberg's survival over the decades, but stood by the 1957 Gromyko Memorandum.

This, it said, conclusively proved that he had died in July 1947, and "no other reply can be given . . . those who, owing their lives to this brave man and admiring his courage and perspicacity, are looking for a miracle, are confusing fiction and reality, and perpetuating a myth".

The liberal *Komsomolskaya Pravda* (circulation 17 million) on June 4 took a more critical approach. "On the 16th of January, 1945," it wrote, "Commissar Dekanozov [one of Beria's closest assistants] informed the Swedish Ambassador that Soviet authorities liberating Budapest had found diplomat Raoul Wallenberg and taken steps to safeguard his person and property. This was the beginning of the Wallenberg case."

The article gives a detailed account of the many witnesses who claimed to have seen Wallenberg in prison during the following decades, and then briefly describes the document cited in the Gromyko Memorandum. "Unfortunately, although dotting some of the tragic i's of this tragic case, (it) has a number of weak points and unfortunately does not explain the circumstances of his death . . ."

Rumours about his survival multiplied, the article says, mentioning Nanna Svartz, and criticizing the silence of the Soviet media.

The article ends: "In one of the old streets of Budapest under beautiful trees, there stands a monument to Raoul Wallenberg . . . one of the few to a contemporary man bearing only the date of his birth."

The frankest exposition of the Soviet dilemma in this revealing series of comments was published in the *Mezhdunarodnaya Zriza* ("International Life") on June 8. The Soviet ambassador to Sweden, Boris Pankin, was discussing trade relations: "We are in the habit of blaming the bourgeois Press for all misunderstandings. But it behoves us to admit that our own conduct in international society, including in Sweden, has provided good cause for attacks

from the Western Press . . ."

One example was Wallenberg. "His arrest . . . could not have endeared us to the Swedes. We made it worse by (Vyshinsky's) assurances in 1947 that 'no trace of him had been found, either in the Soviet Union or any area under Soviet control.' . . . No wonder that there are those in the US and in Sweden who did not believe us then, (of course) when we announced later that he had died.

"Today we highly esteem Mr Wallenberg's noble deeds and

and died. "His fate, like that of thousands of others, is unknown, as are the circumstances surrounding it . . . Rumours floated in the West that he is alive are not true. This was a dark page in our history. We deeply regret the death of this noble person. If we knew any more, we would let the world know. We have thousands like him — people who have passed into oblivion."

"The fact is," Kashlev added a few minutes later, "we don't have any information. The people who destroyed Wallenberg destroyed the papers concerning him, and were then eventually destroyed themselves. People like Beria. This is a fact. If new information emerges, we will inform the world."

To the Swedish Foreign Office, these various statements indicate that there is a split within the Soviet establishment about the Wallenberg affair. "And we hope," said Vollrath Tam, the ministry's present case officer, "that the group who want to tell the true story will win."

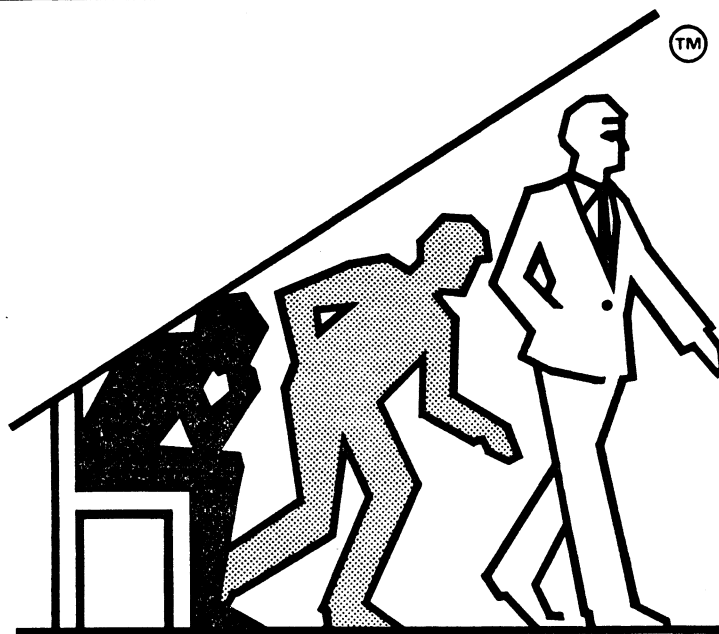
None of the experts on the Soviet Union consulted in researching this article accepts the

significant reason — raised, significantly enough, by *Komsomolskaya Pravda*, only to deny it — is that Brezhnev, to whom Khrushchev owed loyalty, had been involved in his arrest. The question remains, if this embarrassing prisoner was still alive in the Fifties, why didn't they get rid of him? The answer is, quite simply, that the Soviet Union no longer killed people by that time.

And thus Wallenberg, if he has died, cannot be admitted to have survived beyond the Stalin era — hence the insistence on the discredited and disproved 1947 death date. If he is alive, perhaps "lost" under another name, the Soviet Union's present leaders may really not know it.

There is a degree of disproportion in focusing all this attention on this one man, when — as is quite rightly pointed out — hundreds of thousands were made to disappear under Stalin. It is very sad that all these others, lying in anonymous graves, are unknown to us and to their own people. But this man we know, and thus he becomes a symbol of all the others.

© Times Newspapers Ltd 1989

Inventions to Industry

TECHNOLOGY & INVENTION BROKERS

Over 3,000 innovations/technologies are submitted to us annually, which we categorize, patent and present to companies for exclusive licence.

If you are looking for new products to manufacture and/or market then telephone or write for further information.

Portman House, George Street, Aylesbury, Bucks. HP20 2HU, England
Telephone: (0296) 84141 Facsimile: (0296) 433199 Telex: 837520

Pat. & Inv.

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)

Dnr
1989-08-04

Avd Grupp MÅ1

2001

P 2 EU^I

Ambassadör Ragnar Dromberg

BUDAPEST

Wallenbergärendet: Wilmos Langfelder

Rem 184 A 1988-12-15 ✓

(1 bil i 2 ex) OBS! BILAGAN BINDES EJ

Broder,

Ovanciterade remiss av ett brev till ambassaden från ett syskonbarn till Raoul Wallenbergs chaufför Langfelder, som ju försvann tillsammans med Wallenberg, är inte lätt att besvara. Har Sverige gjort något för Langfelder och/eller avser vi göra något? Den första frågan som inte ställs direkt i brevet kan väl besvaras med att hänvisa till att Langfelders namn i vart fall nämnts i några av de framställningar som gjorts till förmån till R W. Som ett exempel kan anges Sohlmans memorandum den 29 september 1954 till vice utrikesminister Zorin. Jag har inte haft tid eller möjlighet att f n göra ytterligare efterforskningar hur vi annars hanterat Langfelders fall.

Huvudprincipen var väl sannolikt att Langfelder i egenskap av icke svensk medborgare var ett ärende som icke i första hand ansågs angå svenska myndigheter.

Troligen var han anställd av R Wallenberg personligen och inte av beskickningen. Sonja Sonnenfeld, som ju under många år sysslat med Wallenbergärendet på R Wallenberg-föreningen, har en vag minnesbild av att familjen Langfelder på sin tid inte velat att svenska regeringen skulle ta upp hans fall. Detta har jag å andra sidan ännu inte funnit belägg för i arkivmaterial.

Kan man inte från ambassadens sida som ett svar på brevet sända över bifogade inofficiella översättning av den första vitboken i Wallenbergärendet². På sid 29 ff finns ett sammanfattande framställning om de vittnesmål som även berört Langfelder. På sid 45 ff återges Sohlmans memorandum från 1954. I det nya klimat som råder kanske ungerska myndigheter själva kan fråga sovjetiska vederbörande om vad som hänt Langfelder?

*Härliga betäckningar,
Sincerely,
Vollrath Tham*

Pol I/kr Vollrath Tham/ik
1989-08-22

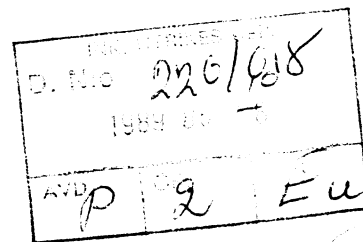
Norrköping den 8 augusti 1989

Hbr Tham 890822 m UD
informerar som bil.

603 78-08-22/ik

Utrikesdepartementet

Vollrath Tham

ori

Ang Raoul Wallenberg

Med tanke på den mängd uppgifter som publiceras om RW,
tex i DN 7/7-89 gm Gitta Sereny, vore det intressant att
få se hur regeringen/UD orienterar om läget i saken.

Ger UD ut någon årsbok eller dyl. om de uppgifter som
framkommer och de insatser som görs från regeringens sida?

Då saken äntligen fått den uppmärksamhet internationellt och i
Sverige som den bort ha oavbrutet sedan 1945 vore det på sin
plats med en sammanställning från landets regering årligen
framöver tills allt blivit klarlagt. En sådan kunde helst innehålla
förteckning över allt som publiceras i ämnet under respektive år.

RW:s gärning samt hans familjs kamp under decennier liksom nu
RW-föreningens arbete borde ha sin motsvarighet på statens sida
i ofefntligt, periodiskt redovisad fortsatt ansträngning.

Det känns skamligt varje gång det kommer nya påminnelser om
de perioder under vilka Sverige inte hållit frågan aktuell
hos den ansvariga statsledningen och genom information hos
den svenska allmänheten.

Med vänlig hälsning, *Sven Hjelm* Sven Hjelmskog

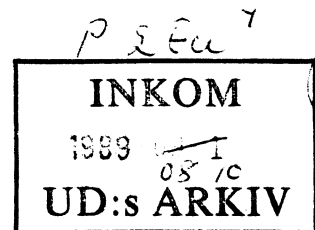
603 78 Norrköping.

SVERIGES AMBASSAD

BUDAPEST

1989-08-07

Kop. a+b f kdm t
kr Vollrath Tham, Pol 1, UD

Fru Sonja Sonnenfeld
Raoul Wallenberg-föreningen
Riddargatan 10

114 35 STOCKHOLM

aa/m

Ny ungersk minnestavla, TV-och radioprogram
(12 bil.)

Fru Sonja,

./1-6

I anslutning till mitt och Per Angers telefonsamtal med Dig i fredags eftermiddag får jag härmed - för det intresse det kan ha i Era samlingar - översända en del material från invigningen här den 4 augusti (Raoul Wallenbergs 77-årsdag!) av en ny minnesrelief på huset i hörnet av Raoul Wallenberg- resp. Pozsonyigatorna, som nu har ersatt den förutvarande ganska påvra minnestavlan därstädes: 1) inbjudan jämte översättning, 2) en notis om ceremonin i engelskspråkiga Daily News, 3) en dito med foto från förstasidan i regeringstidningen Magyar Hírlap, 4) en dito (också på förstasidan och med foto) ur partiorganet Népszabadság, 5) texten till det anförande jag höll vid detta tillfälle (i samband med deponering av en blomsteruppsättning i blågult i mitt och Pers namn) samt 6) texten till det manus Per Anger använde sig av omedelbart efter mig. Det sistnämnda skärptes något vid framförandet, sedan Per blivit varse att den nya minnesreliefen anger "1912-1947" som Raouls livstid, dvs. indirekt ansluter sig till den officiella sovjetiska - och hittills även av det officiella Ungern omfattade - uppgiften att han skulle ha avlidit 1947. Per polemiserade således mot denna

Postadress
Ajtósi Dűrer sor 27 A
1146 BUDAPEST
UNGERN

Gatuadress
Ajtósi Dűrer sor 27 A
BUDAPEST

Telefon
229-880
229-888
229-889
414-186

Telegram
Svensk
Budapest

Telex
225647

uppgift i sitt tal, och han utverkade efteråt från minnesreliefens sponsor/donator (diplomingenjören Gábor Rényi, tillika "generaldirektör" för Novotrade AG, som är ett ledande företag i databranschen och som har lokaler i samma fastighet) ett muntligt löfte att årsangivelsen 1947 skall avlägsnas. Vi får väl se hur det blir med den saken: staden Budapest, som står som formell ägare av reliefen, gör nog anspråk på att också ha ett ord med i laget. - Det enda tal som i övrigt hölls vid avtäckningsceremonin framfördes enbart på ungerska (Pers och mina ord tolkades till engelska, men tyvärr utan mikrofon/högtalare och hördes nog därför inte särskilt bra) av en person, vars namn jag inte uppfattade men som sade sig representera Patriotiska folkfronten. - Jag uppskattar antalet närvarande till några hundra. Ett stort antal blommor eller kransar deponerades på eller vid samma vägg som minnesreliefen, och ett likaså stort antal stearinljus placerades och tändes på trottoaren framför minnestavlan. - Ceremonin uppmärksammades också i radio och TV, men inget av vad Per och jag hade att säga tycks heller där ha refererats. - Däremot kommer kanske något därutav att ingå i den dokumentärfilm om Raoul Wallenberg som János Hersko och Per Anger just i dagarna är här för att producera.

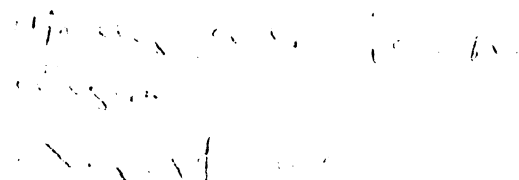
Vill också begagna detta tillfälle för att berätta, att ungerska televisionen förut i år gjort en timslång dokumentär, baserad främst på intervjuer med Per Anger, när denne besökte Budapest i april på inbjudan av "The Raoul Wallenberg Scholarships". Denna dokumentär visades på bästa kvällstid den 30 maj, och jag bifogar utdrag ur TV-programmet från denna dag liksom en introduktionsnotis jämte svensk översättning. - Per och jag fick häromdagen tillfälle att se filmen, dock bara i ungersk "dubbning" (men med vissa förklaringar av Georg Libik). Upphovsmannen/TV-reportern Tamás Kövári har lovat mig en icke-dubbad, dvs.

./7

./8-9

engelskspråkig kopia, och när jag väl fått den skall jag söka se till att den blir vidarebefordrad till Er på föreningen.

I morgon, den 8 augusti, sänder för övrigt den ungerska radionsmotsvarighet till "P 1" ett timslångt program om Raoul Wallenberg under rubriken "Drakdödaren" (associerande till motivet hos det första, symboliska, RW-monumentet här i Budapest från 1940-talet. Bifogar programmets påannonsering i veckans nummer av radio/TV-tidningen,*) som också innehåller en introduktionsartikel ("James Bond eller riddaren Sankt Göran?"), varav även svensk översättning bifogas.

Ragnar Dromberg

*) Denna tidning lär ha den största upplagan av alla veckotidningar i landet, runt 1 miljon ex.!

ib

Tisztelettel meghívjuk
1989. augusztus 4-én délután 4 órára
a magyar zsidók tízezreit megmentő svéd diplomata,
Raoul Wallenberg
születésének 77. évfordulója
alkalmából tartandó emlékműavatásra.

A bronzból készült dombormű, amely
Bottos Gerő szobrászművész alkotása a
XIII. ker. Raoul Wallenberg u. 9-11 sz. ház
falán kerül elhelyezésre. (Pozsonyi u. sarok)

Budapest Főváros Tanácsa V.B.
Bp. Főv. XIII. Kerületi Tanács V.B.
Novotrade Rt.
Optimum Kiszárvetkezet

I översättning:

Vi har äran att till den 4 augusti 1989 kl. 4 e.m.
inbjuda till invigning av minnesmärke med anledning
av 77-årsdagen av Raoul Wallenbergs födelse, den
svenske diplomaten som räddade tiotusentals ungerska
judar.

Bronsreliefen, som skapats av skulptören Gerö Bottos,
kommer att uppsättas på väggen av huset vid Raoul
Wallenbergsgatan 9 - 11 i XIII:e distriktet (hörnet av
Pozsonyigatan).

Budapests stadsfullmäktige
Stadskommittén
Stadskommittén i rådet för
XIII. distriktet Budapest
Novotrade Ltd
Optimum kooperativ

delegation, as stated by Les Aspin, plans to visit military units in the GDR and the USSR, the General Staff Academy of the USSR, places where middle- and shorter-range missiles are being destroyed and the Bal-konur cosmodrome.

Memorial plaque for Wallenberg

Budapest (MTI) — A memorial plaque was unveiled on a street in Budapest on Friday to mark the 77th anniversary of the birth of Raoul Wallenberg who saved thousands of Jews from Nazi persecution in World War II. The bronze relief by sculptor Gerő Bottos has been raised by the capital's Municipal Council, the Novotrade joint stock company and Optimum small cooperative in memory of the Swedish diplomat.

Aid for slime-hit Adriatic

Rome (Reuters) — The Italian government approved a 200-million-dollar aid package on Friday for hotels and fishermen suffering because of slimy algae polluting the Adriatic coast. The draft law, approved at a cabinet meeting, is for emergency aid worth 275 billion lire (200 million dollars) for businesses in the area, where thousands of worried tourists have cancelled holidays because of the dirty-white algae. Officials said the draft law would be rushed through parliament and was the first stage of a total 600-million-dollar rescue plan.

Successful SDI test

Washington (AP) — The US Air Force announced on Thursday night it had successfully completed a laboratory test for part of the space-based "Star Wars" anti-missile shield that destroys enemy missiles by colliding with them. The test, the fourth in a series, was conducted at the Air Force's Astronautics Laboratory at Edwards Air Force Base on Tuesday. The "Star Wars" system, formally known as the Strategic Defence Initiative, would make use of space-based interceptors to destroy hostile missiles.

howitzers, mortars and tank can-

ROCK AND POP GREATS

London (AP) — Jerry Lee Lewis' piano belched great balls of smoke, David Bowie floated far above the moon singing "Space Oddity", and Madonna performed "Like a Virgin" while reclining on a divan next to a cheetah with green flashing eyes.

They are all part of Rock Circus, a new museum that tells the story of rock and pop from Buddy Holly to Bruce Springsteen using wax models, animated electronic figures and stereo headsets.

Fifty of the world's top rock and pop stars singing some of the best-known songs from the mid-1950s onward, were chosen

Romanian ambassador rejects British petition

London — Romania's Ambassador to Britain, Stan Soare, snubbed a delegation of British MPs carrying a petition signed by 10,000 people against the destruction of villages in his country, it was reported here on Friday. The daily Independent quoted the Campaign for the Protection of Romanian Villages as saying the ambassador refused to receive the delegation. It said the MPs wanted to "discuss his country's policy of 'systematising' — destroyed villages and resettling inhabitants in agro-industrial complexes. — AFP.

● London — Two men convicted in the "great train robbery" case were jailed again on Friday after being found guilty of drug trafficking.

Thomas Wisbey, 59, was sentenced to 10 years in prison and James Hussey, 56, was sentenced to seven years. Both men had been convicted of participating in the 2-million-pound robbery of a mail train in 1973.

Detective Sergeant Martin Gill told the court the estimated street value of the 2.4 kilograms of drugs involved was worth 583,460 pounds. — AP

two people and ~~about~~ seven others, police said.

The shelling kept many Moslems from attending Friday prayers.

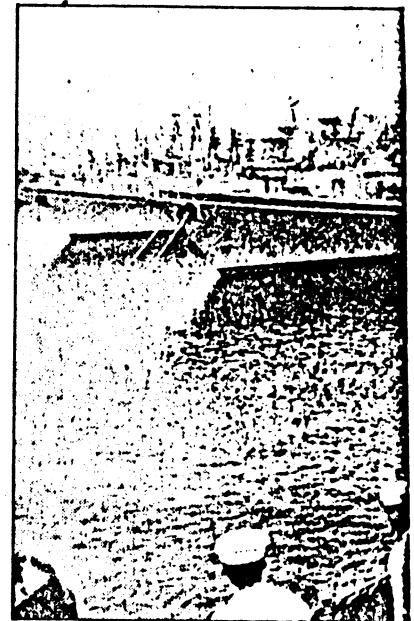
The latest casualties raised the overall toll to 516 killed and 2,183 wounded in the 20-week confrontation between Gen Michel Aoun's 20,000 soldiers, most of whom are Christians, and Syria's 40,000 troops in Lebanon.

A police spokesman said the battle started with an exchange of sniper fire and then developed into an artillery duel.

Shells crashed into apartment buildings on both sides of the Green Line, which has divided Beirut into Moslem and Christian sectors since the civil war broke out in April 1975.

US warships call

Moscow (MTI) — Two American warships were ceremoniously received at Sebastopol on Friday. US Ambassador Jack Matlock was among those present at the ceremony. The two warships whose visit is the first to a Soviet port are returning a similar call by Soviet Naval units at the Norfolk base last week.

WELCOME for two US warships on Friday

Handwritten notes: "2/8-89" and some illegible scribbles.

Az MSZMP nyilatkozata

Éten?

A magyar-román „Panoráma” vitáról

ünoseleménynek
tott határátlépés.
re a magyar kor-
ttséget vállalt az
s is, az 1969. évi
jű rendelet értelmé-
ez érvényes, ad-
ljárnunk. A szó-
ecését egyébként
és elsősorban az
nek szóló figyel-
t is magyar a
olt esetben mó-
atály ak az ér-

Az utóbbi napokban élénk visszhangot váltott ki a Magyar Televízió Panoráma című politikai magazin műsorának interjúja, amelyet Románia egykori uralkodójával, I. Mihállyal készítettek. Az interjú sugárzását hivatalos román tiltakozás követte, a kisebbfajta diplomáciai bonyolalom támadt a két ország között. Az ügyben csütörtökön hivatalos nyilatkozatot tett közzé a magyar Külügyminisztérium; péntek délután az MSZMP Központi Bizottságának székházában pedig Nagy József, a KB munkatársa, a párt szóvivőjének képviselőként tájékoztatta a Népszabadság és az MTI munkatársait a párt vezetésének állásfoglalásáról.

Elmondta, hogy Fejtő György, az MSZMP Politikai Intéző Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára augusztus 3-án fogadta Traian Popot, Románia magyarországi nagykövetét, aki a román pártvezetés nevében tiltakozott a Magyar Televízió július 31-én este sugárzott interjúja miatt, amelyet a volt román királlyal készítettek. A román fél szövegezte az interjú hangnemét, jelezte azokat a válaszintézkedéseket, amelyekről a magyar kormány már korábban tájékoztatást kapott állami vonalon. Az MSZMP KB titkára visszautasította a román tiltakozást, hangsúlyozva, hogy az eseményt nem tekinthetjük olyan jellegűnek, amely in-

dokolná ilyen diplomáciai lépés megtételét. Ugyanakkor hozzátette: az interjú közlését nem tartják szerencsésnek, annak néhány tendenciózus részével az MSZMP vezetői sem értenek egyet. Különösen azzal nem, hogy az egykori román király román nyelven a Magyar Televízióban szövegezte a lakosságához.

Traian Popot tájékoztatták arról, hogy az MSZMP vezetése a bukaresti felső szintű találkozó után, több lépést tett a magyar-román kapcsolatok rendezése érdekében. A Politikai Intéző Bizottság például július 24-i ülésén felkérte a Minisztertanácsot: se-

(Folytatása a 2. oldalon)

k. i.
rt Schmülling, a
ormár szóvivője
an jelentette,
szágon négy nem
y onni mene-
nció érvényesíté-
menedékkérők-
nyes szabályozás
n egyes esetben
kritériumok sze-
lmüket indokol-
ta a szóvivő.

mülling dr. Tóth
agyar belügymi-
etékesének csüt-
utalt. Tóth Judit
goztatta, hogy a
y kész megvizs-
npolgárok politi-
vonatkozó kérel-
menekültáborok
A DPA meg nem
sekre hivatkozva
ogy Nyugat-Né-
pesti nagykövet-
állan olgár tar-
C-beli utazási

zavalt szerint a
amellet foglalt
gitsen az ezen
és N yarszág
jeler l tisztá-
lelé helyzet-
orm ebből a
okat kíván foly-
bel- és külügy-
épviseleivel. A
ül kijelentette:
ke, az ENSZ
biztosa Budapes-
ekesekkel szin-
ügyl konvenció
gyakorlati kér-
majd megbeszé-

Wallenberg-emléktábla

Raoul Wallenberg születésének 77. évfordulója alkalmából emléktáblát avattak pénteken Budapesten, a XIII. kerületben. A Raoul Wallenberg utca és a Pozsonyi út sarkán álló ház falán elhelyezett bronz domborművel — Bottos Gerő szobrászművész alkotását — a magyar zsidók tízezreit megmentő svéd diplomata emléke előtt tisztelegve állította a Fővárosi Tanács, a Novotrade Rt. és az Optimum Kiszolgáltatók.

Fotó: Bánkuti András

Magyar Hírlap
5/2-89

Tájékoztatjuk a nagykövetet arról, hogy az MSZMP vezetése a bukaresti felső szintű találkozó után több lépést tett a magyar-román kapcsolatok rendezése érdekében. Például a Politikai Intéző Bizottság július 24-ei ülésén felkérte a Minisztertanácsot: segítse elő, hogy a tömegtájékoztatási eszközök kiegyensúlyozott hangnemben foglalkozzanak Romániával. A testület határozottan elítélte a „román katonai fenyegetéssel” kapcsolatos nyilvános kijelentések folytatását.

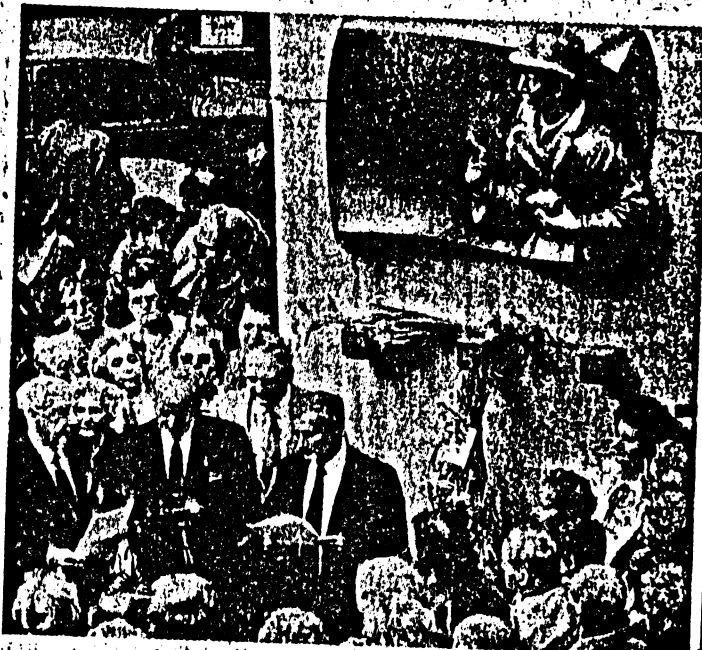
Az MSZMP KB titkára elmondta a nagykövetnek azt is, hogy nem hagyhatjuk figyelmen kívül azokat a Romániában megjelenő sajtóanyagokat sem, amelyek az MSZMP politikáját, hazánkat támadják. Az együttműködésre törekedve azonban a bukaresti talál-

kozásról a belgrádi Politika első oldalán hírt adtak arról, hogy a bukaresti kormány tanácskozássra hívta budapesti nagykövetét. A hivatalos Bukarest bírálja a szocialista országokban végrehajtott politikai és gazdasági reformokat, főként pedig Magyarországnak a politikai pluralizmus megvalósítására, a sztálinizmus minden formájának leküzdésére tett erőfeszítéseit — írja a jugoszláv lapokban közölt jelentés. A belgrádi Politika a volt román király a tv-ben fellrattal közölte a hajdani román uralkodó és felesége fényképét. Kiemelte, hogy a budapesti tv interjút sugárzott, amelyben a volt uralkodó élesen támadta Nicolae Ceausescut az emberi, különösképpen pedig a nemzeti jogok megsértése miatt. (MTI)

Emléktábla Raoul Wallenbergnek

Raoul Wallenberg születésének 77. évfordulója alkalmából emléktáblát avattak pénteken Budapesten, a XIII. kerületben. A Raoul Wallenberg utca és a Pozsonyi út sarkán álló ház falán elhelyezett

bronz domborművet — Bottos Gerő szobrászművész alkotását — a magyar zsidók tízezerrel megmenő svéd diplomata emléke előtt tisztelgve állíttatta a Fővárosi Tanács, a Novotrade Rt. és az Optimum Klászvetkezet. (MTI)

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

MAISZAMUN PARTALMABU

Ál, Európába

Nem azért ültöttek, hanem rendezett sörökben. (3. oldal)

Isten ne álljon közénk

Nem tilos a pártban sem. (7. oldal)

Kapkodó Petőfi-antropológia

Nincs indoka, sőt értelme sem. (9. oldal)

„Mindenféle fatsargók fészke”

Összeállítás a tanyavilágról. (13—15. oldal)

A MI

Szervezési

A hírek nyugtalanítóak. Utóbbi napokban a Balaton parti partján, Sopronban, Budapest egyes üzleteiben, éttermekben nem lehetett sertéshúshoz jutni. Ez az — utóbbi időben nálunk már szokatlannak számító — esemény sokféle híresztelésnek szolgált alapul. Elterjedt a hír a várható újabb húsfelvásárlásról és a túlzott exportnak. A helyzet tisztázására Papócsi László mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszterhelyetteset kértük fel.

— Hogyan állt meg az utóbbi napok sertéshús-ellátási nehézségek?

— Alaposan utánanéztlünk. Bekövetkezett bajoknak több helyen észlelt húshiány elsősorban szervezési zavarok okozták. Az országban van elégséges sertéshús. Csak épp

Nepozitív 78-89

Thank you for inviting me ~~for~~ here and for offering me the opportunity to say a few words on behalf of the Sw.Embassy at this moving occasion.

Being Swedes, we feel both proud and honoured by the magnanimous way you Hungarians are paying attention and homage to Raoul Wallenberg, our distinguished fellow-countryman, who has earned truly world-wide renown for his tremendously daring and unselfish rescue work in war-time Budapest some 45 years ago, but who - later on - disappeared so mysteriously outside Hungary in early 1945.

After having saved the lives of tens of thousands of Jews and other Hungarians persecuted by the Nazis,

3

and undisguised truth about Raoul's fate will, at long last, will soon be emerging.

In this age of renewed East-West détente, when honesty and glasnost are increasingly coming to the fore in international relations, we feel greatly encouraged in these hopes of ours.

On this 4th August 1989, which is also the 77th birthday of Raoul W., we - like all people of good-will in Sweden, Hungary and elsewhere in the world - remember and honour him for his uniquely courageous and selfless fight against racial prejudice and persecution, one of the most primitive and perverse manifestations of evil during this century.

Raoul Wallenberg's own life turned into something of a tragedy and one of the most stirring enigmas in history. Quite a few seem to have been made to believe that he died in prison as early as in 1947 or perhaps in a labour camp at some later stage.

But, since no convincing evidence or proof to this effect has ever been produced, and since there have been a great number of testimonies to the contrary, we - for our part - still entertain the fervent and persistent hope that he, after all may be alive somewhere even to-day - and this in spite of all the injustices, humiliations and sufferings he must have undergone.

And in any case, we at the very least hope, and also very much wish to believe that the full

4

May he continue to be remembered by all of us and by coming generations as well!

(BLOMMORNA!)

5

Allow me, also, to introduce to you Ambassador Per Anger, a senior colleague of mine, who like Raoul Wallenberg was serving in 1944-45 on the staff of what was then the Swedish Legation here in Budapest and who was one of Raoul W's closest collaborators at this time. - Ambassador Anger, who has nowadays happily retired from the Foreign Service, is ^{now} the ^{present} Chairman of the Swedish Raoul Wallenberg Association, and in that capacity he is devoting most of his time to informing the world about Raoul and his special rescue mission here in Budapest and also to trying to find out the truth, ^{and uncovering} the full truth, about ~~what~~ what actually has

6

happened to Raoul in the meantime.] By sheer coincidence, Ambassador Anger happens to be in Budapest these days in order to produce - together with a Swedish-Hungarian film team - a cinematic documentary about Raoul Wallenberg and his truly heroic rescue work in this great city, which has seen so much of ^{destruction and} ^{but not of} ~~but of~~ turmoil ^{and} glorious ^{resurrection and healing of wounds.}

May I hand over the floor to my friend Anger for a short address of his ^{own}?

Per Anger, member

On behalf of the Raoul Wallenberg family and the Swedish Raoul Wallenberg association I wish to thank you for the invitation to attend this ceremony on Raoul Wallenberg's 77th anniversary.

My thanks go to Executive Committee of Budapest Council, Executive Committee of XIII District Council, Novotrade Inc and Optimum Cooperative for having made this ceremony possible.

Our thanks also go to sculptor Gerö Bottos who has produced such a magnificent piece of art which will remind us of one of the greatest humanitarian in modern times.

Never has one person managed to save that many people in such a short time. As I had the priority to work with Raoul Wallenberg during 1944 and 1945 here in Budapest, it goes without saying that my thoughts now go to him. He was imprisoned in the Sovietunion during the Stalin-period and our hope is now that it won't take long - during this time of perestroika-till he will be released and returned to Sweden.

Thank you very much.

TV1

- 13 Műsorismertetés**
- 15 Tévétorna nyugdíjasoknak**
- 20 HÁRMAS „CSATORNA”**
V/2. rész: Sport (ism.)
Szerkesztő: Ivanics Lilla. Gyártásvezető: Csöge Zoltán.
Rendező: Kaminszky György
- 05 PANORÁMA**
Világpolitika percről percre
(A tegnapi adás ismétlése)
- 50 Képűjság**
- 55 Az Országházról jelentjük...**
Tudósítás az Országgyűlés üléséről
- 6.28 Műsorismertetés**
- 6.30 Hírek**
- 6.35 PANNON KRÓNIKA**
A pécsi körzeti stúdió híradóműsora
Dél-nyugati hírek, események, információk
Szerkesztő: Fűzes János. Gyártásvezető:
Nagy István. Rendező: Bucsky Csilla
Telefon: (72) 24-504
- 6.45 Nachrichten**
Hírek német nyelven
A pécsi körzeti stúdió műsora
- 6.50 Cranul nostru**
A pécsi körzeti stúdió román nyelvű nemzetiségi ma-
gazinja
Szerkesztő: Freyán István. Gyártásvezető: Franyó De-
zsa. Rendező: Tóth-Szölös András
- 7.20 RTV Közösségszolgálat**
- 7.25 Műsorajánlat**
- 7.30 Szám-adás**
Gazdasági negyedóra
Felelős szerkesztő: Gyöker András. Gyártásvezető: Ha-
vasi József
- 7.45 A kegyelmes úr szárnysegédje**
Sovjet tévéfilmsorozat V/1. rész (ism. — FF)
Írta: Igor Bolgarin és Georgij Szeverszkij. Fényképezte:
Pjotr Tyerpezihorov. Zene: Andrej Espaj. Rendező: Jev-
genyij Taskov
Kolcov — Jurij Szolomin (Fülöp Zsigmond), Jura — Sza-
sa Milokoszij (Stella Atilla), Kovaljevskij — Sztrzelcsik
(Tyll Atilla), Kraszinyikov — J. Sutov (Szabó Gyula),

●EVÉLVÁLTÁS

Szabó Endre, Miskolc: „Nagyon vártam már a VI. Nemzetközi Karmesterversenyt, pedig sem karmes-
ter, sem pedig zénész nem vagyok. Egyszerű zene-
reterő. Berként lelem örömet az ilyen zenei ver-
gés végighallgatásában. És egyszerű zene-
dvelőként vagyok büszke arra, hogy Budapest a
inhelye ilyen — nem télek a szótól — világgrazáló
nel eseménynek. Azt szeretném megkérdezni,
gy hol kínálkozik még ilyen lehetőség a fiatal kar-
esterek számára?” — Többek között — mert vala-
ennyit itt felsorolni nehéz lenne — Pérmában a
scanini, Bécsben a Swarowsky, Nyugat-Berlin-
n a Karajan-versenyen vagy Londonban a BBC ál-
patronált vetélkedőn.

Pap Józsefné, Budapest: „Végignéztam Madaras
zsef Esmélet című filmjét József Atilla életéről.
lt ami nagyon tetszett, és volt ami kevésbé. Egy
logra viszont „részemlétem”. Egy-egy nagy költő
gfilmestett élete mindig okoz némi csalódást. A
pi nyelv mintha mindig oldottabb lenne, és kissé
színesebb. Ezt éreztem az Esmélet nézésekor
— Csak feltételezni merem az okot: Madaras
zsef filmjében József Atilla életének tragikumai mő-
tt a remény és reménykedést is megpróbálta fel-
ni, megmutatni. A mi József Atilla-képünk viszont
áltozatlanul” komor és fájdalmas, pedig „költőnk”
tragikusabb versei mindig reményt és bizakodást
sugallnak.

Keresztessy Atilla, Ófehértó: A rádió és a televi-
egyes műsoraiban elhangzott bibliai és latin idé-

KEDD

MÁJUS 30

- Frolov — N. Tyimofejev (Molnár Tibor), Szilotylin — A.
Petrov (Szirtes Ádám), Angyal — A. Papanov (Képesy
József), Miron — V. Pavlov (Láng József)
- Magyar szöveg: Kálmán Éva
Szinkronrendező: Csákány Márta
- 19.00 Esti mese**
Mirr-Murr — Segítenek Ploma Pálnak
Magyar bábfilm
- 19.10 Reklám**
- 19.15 Műsorajánlat**
- 19.20 Reklám**
- 19.25 Közlemények. Műsorajánlat**
- 19.30 HÍRADÓ**
- 20.00 Az Országházról jelentjük...**
Összefoglaló az Országgyűlés mai napjáról
- 20.40 Reklám**
- 20.45 A klinika**
NSZK-tévéfilmsorozat
XII/6. rész: A talált gyerek
Írta: Herbert Lichtenfeld. Fényképezte: Gernot Köhler
és Günter Schellschmidt. Zene: Hans Hammerschmidt.
Rendező: Hans-Jürgen Tögel
Brinkmann professzor — Klaus-Jürgen Wussow (Bács
Ferenc), Christa — Gaby Dohm (Földessy Margit), Udo
— Sascha Hehn (Nagy Gábor), Káti — Karin Hardt
(Komlós Juci), Katarina — Ilona Grubel (Kovács Nóra),
Kolbné — Karin Baal (Császár Angela)
Magyar szöveg: Asztalos József. Szakértő: dr. Kremler
Katalin. Szinkronrendező: Hazai György
Az előző rész tartalma:
Mind a professzor és Christa, mind Udo és Katarina
között félreértések adódtak, amelyek rövidebb-hosszabb
ideig gondokat okoztak.
(ismétlés: szombat, tv1 10.05)
- 21.30 Reklám**
- 21.35 STÚDIÓ '89**
A Televízió kulturális hetilapja.
Főszerkesztő: Erdi Sándor
Szerkesztő-műsorvezető: Kepes András
(ismétlés: holnap, tv1 8.10)
- 22.20 HÍRADÓ 3.**

zetek téves értelmezésére, megrövidítésére és hibás
használatára hívja fel a figyelmet. Köztük például a
„Mens sana in corpore sano” végéről gyakran érte-
lemferdítően lemaradó „sit!” Igére, amely nélkül a
latin mondas megbánthatja a betegeket. Levélben
javasolja azt is, hogy a „kedves nézők”, „kedves
hallgatók” helyett a „kedves nézőink” és „kedves
hallgatóink” megszólítást használják a műsorveze-
tők. „Mennyivel melegebb, meghittebb, megizga-
labb az utóbbi forma...” — Igaza van, „kedves olva-
sónk”, „kedves levélíróink”. Bár sokszor a hangnem,
a tónus ezt is megvonhatja.

György Lajosné Simó Hajnalka, Keszthely:
„Négy gyermek édesanyja, kilenc unoka nagymamá-
ja vagyok. Örömmel és meglepetéssel néztem a televi-
zió anyák napi műsorát, titkon azt reméltem, hogy az
összeállításba Babits Mihály Anyám nevére című ver-
se is bekerül. Gondolom, tudják, hogy miért...” —
Tudjuk: „Hajnalka volt az édesanyám, / hajnalra szü-
lettem én. / S lelkemben már ily fiatalon / nincs haj-
nal, semmi remény, / nincs hajnal, semmi vidámság,
/ nincs hajnal, nincs öröm. / Hajnalka volt az édes-
anyám / s csak alkony az örököm.”

Nagy Izabella, Budapest: „Sajnos, lemaradtam
Fellini Ginger és Fred című filmjéről, amelyet nemrég
vetítettek a tévében. Mikor ismétlik meg?” — Nem
kell az ismétlésre várnia. A budapesti mozik műsorán
— két hete a Diadal filmszínházban — gyakran szere-
pel ez a film.

Kedves levélíróink! Egyre többen kérik egy-egy
együttes, énekes vagy filmsztár postacímét. Öszintén
bevalljuk, hogy — igyekeztünk ellenére — nem
mindegyikét tudjuk megszerezni. Megértésüket kér-
jük hát!

(brassal)

TV2

- Radványi Dorottyaival és Dömsödi Gáborral. Szerkesztő:
Dombóvári Gábor, Havas Judit. Gyártásvezető: Ráb
Ákos. Rendező: Péterfalvi László
- 17.00 Képűjság**
- 17.15 Tv2**
Benne:
Reklám — Riportok — Időjárás — Zene — Tévétor
- Teledoktor**
Orvosi tanácsok
Plasztikai műtét
Tanácsadó: dr. Kartig Ilona
- 17.45 Bum!!!**
Telefonos játék
- 18.00 TELESORT**
Felelős szerkesztő: Dávid Sándor
- 18.25 Gyerekeknek**
Pumukli kalandjai
Magyar—NSZK-rövidjátékfilm
Pumukli az állatkertben
Írta: Ellis Kaut. Zene: Fritz Meschler. Kép: Horst Sch
és Johannes Geyer. Animáció: Ternovszky Béla. Ren-
ező: Ulrich König
Magyar szöveg: Szeredás András. Szerkesztő: Szöl-
Katalin. Szinkronrendező: Vas János
- 18.49 Tv2**
- 19.00 Wallenberg nyomában**
A Tv2 dokumentumfilmje
-
- Szerkesztő: Sárdi Anna. Operatőr: Nádorfi Lajos. Fe-
lelős: Kővári Tamás
(Klikk a 2. oldalon)
- 20.00 Tv2**
Benne:
Van öt perce?
Schumann: II. szimfónia — II. tétel
A Bajor Rádió és Televízió szimfonikus zenekarát Le-
nard Bernstein vezényeli
- A fekete zongora**
Wesely Ernő műsora
Közreműködik: Presser Gábor, Hobo, (Földes László
Dandó Péter (gitár), Kőszegi Imre (dob), Kádár Teré
Kovács Ágnes, Simó Éva (vokál)
1. Presser—Sztevanovity: Nem felejttem el, 2. Föld-
László: Magyar blues, 3. Rose—DaSylva—Johnson
Wesely átdolgozás: Avalon, 4. Wesely: Apeldo-
blues, 5. R. Newman: Sail Away, 6. Ray Charles: By
bye love
Zenel rendező-hangmérnök: Kiss István. Videó-vágó
Dányi Lajos. Gyártásvezető: Tasnádi Ferenc. Operatő-
Gurbán Miklós. Szerkesztő-rendező: Gém György
- 21.00 HÍRADÓ 2.**
- 21.20 Tv2**
- 21.30 Folyton-folyvást folytassal**
Angol filmsorozat 9. rész
Magyar szöveg: Frigyes Katalin
Szinkronrendező: Wesely Ferenc
- 21.57 Tv2**
- 22.00 GONDOLKODÓ**
A Televízió tudományos folyóirata
(A műsor tartalma a mai Népszabadság köz-
Főszerkesztő: Kővári Péter
- Kb. 22.45 Tv2 Napzárta**

Wallenberg nyomában

1944. július 9-e. Kopott viharkabátban és hátizsákkal Budapestre érkeztek, különleges szolgálatra jelentkeztek a Svéd Királyi Követségen egy fiatal svéd diplomata. A neye azóta fogalomná vált: *Raoul Wallenberg* ő, Svédország egyik legelőkelőbb családjának sarja. Érkezésének időpontjában Eichmann és — a helyenként még őt is meglepő kegyetlenséget és aktivitást mutató — magyar „munkatársai”, Magyarországon a vidék zsidóságát, több, mint 430 ezer embert, férfiakat, nőket, gyermekeket — már deportálták. Ugyanez a sors várt a Budapesten élő 230 ezres lélekszámú zsidó közösségre. Hogy közülük sokan mégis életben maradtak, életben maradhattak, és a náci, nyilas vérengzés idejét is átvészelték, ezt ennek az embernek köszönhetjük, aki félelmet nem ismerve, gyakran szinte csodával határos módon mentette, segítette az üldözötteket.

KEDD, TV2 19.00 30/5 89

1945. január 17-én látták utoljára, Debrecen felé tartott, hogy a szovjet katonai parancsnokkal találkozzék és tárgyalásokat folytasson a védelme alatt álló üldözöttek élelmezéséről és egyéb kérdésekről.

E nap után nyoma veszett, sorsáról máig egymásnak ellentmondó jelentések, nyilatkozatok jelennek meg szerte a világon. Bármilyen legyen is Wallenberg sorsa, szelleme, emléke tovább él sokakban — ezt bizonyítja a filmben megszólalók, a Wallenbergre emlékező volt budapesti svéd diplomata Per Anger, Wallenberg egyik legközelebbi munkatársa és barátja, az egyesült államokbeli Raoul Wallenberg Egyesület szervezésében hazánkba érkezett amerikai és izraeli diákok, kutatók, Steny Hoyer demokrata párti képviselő, az Egyesült Államok Kongresszusa Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet Bizottságának társelnöke, Margareta Bauer, aki szintén a budapesti Svéd Királyi Követség munkatársa volt 1944-ben, továbbá a magyar származású Libik György, Szent-Györgyi Albert professzor egykori veje, és végül, de nem utolsósorban Wallenbergre, és soha nem évülő érdemeire emlékezik Isaac Stern, a világhírű hegedűművész.

A film nem törekedett a téma teljes és minden részletet kimerítő feldolgozására, Wallenberg életének és tetteinek hiteles bemutatására, ám a megszólalók nyilatkozataiban, visszaemlékezéseiben és emlékeiben szeretne a néző e nagyszerű embernek emléket állítani, és személye, sorsa révén gondolatokat ébreszteni.

Sárdi Anna—Kővári Tamás

I Wallenbergs spår (dokumentfilm visad i ungersk TV 2 den 30 maj 1989)

Den 9 juli 1944. I en sliten vindtygsrock och med rygg-säck anländer en ung svensk diplomat till Budapest för att påbörja ett specialuppdrag på Kungl. Svenska Ambassaden. Hans namn, Raoul Wallenberg, blev till ett begrepp, han som hörde till en av Sveriges förnämsta familjer. Vid tiden för hans ankomst hade Eichmann och hans ungerska "arbetskamrater" - som här och var visade prov på även för Eichmann förvånadsvärd grymhet och aktivitet - redan deporterat judarna på den ungerska landsbygden; 430 000 människor, män, kvinnor och barn. Samma öde väntade den i Budapest boende judiska gemenskapen med ett befolkningsantal om 230 000 själar. Att av dem många ändå kunde förbli vid liv och klara sig genom nazisternas och pilkorsarnas massaker, det kunde de tacka den mannen för, som inte visste vad rädsla var och som ofta på ett sätt som liknade under räddade och hjälpte de förföljda.

Man såg honom för sista gången den 17 januari 1945. Han begav sig till Debrecen för att där träffa och fortsätta förhandlingarna med de ryska befälhavarna om livsmedelsförsörjningen för de under hans beskydd stående förföljda samt andra frågor.

Den dagen försvann han spårlöst. Från olika håll kommer motstridande uppgifter och rapporter om hans öde. Vilket hans öde än blev, hans anda och minne lever vidare hos många - det bevisar de i filmen framträdande: den svenske diplomaten Per Anger, som arbetade i Budapest och som var en av Wallenbergs närmaste arbetskamrater och vänner, de till vårt land genom Raoul Wallenberg-föreningens i Förenta Staterna organisering hitresta amerikanska och

israeliska studenter och forskare, Steny Hoyer, demokratiska partiets representant och Förenta Staternas ene ordförande i ESK, Margareta Bauer, som också var Wallenbergs arbetskamrat på Kungl. Svenska Ambassaden 1944. Vidare György Libik, tidigare svärson till professor Albert Szent-Györgyi, och sist men inte minst den världsberömda violinisten Isaac Stern, som erinrar sig Wallenberg och hans oförglömliga förtjänster.

Filmen gör inte anspråk på att fullständigt och uttömmande bearbeta varje detalj om Wallenbergs liv och gärningar i autentisk presentation. Dock i de framträdandes yttranden, i deras minnen och hågkomster vill programmet påminna om denna storartade människa, och genom hans person och öde vill det väcka tankar.

Anna Sárdi - Tamás Kovári

RÁDIÓ- ÉS

XXXIV. ÉVF.
32. SZ/
ÁRA: 9 FO

TELEVÍZIÓÚJSÁ

1989. AUGUSZTUS 7-13.

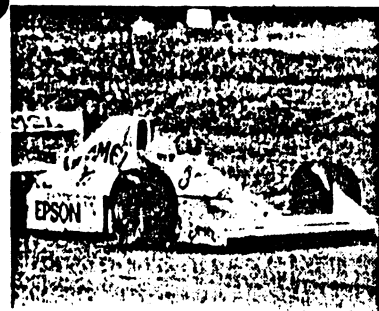
A hatalom határal
Hétfő, tv1 20.05

„Sárkányölő” Drahóbyán
Kedd, Kossuth 19.15

Új szelek a Fok felett
Szerda, tv1 18.30

Forma-1 Magyar Nagydíj
Tv1, péntek, 15.40, szombat, 12.55,
vasárnap, 14.10, Petőfi 13.05

Halló, halló!

VII/1.: kedd, tv2 21.35

A női főszerepben:
Carmen Silvera

4.30—7.59: JÓ REGGELTI

Műsorvezető szerkesztő: László Péter és Orosz József. Hírszerkesztő: Kanyó László. Zenei szerkesztő: Ruff Béla. Bemondó: Borai József

5.38: Reklám

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Műsorismertetés

8.15: Mai programok (x)

8.20: Hogy tetszik lenni — Egerben?

Nyugdíjasok műsora
Egriek beszélnek arról, hogy milyen volt régi fiataláguk és milyen mai öregségük...

Szerk.-riporter: Tóth Gabriella

8.50: Külpolitikai figyelő

9.00: NAPKÖZBEN

Zenés délelőtti
Felelős szerkesztő: Zelényi Zoltán. Zenei szerkesztő: Jeney Erzsébet
Az adás idején hívható telefonszám: 387-951

Kb. 9.50: Reklám

10.00—10.05: HÍREK. Időjárás. Utakörben

11.00: Népdalok

Urbán Katalin és Bojtó Imre énekel

11.26: Vetkőzés

Nemes György novelláját rádióra alkalmazta: Major Anna (1988)

— Csomós Mari, Férfit — Kállai Ferenc, Masszőr — Kránitz Lajos
Zenei munkatárs: Takáts György. Rendező: Gál Ernő (ism.)

11.54: Reklám

12.00: DÉLI KRÓNIKA

Szerkesztő: Király Edit

12.30: Ki nyer ma?

Játék és muzika tíz percen belül

12.40: Múzeumi híradó (x)

12.43: RTV Közösségszolgálat

12.45: Intermikrofon

Zenés szomszédolás
Szerkesztő: Nyárádi Péter

13.00: Klasszikusok délidőben

Zenei kariz muzsika

1. Wagner: Faust-nyitány (Északnémet Rádió szimf. zka, vez. Jascha Horenstein). 2. Prokofjev: D-dúr hegedűverseny (David Ojstrah és a Berlini Szimf. Zkr, vez. Kurt Sanderling). 3. Respighi: Római énekek — szimf. költemény (NBC Szimf. vez. Arturo Toscanini)

14.00: HÍREK. Időjárás

14.05: Műsorismertetés

14.10: Magyarán szólna

Nyelvörködés. Tetszik-e nekünk a tessék? — László rovata — Nyelvi gyorsaság — Dalos László: Színész (ism. csütörtök, B. 11.10)

14.25: Orvosi tanácsok

A „tervezett” egészségről (ism. szombat, P. 6.50)

14.30: Dzsesszmelodíák

George Cables együttese játszik, Tony Bennett énekel
Kiss Imre műsora

15.00: Kapcsoljuk a győri

körzeti stúdiót

Határtalanul

Riporter: Mukics Ferenc

A muzsikai határzár, az elektromos jelzőrendszer lebontásának határtalanul örül az érintett lakosság és a határsávba utazó.

A Rádió zenei főosztálya augusztus 19-én, szombaton 20.00-tól nyilvános operafestélyt rendez. Várják mindazok jelentkezését, akik az opera műfaját és a játékokat szeretik.
Cím: Magyar Rádió Bp. 1800, Operavetőd

Riport a tavasszal megkezdett munkáról és a határizmelti szervek megváltozott, újszerű feladatairól.

15.20: Archivumunkból

Nagy Izabella nótákat énekel, Farkas Jenő zenei karja játszik

1. Kökay István—Murgács Kálmán: Híányzik valaki ebből az utcából (zkr). 2. Apáthy Gyula: Egy rózsafán megszálltam száz rózsát — Nagy az én rózsám ereje — Csermák Antal: Azt kérdezte tőlem az édesanyám — Simonffy Kálmán—Lévay József: Száraz ágon búz gerlice turbékol — Eresz alatt fészket rak a fecske — De szeretnék rámás csizmát viselni (Nagy). 3. Édesanyám, édesanyám, csak az a kérés — Sárga a csikóm, sárga a nyereg rajta — Várady László: Putriban lakik a Sári (zkr)

15.40: Poggyász

Tudnivalók utazóknak
Csillag Sándor műsora
A 15.00—17.00-ig hívható telefonszám: 388-972 (ism. B. 17.30)

16.00: TIZENHAT ÓRA

Hírmagazin

16.10: Szívesen hallgattuk

— egy kérdéssel megoldva

Szél Júlia válogatása elhangzott műsorából
Meghúntam az anyák vértét — Mi történt a harmadik nagynénnyel? A vádlott elmondása — Mi lesz az életfogytiglan után? Kereszt a neve előtt — Ki volt a feljelentő?

17.00: Kerek istenfája,

szép tizenkét ága...

Az évkör népszokásai Bertalanról Mátyásról Molnár V. József és Hintalan László műsora
Km.: Sápiné Homoki Julianna, Kartali Asszonykórus tagjai, valamint ifj. Lele József és tápai asszonyok
Technikai munkatárs: Csermák András, Fehér Zoltán, Bolla Zolt. Szakértő: Tátrai Zsuzsanna. Szerkesztő: Palotás Ágnes. Rendező: Simonffy János

17.35: Műsorajánlat

17.42: Reklám

17.45: A Szabó család

Írta: Liska Dénes. Dramaturg: Major Anna. Rendező: Boró László (ism. csütörtök, K. 8.20 és vasárnap, Éjféli után 1.03)

18.15: Hol volt, hol nem volt...

Tamkó Sándor Károly meséi. — A cányok-viták. — Az úrcipő. Elmondja: Moór Marianna

18.25: Könyvújdonságok (x)

18.28: Műsorismertetés

18.30: ESTI MAGAZIN

Szerkesztő: Király Edit

19.15: „Sárkányölő”

Emlékezés Raoul Wallenbergre
Kovács Zsuzsa összeállítása. Bevezető: Rapcsányi László
Részletek a diplomata levelezéséből, valamint Benjámin László, Berda József, Csánádi Imre, Csóóri Sándor, Fenyő László,

KÖRZETI STÚDIÓK

DEBRECEN 5.55: Hírek, információk 6.15: A nap eseményei 6.30: Hírek, lapszemle 6.45: A szerk. vendége 6.55: Az ügyletek jelentik 7.25: Körzeti időjárás 7.30: Hajdúsági hírmondó 7.55: Napi összefoglaló. Szerk.: Tóth Károly
GYŐR 5.55: Jó reggelt, Nyugat-Magyarországi 6.15: Ez történt tegnap, mi várható ma? 6.45: Fogadóóra. Dr. Bal László műsora 7.15—8.00: Hírek, tudósítások, lapszemle, időjárás, útinform. Szerk.: Gy. Németh Péter
MISKOLC 5.55: Műsorismertetés, hírek, időjárás, útinform 6.15: Közelkép mikrofonnal 6.20: Észak-magyarországi krónika 6.30: Hírek 6.55: Útinform 7.35: Szóvá tették, megkérdőztük. Kiss László legyezte. Szerk.: Bodó Katalin.
NYÍREGYHÁZA 17.00: Közéleti kaleidoszkóp. (Közben: az orvos válaszol) 18.00—18.30: Hírek — tudósítások — lapszemle. Szerk.: Ágoston István
PÉCS 5.55—8.00: Hajnali reggelig Dél-Dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Lapszemle — Jelentés az utatról 7.15: Dél-dunántúli krónika — Körzeti időjárás — „Nyaralók öperce” — hasznos tanácsok üdülőknél 7.55: Programajánlat) Szerk.: Gungl László 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor 19.00: Magyar nyelvű hírek 19.05—19.35: Német nemzetiségi műsor
SZEGED 5.55—8.00: Alföldi Hírmondó. Szerk.: Vajda Horvát Péter (5.55: Hírek, útinform 6.15: Dél-alföldi hírek — Lapszemle három megyéből 6.45: Reggeli párbeszéd 6.55: Közlekedési tanácsok 7.15: Hírek 7.25: Körzeti időjárásjelentés 7.30: Dél-alföldi hírek — Átképző tanfolyamok csokely érdeklődéssel — Körkép három megyéből.)
SZOLNOK 17.00—18.30: Alföldi magazin. Van-e fordulat a „Kábel-bábelben?” Szerk.: Korim Éva

Fodor József, Hidas Antal, Hollós Korvin Lajos, Pilinszky János, Somlyó György, Vas István, Weöres Sándor, Zek Zoltán verseiből

Km.: Acél Anna, Benkő Gyula, Béres Ilona, Hegedűs D. Géza, Kohut Magda, Mádi Szabó Gábor
Szerkesztő-rendező: Dorogi Zsigmond (A felvétel az Idősek Gál György Sándor Napköziotthonában készült)
(Cikk a 2. oldalon)

20.12: Rólunk van szó!

20.15: A tudományok és a tudománypolitika az 50-es években

Lukács Béla és a szerkesztő-műsorvezető Elek László sorozata
Pszichológia 2. rész
Társadalom- vagy természettudomány? Milyen következményekkel járt az, amikor létezhetett a pszichológia — akkor is sokidig csak az orvostudomány részeként? A műsor vendégei: Erős Ferenc, Gegessy-Kiss Pál és Molnár Imre

20.45: Nótakedvelőknek

Leszler József összeállítása
Radics Béla szerzeményeiből — Szövegét írta: Tüttő János — Évfordulónaptár — Wass György nótáiból
Km.: Várnagy Katalin és Újlaky László. Szerkesztő: Alföldy Boross István

21.45: Hajszálgökök

Könyvkereskedők a régi Váci utcában
Garda István tudománytörténetessel Dombovári Gábor beszélget
Szerkesztő: Stifner Gábor. Felelős szerkesztő: Cservénka Judit

22.00: HÍRVILÁG

Hírek — tudósítások — kommentárok — sport
Szerkesztő: Udvarhelyi Szabolcs

22.30: Bakfark Bálint művészete

Benkő Dániel lajtművésszel beszélget Varsányi Zsuzsa
Szerkesztő: Ménes Aranka
(V/3. rész: jövő csütörtök, K. 21.05)

23.07: Operaest

Ebe Stignani felvételeiből
Szerkesztő: Pusztay Ernő
1. Gluck: Alkésztisz, 2. Cimarosa: Titkos házasság, 3. Rossini: A sevilnai borbély, 4. Bellini: Norma, 5. Saint-Saëns: Sámson és Delila, 6. Verdi: Aida

24.00: HÍREK. Időjárás

0.10: Himnusz

0.15—4.20: Éjféli után

4.30—6.00: Reggeli zené

Adásvezető bemondó: Anth M
4.33: Dallamról dallamra 5.03: 5.33: Szókratizáló dallamok

6.05: REGGELI CSÜCS

Zene-szóló
Felelős szerkesztő: Ördögh Csillag vezető: Szegő Tibor. Munkatárs: József, Fekete Orsolya
Az adás idején és 17.00—19.00-ig hívható telefonszám: 38-86-28

7.57: Műsorismertetés

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Kölyökrádió — szünhet
Szerkesztő és vezető: Dezsényi Katalin. Munkatárs: Megyeri Erzsébet. Zenei munkatárs: Maloschik Róbert. Felelős szerkesztő: Fenyő Katalin
Az adás idején hívható telefonszám: 38-76-00

8.53: Orroló

Mosonyi Állás meseregénye (1975)
Elmondja: Kálmán György (VIII/6. rész: holnap, P. 8.50)

9.00: HÍREK. Időjárás. Utakörben

9.05: Népdalkörök énekel
Km.: az ikervári, létevértől albagi és a nyáradonyi nép, a csesztregi férfikórus

9.30: Sportvilág

— ami a tegnapi műsorból kimaradt
Szerkesztő: Vass István Zoltán

9.40: Rivaldafényben: Sanzon

Szerkesztő: Kiss Gyöngyi
10.25—10.30: Fülzörgő
10.50: Látuk, hallottuk
Művészet- és művelődéskritika
Szerkesztő-műsorvezető: Szénási

11.00: HÍREK. Időjárás. Utakörben

11.05: Világújság

11.10: Térkép és útravaló

11.30: Balaton rádió

Szerkesztő: Sente László, Nagy

12.00: Hírek németül, oroszul és angolul

12.10: Verbunkosok, nóták

12.58: Műsorismertetés

13.00: HÍREK. Időjárás

13.05: Test-örögség

Egészséges életmódról — a testről
Szerkesztő-műsorvezető: Tarnay Mezei Károly

13.45: Időjárás- és vízállásjel

14.00: Sokféle

Szórakoztató irodalmi mag Dénés Gábor műsora
Györfy László: Légszelen. Fra Nevin Jr.: Nem is rossz az élet — Dr. nyi Tibor: Sorozatos sorozat — D. sing Lajos: Két vers között az óra
Zenei szerkesztő: Herczeg László. zó: Turján György

Calypso rádió 873 Budapest

Az adás telefonszáma: 388-873
Frekvencia: középhullám 873 kHz
Adásidő: 8—19 óráig

Állandó műsorok:
9.45—9.50 Budapestről (történe
közlekedés, sport, stb)
11.35—11.40 Sport
13.35—14.30 Hétfő: A rock hazai
note, Kedd: Rock-abbécé, Szerda: A
slágerel, Csütörtök: Wurlitzer (klav
műsor), Péntek: Rock az óra k
Szombat: Funky Week-end, Vasár
Calypso oldies listája
Játék egész nap
Vasárnap 18.00-tól Poptarisznya

or 894-ben, a honfoglalás előestéjén, **Bölcs Leó** császár levelet küldött a magyarokhoz, hogy lássanak ki a bolgárok ellen, a két magyát főemvőként és főszónaként hajlott az egyezségre. Minden feladat, ha a magyarok egy távolabbi cél érdekében látszanak, azaz a hitvánca, az évtizedek óta tartó bessenység előnyére, a Kurszan által kiképzett, "máskor" akartak költözni. Ekkorban érte őket a

i szelek a Fok felett

ni persze nehéz, de a következő hetekben aligha-
b szó esik majd Dél-Afrikáról, mint eddig. Érle-
gyanis a változások Afrika déli csücskében. Ha-
jól megy, megszületik a független Namibia, vé-
g az angolai polgárháború és remény van arra, hogy
Zimbabwé is. Azt is rebesgetik, hogy a dél-afrikai kor-
zabádon engedi Nelson Mandelát, akivel Botha
emlégiben személyesen is találakozott. Igaz, az ál-
s a fogoly közötti „megbeszélés” ebben az eset-
ben történeti és az ellélti párbeszéde volt, ám lehet,
hogy a szó: a kibontakozás ígéretéről.

Afrikáról sokszor tudósítottunk már, de magyar csoport eddig még nem járt ott. Amikor *Takács* sal erre lehetőséget kaptunk — a változó idők jele elsőse — n arra voltunk kíváncsiak, hogyan él- ember. Megpróbáltuk felfedni, mi is az az id, au ellené, hogy a legdurvább külső jele- elte. A köré. Elmentünk Sowetába, Johannesburg- kért Arnyékvárosába, találkoztunk az erkölcsi

RÁDIÓ- ÉS TELEVÍZIÓÚJSÁG

Főszerkesztő: Nádor Tamás
Főszerkesztő-helyettes: Párkány László

Rtósfág: Budapest VIII., Bródy Sándor utca 5-7.
 n: Budapest 1801) Telefon: Magyar Rádió: 388-388;
 k: 387-210, 388-063, 388-114. Kijadja a Pallas Lap-
 kiadó Vállalat. Budapest VII., Lenin krt. 9-11. Levél-
 6. Postafiók 223. Felelős kiadó: Németh Jenő, a Pal-
 és Könyvkiadó Vállalat vezérigazgatója. Szedős, gra-
 késztetés: PRESS-ART Kft., Budapest. Felelős
 Székely Iván ügyvezető. 89/160 – Nyomás: Szikra
 nda, Budapest. Felelős vezető: Csöndes Zoltán vező-
 5. 89.0062/262. Terjesztli a Magyar Posta. Előfizetők
 hírlapokból és postai útvonalon, a hírlapokból és
 sta hírlapútleletlen és a Hírlapelőfizetési és Lapellá-
 ban (HELIB) (Budapest XIII., Lehel u. 10/a. 1900)
 nül vagy postafutárhállyon, valamint átutalással a HE-
 95162 pénzügyi jeli számra. Előfizetési díj egy

Előfizetési díj egy hónapra: 39 forint.

HU ISSN 0481-6048

veszítettek. Hogy mi is történt valójában, azt ma már nehéz lenne pontosan fölidézni. Talán a két magyar főember, Árpád és Kurszán számtalosan kívül hagyta azt a veszélyt: ha *Simcon* bolgár vezér megegyezik *Leóval*, akkor minden erejével a magyarok ellen fordulhat. Az is lehet, hogy a jól álcázott támadás, amelynek a bolgárok még a magyaroknál is nagyobb mesterei voltak, csak első, bevezető akciója volt egy szabályos, nyílt terepen vívott ütközetnek. A Fuldai évkönyvek háromszori összecsapásról tudósítanak. Mindenesetre ez a támadás végveszélybe sodorta a magyar törzseket. Vajon miért kapta oldalba *Simcon* a besenyők elől menekülő magyar törzseket? Bosszúból, hogy visszavágjon a vereséget,

**AZ ÁLDÓZAT
SZERDA, PETŐFI 22.13**

amelyet a Bizánc által fölbérelt magyaroktól elszenvetett? Nem valószínű. A kora középkor csatáit mindig területekért, határokért vívták. Ezúttal is erről lehetett szó. Simeon, látván a magyarok roppant nyugatra ösztönését, féltette Duna-vidéki területeit, de főként Erdély déli részén fekvő sóknáit.

Feltehető, hogy Álmost a besenyőktől és a bolgároktól elszenvedett vereség miatt ölték meg. Nem tudjuk, ki hajtotta végre az ítéletet. Csak annyi biztos, hogy – miként Mózes – ő sem léphetett az „ígéret földjére”.

És ha már ennyire belebonyolódtam a történelembe, még megemlítem: ezt a hangjátékot három éve írtam, most kerül először a hallgatók elé.

Lipp Tamás

TÁJAK, VÁPOSOK, EMBEREK
SZERDA. TV1 18.30

érinteni az embereket: a fekete bőrűeket, akik nem tudnak már hinni a fehérék ígéreteinek; és a fehéréket, akik szégyellik, hogy hazájuk a faji megkülönböztetés talán utolsó végvára, de görcsösen ragaszkodnak a hatalomhoz. Itt valóban „fortélyos félelem” igazgatja az életet. A fe-

Fokvárosi karnevál. Ilyenkor még az is megesik, hogy valaki feketére festi magát

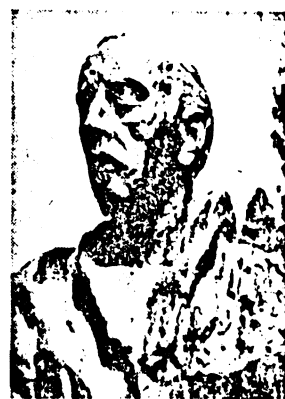
hírek a feketéktől, a keverékektől és a színesektől, a feketék nem csak a fehéréktől, de a többi színesbőrűtől és folytathatnám: mindenki tart mindenkitől. De ebből már fehéreknek és feketéknek, keveréknek és ázsiniaknak egyaránt elégük van, belefáradtak a nemzetközi elszigeteltségbe. A derűlátók azt jóslják: hamarosan, talán még ebben az évben átszakad a gát. Az óvatosak azt mondják: sok hullám törik még meg addig a Jöreménység sókán... Én magam azok közé tartozom, akik bízna abban, hogy a változás már aligha várat magára.

Szent György Lovag?

Élete: karrierregény, politikai krimi és erkölcsi parabola. Ily ellentétes minőségeket csak morális erő, emberismeret, szakértelem és a vérbeli szerencsejegytétkos mércecsége forrasztathat egységgé. *Raoul Wallenberg* (1912—?), az üzletember, diplomata és titkos emisszárius, a világi és emberbarát Igy őlt Janus arcot, válik a bátorság, becsület és balvégtét jegyében James Bond-dá és Szent Györggyé egyszerre.

Patriciusnak született Stockholmban, építésznek tanult Michiganben. Bankokat, kereskedelmi cégeket képviselt Dél-Afrikában, a palesztin mandátumterületen és Közép-Európában, Magyarországon is. Wallenberg, ahol tudta, már ekkor segítette az üldözötteket. Hírlik, a háború torkában szovjet állampolgárok kimentésében is közreműködött. Budapesten *Schönherz Zoltán* életéért vetette latba bimbózó befolyását. Sikertelenül.

Nem csupán a keresztyéni lelkiismeret szállította ismét közénk 1944. július 7-én már mint követségi titkárt, hanem többreüt politikai megbízatása is. Elsősorban az, hogy mentse meg a deportálástól, akit tud.

Kezdetben azokat, akik kapcsolatban álltak Svédországgal. Fél év adatott neki cselekvésre, s ő tette, amit a torz viszonyok tenni sugalltak. Kevés volt a pénz, de szertésgaztak kapcsolatai. Embermentő hálózata idővel 250 személyre bővült. Wallenberg szenvedéllyel kísérelte meg az alig lehetségeset. Ha kellett, gazdag zsidókat sarcolt meg. Ha lehetett, náciakat, nyilasokat pénzelt le. Üzletelt velük, zsarolta, fenyegette őket. Információkat is kiszolgáltatót — cserébe életéért. A Duna rakpartjáról, márhavagonokból, razziákon, halálmenetekből emelt ki embereket. Gyerekeket svéd menhelyre, családokat svéd védett házakba menekített. Utlevél fogytán védelveket adott ki, hamis papirokat ismert el törvényesnek. Védencei többen voltak végül, mint egy kisebb magyar város lakossága. Nélküle nem élte volna túl a háborút más jeles férfiak között sem *Szakasits Árpád*, sem *Szent-Györgyi Albert*.

A fiatal svédnek tervei támadtak a béke éveire is. Remélt, befolyásolni tudja kissé az ország politikai jövőjét. Programot dolgozott ki az életben maradt zsidók újrabeilleszkedésének megkönnyítésére. Ehhez is, ahhoz is külföldi, főleg amerikai tőkét vett volna igénybe. Wallenberg működése során szinte bizonyosan

SÁRKÁNYÖLŐ
KEDD. KOSSUTH 19.15

érintkezésbe került a szovjet elhárítással. Hogy első ízben mikor, nem tudjuk. Olyan ember tette ezt, aki egy időben tartott kapcsolatot az amerikai és a német kém-szolgálattal. 1945-ben gyanús lett, főlösképes és káros. Mámint a szovjet kelet-európai tervek szempontjából. Mindez logikus volt, kegyetlen s rá nézve végzetes. A jóteit teremtette erkölcsi pozíció ez alkalommal magában hordozta büntetését.

Utóéleté, mint sejthető az előzményekből, csak részben függ össze humanizmusával. Magyarország mindenestire ezt tisztelt benne. Budapestten szobra és emlékműve áll, nevét utca, emléktábla őrzi. Esméit a mai viszonyok között társadalmi egyesület törekszik érvényesíteni.

Kalmár György

Kronstein Gábor

James Bond eller Riddaren St. Göran?

Hans liv: en roman om karriär, politisk kriminalitet och moralisk parabel. Dessa motstridande kvaliteter kan endast moralisk styrka, människokänedom, yrkesskicklighet och äkta hasardartad våghalsighet löda samman till en enhet. Raoul Wallenberg (1912 - ?), affärsmannen, diplomaten, den hemlige emissarien, världsmannen och människovännen formade ett Janus-ansikte. I tecknen av mod, heder och undergång förvandlas han samtidigt till James Bond och St. Göran.

Han föddes i ett patricierhem i Stockholm. Han studerade arkitektur i Michigan. Han representerade banker och handelsfirmor i Sydafrika, i palestinska mandatområdet och i Mellaneuropa, även i Ungern. Wallenberg hjälpte redan då förföljda om han kunde. Det sägs, att han bidrog till räddandet av sovjetiska medborgare ur krigets käftar. Han lade sitt spirande inflytande i vågskålen för Zoltán Schönherz' liv. Men förgäves.

Inte endast kristligt samvete kallade honom som ambassadsekreterare tillbaka till oss den 7 juli 1944, utan flera politiska uppdrag. Framförallt för att rädda dem från deporteringar som kunde räddas. Till en början dem som hade anknytning till Sverige. Han ägnade ett halvt år till denna verksamhet, och han gjorde det som det som de förvrängda omständigheterna inspirerade honom att göra. Han hade inte mycket pengar, men han hade kontakter åt alla håll. Människoräddningsorganisationen omfattade så småningom 250 personer. Wallenberg prövade lidelsefullt allt som var nästan omöjligt. Om det behövdes, fick han rika judar att lämna bidrag. Om det var möjligt, smorde han nazister och pilkorsare. Han köpslog med dem, utövade utpressning på den, hotade dem. Han lämnade också information till dem - i utbyte mot liv. På Donaus kaj återkallade han människor från boskapsvagnar, razzior och dödsmarscher.

Barn räddades till svenska institutioner, familjer till svenskskyddade hus. När passen tog slut delade han ut skyddsbrev. Falska papper erkände han som lagliga. Hans skyddslingar var till slut i antal som invånarna i en mindre ungersk stad. Utan honom hade bland andra eminenta män Árpád Szakasits och Albert Szent-Györgyi inte överlevt kriget.

Den unge svenskens planer sträckte sig även in i fredsåren. Han hoppades kunna påverka landets politiska framtid. Han utarbetade ett program för att underlätta återanpassningen för de överlevande judarna. Till detta och annat skulle ha krävts utländskt kapital, framförallt amerikanskt. Wallenberg råkade i sin verksamhet säkerligen i kontakt med sovjetiskt kontraspionage. När det först hände, vet vi inte. En sådan man tog kontakt, som samtidigt hade kontakt med amerikanskt och tyskt spionväsende. År 1945 blev han misstänkt, överflödig och skadlig. Det vill säga ur den sovjetiska östeuropa-planens synpunkt. Det var helt logiskt. Det var obarmhärtigt och för honom fatalt. Den moraliska ståndpunkt, som framfötts ur viljan att göra gott, blev hans straff.

Hans eftermäle hänger, som man kan ana av premisserna, endast till en del samman med humanism. Ungern högaktar honom i alla fall för detta. I Budapest står hans staty och minnesmärke. Hans namn hedras med en gata och en minnestavla. Samhällsgrupper strävar efter att hålla hans ideal giltiga i dagens värld.

Gábor Kronstein

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

AH

KOPIA TILL:

UTR MIN

--

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

Pol I/kr Vollrath Tham/ik.... /.....
1989-08-23

1989-08-14

P 2 Eu'

POL

INKOM UD 1989-08-14 KL 12:12

AMBASSADEN MOSKVA

1989-08-14

UD STOCKHOLM

THAM-AAHLANDER 1989-07-14

HBR

RE RAOUL WALLENBERG

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE RAOUL WALLENBERG

MED HAENVISNING TILL AABEROPAD SKRIFTVAEXLING TACKSAM VID TILLFAELLE
ERHAALLA FANTS BOK I ENGELSK OEVERSAETTNING.

HARTELIUS

Pol I/deps Olsson/lan

Ärende

Wallenbergärendet

Datum

1989-08-14

Dnr

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu

Adress

Ambassaden MOSKVA

Ambassaden LONDON

Text

Ambassaden WASHINGTON

POL

Från Pol I re Wallenbergärendet.

10

P R I M O. Ambassadör Pankin besökte på egen begäran bitr polchefen Berg på fredagseftermiddagen den 11 augusti för att meddela följande "nya steg" i Wallenberg-ärendet: Efter att ha understrukt att den tidigare framförda sovjetiska uppfattningen om Wallenbergs öde kvarstod och att intet nytt framkommit i ärendet trots upprepade kontroller i sovjetiska arkiv, ville Pankin redovisa att man från sovjetisk sida inbjudit företrädare för Raoul Wallenberg-föreningen att besöka Moskva och där sammanträffa med företrädare för KGB och utrikesministeriet. Förslaget föranleddes av en sovjetisk önskan om full öppenhet ("otkrovenno do kontsa") i denna fråga. Sålunda vore man beredd att ta emot Per Anger, Nina Lagergren, Sonja Sonnenfeld och Guy von Dardel i Moskva för att dels diskutera frågan, dels låta Wallenbergföreningen få del av Smoltsovs PM från 1947 i original. Pankin hade dagen innan diskuterat förslaget med Wallenberg-föreningen vid ett möte på ambassaden i Marieberg och föreningen hade accepterat det sovjetiska erbjudandet. Enligt Pankin skulle mötet komma att äga rum i andra halvan av oktober. Från föreningens sida hade man betonat att man ville utnyttja tillfället till en dialog och samtal med de sovjetiska företrädarna, och inte enbart få se Smoltsovs PM, något som Pankin ansåg vara helt möjligt. På Sonnenfelds fråga om samtalen kunde spelas in på band hade Pankin svarat att han inte såg några hinder mot detta. Vad gällde meddelande till pressen hade Pankin inga invändningar mot att planerna offentliggjordes, men han ansåg att den första informationen borde komma från föreningen.

Pal

P	2	Eu I
---	---	------

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890815-430

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-08-15-14.12

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO:

BRYSSEL/AMB

DISTRIBUTED

1989-08-15-14.12

0115

✓

FROM: UDTX 21

POSTED TIME: 1989-08-15-14.10

MSG NO: 890815-430

=LIST

BRYSSEL/AMB

+

UD STOCKHOLM 1989-08-15

AMBASSADEN BRYSSEL

ERT 111. FRAAN POL 1 RE SAMTAL OM RAOUL WALLENBERG.

TACKSAMMA NI TILL ADVOKAT SIMONE LUCKI FRAMFOER ATT KABINETT-
SEKRETERAREN TAR EMOT HENNE MAANDAGEN DEN 21 AUGUSTI KL 14.00.

CABINET

DEPS OLSSON/AC

- End of printout

ORIGINAL FORM

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET
Pol. I

21 AUG 1989
dps Olsson /ac

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890816-17

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-08-16-08.07

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO

UD/POLCH

DISTRIBUTED

1989-08-16-08.07

UD/POL 1

DISTRIBUTED

1989-08-16-08.07

FROM: 16 09 35

POSTED TIME: 1989-08-16-08.06

MSG NO: 890816-17

MESSAGE HANDLED BY OPERATOR - ORIGINAL NO: 890816-11

=LIST

UD/POLCH

UD/POL 1

+

AMBASSADEN MOSKVA 1989-08-16

UTRIKESDEPARTEMENTET

674. FOER POL 1 RE RAOUL WALLENBERG

UNDER EN PRESSBRIEFING I MID PAA TISDAGEN, BEROERDE EN MID-TALES-MAN DEN INBJUDAN SOM FRAAN SOVJETISK SIDA LAEMNATS TILL WALLENBERGS SLAEKTINGAR M FL ATT BESOEKA MOSKVA:

''JOURNALISTS WERE INFORMED DURING THE BRIEFING OF THE FACT THAT RELATIVES OF THE LATE SWEDISH DIPLOMAT RAOUL WALLENBERG WILL COME TO THE SOVIET UNION. GREMITSKIKH NOTED THAT THEY WOULD BE GIVEN A CHANCE, EVIDENTLY, TO FAMILIARISE THEMSELVES WITH ALL MATERIALS CONCERNING HIS CASE, INCLUDING THE DEATH OF WALLENBERG IN 1947. THE SOVIET UNION HAS AN OFFICIAL RECORD ON THE CAUSE OF HIS DEATH, THE SPOKESMAN POINTED OUT.''

HARTELIUS

--	--	--

AMBASSADEN MOSKVA KL 09.35/AL

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

☐ FAX ☐ RAPPORT ☐ HANDBREV ☒ TELEGRAM ☐ PM ☐ ØVR

Politiska avdelningen

Enthalt

Datum

Handläggare:

God's grace

[illegible]

TELEGRAM

□ PM

□ OVR

I

590819

H. Ohm

God's grace

[illegible]

Angående

nde R. Wallenkampf

☐ HEMLIGSTÄMPLAS

Delges för kännedom

utan bil

**jämte
samt bil**

bil nr

järnte bil
där så angivits

bil kan låses
på UD:

	Bil		Bil		Bil
☐ Konungen		☐ Statssekr		☐ BITS	
☐ Regeringen 21 ex		☐ U-enh A		☐ SAREC	
☐ Statsministern		☐ I-sekr A		☐ IMPOD	
☐ Statsrådsberedningen		☐ I-enh Fi		☐ Swedfund	
☐ Chef Fö		☐ I-enh Fö		☐ LO/TCO:s bist nämnd	
☐ Chef I		☐ I-sekr I		☐ Sv kyrkans mission	
☐ Statsrådet		☐ IAEA-del I		☐ IVA	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ STU	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Svensk kärnbränsle AB	
☐ Riksdagens talman		☐ I-sekr		☐ Statens kärnkraftinsp	
☐ Utränämnd/Utrutsk/Europa- rådsdel 53 ex		☐ SSLP, Fö		☐ Statens strålskyddsinst	
☐ Utrikesnämnden 21 ex		☐ UB		☐ Televerket	
☐ Utrutsk 37 ex		☐ Ch Fst/Op 1		☐ Statens rymddeleg	
☐ Europarådsdel 12 ex		☐ Ch Fst/Op 5		☐ Invandrarverket 2 ex	
☐ Utrutsk kanslichef		☐ Arméstaben FN-avd		☐ Forskningsberedningen	
☐ Förutsk kanslichef		☐ Stabsch MHS		☐ Miljövärdberedningen	
☐ Riksdagsman		☐ FOA 2 ex		☐ I-sekr Naturvårdsverk	
☐ Riksdagsman		☐ SIPRI		☐ Sekr f framtidsstud	
☐ Riksdagsman		☐ EKN		☐ Nordiska Rådets sv del	
☐ Statssekr Fö		☐ KK 5 ex		☐ Svenska institutet	
☐ Statssekr		☐ Riksbanken		☐ Nordiska Afrika inst	
☐ Statssekr		☐ RPS		☐ Latinamerika inst	
		☐ SIDA		☐ Utrikespol institutet	
				☐ Europeainstitutet	
				☐ Svenska FN-förbundet	
				☐ Östekonomiska byrån	
				☐ Bankföreningen	
				☐ Exportr	
				☐ Industriförb	
				☐ Grossistförb	
				☐ Sthlms Handelsk 2 ex	
				☐ LO	
				☐ AIC	
				☐ TCO	
				☐ SIF	
				☐ SACO/SR	
				☐ SAF	
				☐ Röda Korset	
				☒ <i>Raoul Wallenberg</i> <i>föreningen</i>	

☐ Större beskickningar FN-representationen	9 ex	☐ Bonn ☐ London	☐ Moskva ☐ Paris	☐ Peking ☐ Tokyo	☐ Washington 2 ex ☐ FN-repr			
☐ Norden	4 ex	☐ Helsingfors ☐ Belgrad	☐ Köpenhamn ☐ Budapest	☐ Oslo ☐ Leningrad Gk	☐ Reykjavik ☐ Sofia			
☐ Övriga Östeuropa	8 ex	☐ Berlin A ☐ Ankara ☐ Athen	☐ Bukarest ☐ Bern ☐ Bryssel ☐ Dublin	☐ Prag ☐ Haag ☐ Lissabon ☐ Madrid	☐ Warszawa ☐ Ottawa ☐ Rom ☐ Wien			
☐ Övriga Västeuropa och Canada	18 ex	☐ Berlin Gk				☐ Bryssel-del ☐ Genève-del ☐ Nedr-del Genève	☐ Paris-del ☐ Strasbourg- repr ☐ ESK-del Wien	
☐ Nordafrika	5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis	☐ Tripoli		
☐ Mellanöstern	9 ex	☐ Abu Dhabi ☐ Amman	☐ Bagdad ☐ Beirut	☐ Damaskus ☐ Kuwait	☐ Muscat ☐ Riyadh	☐ Tel Aviv		
☐ Övriga Asien och Australasien	18 ex	☐ Bangkok ☐ Canberra ☐ Colombo	☐ Dhaka ☐ Hanoi ☐ Hongkong Gk	☐ Islamabad ☐ Jakarta ☐ Kuala Lumpur	☐ Manila ☐ New Delhi ☐ Panmunjom	☐ Pyongyang ☐ Seoul ☐ Singapore	☐ Teheran ☐ Vientiane ☐ Wellington	
☐ Övriga Afrika	14 ex	☐ Abidjan ☐ Addis Abeba	☐ Dar-es- Salaam ☐ Gaborone	☐ Harare ☐ Kinshasa	☐ Lagos ☐ Luanda	☐ Lusaka ☐ Maputo ☐ Maseru	☐ Monrovia ☐ Nairobi ☐ Pretoria	
☐ Latinamerika	12 ex	☐ Bogotá ☐ Brasília	☐ Buenos Aires ☐ Caracas	☐ Guatemala ☐ Havanna	☐ Lima ☐ Managua	☐ Mexico ☐ Montevideo	☐ Quito ☐ Santiago	
☐ Vissa lönade konsulat	16 ex	☐ Barcelona ☐ Chicago ☐ Frankfurt	☐ Hamburg ☐ Istanbul ☐ Jeddah	☐ Los Angeles ☐ Mariehamn ☐ Minneapolis	☐ Montreal ☐ München ☐ New York Gk	☐ Rio de Janeiro ☐ Sydney ☐ Szczecin	☐ Vancouver	

☐ Utrikesministern ☐ Biståndsministern ☐ Utrikeshandelsmin ☐ Kabinettssekr ☐ UM:s inf sekr ☐ Kansliråd UM:s kansli ☐ Dep sekr UM:s kansli ☐ Chef Pol avd ☐ Bitr. Chef Pol avd		Bil ☐ Chef Pol 1-6 ☐ Chef Pol ☐ KSA ☐ Chef Rattsavd ☐ Folktråtsrådgivare ☐ Chef R ☐ Expeditionschefen ☐ Chef A:1 ☐ Chef A:2		Bil ☐ ☐ Inspektören ☐ Chef protokollet ☐ Chef press- o inf enh ☐ Chef pressbyrån ☐ Chef inf byrån ☐ Chef SSB ☐ Rapportöversikten ☐ Statssekr UDH		Bil Rättss ☐ Chef UDH ☐ Chef UDH ☐ Förhandlingsgruppen ☐ Koordinatörerna ☐ KMI ☐ UDH 6 Transp ☐ Statssekr int U-samarb ☐ Chef U ☐ Regeringspärmen		Bil ☐ Chef NGO ☐ ESK-gruppen ☒ Walter ☒ Thörn ☒ Olsson ☐ ☐ ☐ ☐ Åter enh ex		Bil ☐	
Antal ex skr sidor 4 2		Antal ex bil sidor 2 2		Kopierad den sign 22/8 2		Distribuerad den sign 22/8-89 GN		Årg postexp kurir luft-post		datum sign	

Dep UD 363 Ny utgåve 1988-04 100 bl @ 50 ex BCB vrbg 081040

UTRIKESDEPARTEMENTET

P 2 Eu⁷

pol

Pol I/kr Vollrath Tham/ik
1989-08-22

Hbr Tham m UD informerar som bilaga.

1989-08-22
ik

Postadress
Box 16121
103 23 STOCKHOLM

Gatuadress
Gustav Adolfs torg 1

Telefon
786 6000

Fax
723 11 76 (G3)

Telex
10590 MINFOR S

Raoul Wallenberg

D. N:o 22-16
1989-08-16

Ink. Utr. min.

1989-08-15

AVD 7 GR. 2

Undertecknad rådgivare engång
till professor Numa Svartz och hans samt.
P. S. Palme gjorde absolut ingen
författning för att få Raoul Wallenberg
utrikesminister Sten Andersson

När frigetts alla Stockholmen den
14/8 1989.

Undertecknad anser att

du och tidigare utrikes-
ministern Oskar Uuden

har svikit Raoul Wallenberg

under ärens lopp sedan

han greps 1945 av den
ryska kommunismerna.

du vet mycket väl liksom

jag vet att professor Numa

Svartz 1961 besökte en tankar

-kongress i Moskva och fick

de veta av en tankare boende

i Moskva att Raoul Wallenberg

fanns på ett sinnessjukhus i

Moskva. Den ryske tankaren

sa att han hade undersökt
Raoul Wallenberg och erbjöd
professor Numa Svartz att
få träffa Raoul Wallenberg. Han
levde alltså 1961 i Moskva. Undertecknad

Jag hörde idag på nyheterna att
du och Raoul Wallenberg hade
gjort en uttalande som hade
givit honom en förtäring i det
som jag såg som ett resultat.

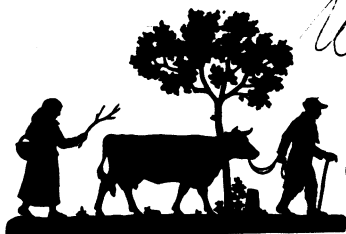
Carl
Wallenberg
är en
älskling
av dig.

POST
BREV

AVGIFT BETALD
TAXE PERCUE
SVERIGE

Utrikesminister Sten Andersson

Utrikesdepartementet

Stockholm

OPPNAS HÄR

AVSÄNDARE:

Carl Frykborn
Frånögens Servicehus
Frånögensborg 3
12 6 65 Hågersås

OPPNAS HÄR

Avgift betald för postbefordran inom Sverige och till övriga Norden. Till länder utanför Norden — sätt på frimärken för det tillägg som behövs.

Tillverkad av Postverket

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

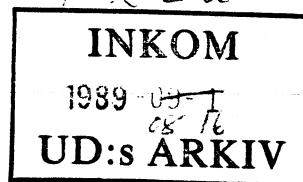
1989-08-14

Kopia t kr Vollrath Tham,
pol 1, UD

Fru Sonja Sonnenfeld
Raoul Wallenberg-föreningen
Riddargatan 10
114 35 STOCKHOLM

aa
w

TV-dokumentär m.m.
(2 bil.)

Kär Sonja,

Mitt brev av den 7 augusti återopas.

Den icke-"dubbade", dvs engelskspråkiga, versionen av den ungerska TV-dokumentären från i våras med Per Anger som främste aktör, som jag där omnämnde, har vi nu - efter ett antal påstötningar - till sist fått. Den videokassett, som jag härmed ber att få översända, upptar först den redigerade ungerska versionen - och därpå den obearbetade engelska. (Ibland förekommer i båda inspelningarna, av för mig obegriplig anledning, längre uppehåll, men dessa pauser får man bortse ifrån; båda versionerna varar inemot en timma.) En lustig förväxling förekommer i programmet: när man talar om RK:s Asta Nilsson, visar man en bild av den danska filmstjärnan Asta Nielsen (något som kommer att rättas till om och när programmet till hösten eventuellt går i repris, har man sagt mig)!

I lördags förekom för övrigt i dagstidningen Magyar Nemzet en notis, där Péter Bajtai, som arbetar på uppdrag av Uppsala universitets Nordamerika-institut s.k.

Postadress
Ajtósi Dürer sor 27 A
1146 BUDAPEST
UNGERN

Gatusadress
Ajtósi Dürer sor 27 A
BUDAPEST

Telefon
229-890
229-888
229-889
414-186

Telegram
Svensk
Budapest

Telex
225847

Magyar Nemzet 1989-08-12

The research group of the Swedish Institute of North American Studies (SINAS) for the revelation of Raoul Wallenberg's life-work ("The Raoul Wallenberg Projekt") asks those people to contact the Project who were employed at the Swedish Legation in Budapest in 1944 and 1945, who worked together with Wallenberg, who were rescued by him, who then being an employee of another neutral legation got into contact with him or those who then being an official of some Hungarian or German authority knew him. We ensure discretion if wanted. Address: Péter Bajtay ("The Raoul Wallenberg Projekt") 1138 Budapest Tomori u. 23. IV. 23. Tel: 406-176.

★

Az Északamerikai Tanulmányok Svéd Intézetének (SINAS) Raoul Wallenberg életművét feltáró kutatócsoportja („The Raoul Wallenberg Projekt”) azoknak a jelentkezését várja, akik 1944-45-ben a budapesti svéd követség alkalmazottai voltak, Wallenberggel együtt dolgoztak, akiket ő mentett meg, vagy a többi semleges követség alkalmazottaként vele kapcsolatba kerültek, vagy valamely magyar illetve német hatóság tisztviselőjeként őt ismerték. Kívánság esetén diszkréción. Cím: Bajtay Péter („The Raoul Wallenberg Projekt”) 1138 - Budapest Tomori utca 23. IV/23. Tel.: 406-176.

★

Överlämnas för kännedom
UTRIKESDEPARTEMENTET
Pol. I

21 AUG 1989

dpd Olsson /ac

Pal

P	2	En I
---	---	------

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890817-24

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-08-17-08.00

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO
UD/POLCH	DISTRIBUTED	1989-08-17-08.00	
UD/POL 1	DISTRIBUTED	1989-08-17-08.00	
UD/VAKTHAVANDE	DISTRIBUTED	1989-08-17-07.59	

FROM: 17 09 52

POSTED TIME: 1989-08-17-07.59

MSG NO: 890817-24

MESSAGE HANDLED BY OPERATOR - ORIGINAL NO: 890817-23

=LIST
UD/POLCH
UD/POL 1
+

AMBASSADEN MOSKVA 1989-08-17

UD STOCKHOLM

✓
A75. FOER POL 1. RE RAUL WALLENBERG. VAART 674. ✓

TASS HAR PAA ONSDAGEN REDOGJORT FOER YTTERLIGARE ETT UTTALANDE VID EN PRESSBRIEFING I MID PAA ONSDAGEN.

''THE SOVIET SIDE PROCEEDS FROM THE ASSUMPTION THAT A DOCUMENTARY RESTORATION OF ALL THAT CAN BE RESTORED IN CONNECTION WITH THE FATE OF RAUL WALLENBERG WILL PROMOTE SOVIET-SWEDISH RELATIONS, YURI GREMITSKIKH, FIRST DEPUTE HEAD OF THE SOVIET FOREIGN MINISTRY INFORMATION DIRECTORATE, SAID AT A BRIEFING HERE TODAY. THIS WILL ALSO BE IN LINE WITH A BROAD PUBLIC INTEREST IN THIS PROBLEM DISPLAYED BOTH IN THE USSR AND ABROAD.

GREMITSKIKH TOLD JOURNALISTS THAT, GUIDED BY HUMANE CONSIDERATIONS, THE SOVIET UNION EXPRESSED READINESS TO RECEIVE HEADS OF THE RAUL WALLENBERG SOCIETY AND RELATIVES OF THAT SWEDISH DIPLOMAT. THEY WILL MEET IN MOSCOW WITH REPRESENTATIVES OF THE SOVIET FOREIGN MINISTRY AND THE STATE SECURITY COMMITTEE (KGB).

GREMITSKIKH EXPRESSED CONFIDENCE THAT THE DECISION TAKEN BY THE

--	--	--

SOVIET SIDE WOULD BE REGARDED BY THE WORLD PUBLIC AS ANOTHER
EVIDENCE OF THE CONSOLIDATION OF THE POLICY OF GLASNOST IN THE
SOVIET UNION AND ITS RESOLVE TO RESTOR HISTORIC TRUTH.

THE DATE OF THE VISIT OF SWEDISH REPRESENTATIVES WILL BE
COORDINATED BY DIPLOMATIC CHANNELS.''

HARTELIUS

AMBASSADEN MOSKVA KL 09.50/AL

- End of printout

ORIGINAL FILED IN

ORIGINAL FILED IN

ORIGINAL FILED IN

UTRIKESDEPARTEMENTET

☐ FAX ☐ RAPPORT ☐ HANDBREV ☒ TELEGRAM ☐ PM ☐ ÖVR

Politiska avdelningen

Enhet

Datum

Handskrivare

I 890819 H. Olsson
AC

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller namn

W

Mskm 890817 #675

Angående

R. Wallenberg

☐ HEMLIGSTÄMPLAS

Delges för kännedom

	Bil	utan bil	järnte samt bil	Bil	järnte bil nr	järnte bil där så angivits	Bil	bil kan läsas på UD tal:	Bil
☐ Konungen		☐ Statssekr		☐ BITS		☐ Europainstitutet			
☐ Regeringen 21 ex		☐ U-enh A		☐ SAREC		☐ Svenska FN-förbundet			
☐ Statsministern		☐ I-sekr A		☐ IMPOD		☐ Östekonomiska byrån			
☐ Statsrådsberedningen		☐ I-enh Fi		☐ Swedfund		☐ Bankföreningen			
☐ Chef Fö		☐ I-enh Fö		☐ LO/TCO:s bist nämnd		☐ Exportr			
☐ Chef I		☐ I-sekr I		☐ Sv kyrkans mission		☐ Industriförb			
☐ Statsrådet		☐ IAEA-del I		☐ IVA		☐ Grossistförb			
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ STU		☐ Sthlms Handelsk 2 ex			
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Svensk kärnbränsle AB		☐ LO			
☐ Riksdagens talman		☐ I-sekr		☐ Statens kärnkraftinsp		☐ AIC			
☐ Utrnämnd/Utrutsk/Europa- rådsdel 53 ex		☐ SSLP, Fö		☐ Statens strålskyddsinst		☐ TCO			
☐ Utrikesnämnden 21 ex		☐ UB		☐ Televerket		☐ SIF			
☐ Utrutsk 37 ex		☐ Ch Fst/Op 1		☐ Statens rymdleg		☐ SACO/SR			
☐ Europarådsdel 12 ex		☐ Ch Fst/Op 5		☐ Invandrarverket 2 ex		☐ SAF			
☐ Utrutsk kanslichef		☐ Arméstaben FN-avd		☐ Forskningsberedningen		☐ Röda Korset			
☐ Förutsk kanslichef		☐ Stabsch MHS		☐ Miljövärdberedningen		☒ R. Wallenberg			
☐ Riksdagsman		☐ FOA 2 ex		☐ I-sekr Naturvårdsverk		☐ R. J. J. J.			
☐ Riksdagsman		☐ SIPRI		☐ Sekr framtidsstud					
☐ Riksdagsman		☐ EKN		☐ Nordiska Rådets sv del					
☐ Riksdagsman		☐ KK 5 ex		☐ Svenska institutet					
☐ Statssekr Fö		☐ Riksbanken		☐ Nordiska Afrikainst					
☐ Statssekr		☐ RPS		☐ Latinamerikainst					
☐ Statssekr		☐ SIDA		☐ Utrikespol institutet					

	Bil	Bil	Bil	Bil	Bil	Bil	Bil
☐ Större beskickningar FN-representationen 9 ex	☐ Bonn ☐ London	☐ Moskva ☐ Paris	☐ Peking ☐ Tokyo	☐ Washington 2 ex ☐ FN-repr			
☐ Norden 4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik			
☐ Övriga Östeuropa 8 ex	☐ Belgrad ☐ Berlin A	☐ Budapest ☐ Bukarest	☐ Leningrad Gk ☐ Prag	☐ Sofia ☐ Warszawa			
☐ Övriga Västeuropa och Canada 18 ex	☐ Ankara ☐ Athen ☐ Berlin Gk	☐ Bern ☐ Bryssel ☐ Dublin	☐ Haag ☐ Lissabon ☐ Madrid	☐ Ottawa ☐ Rom ☐ Wien	☐ Bryssel-del ☐ Genève-del ☐ Nedr-del Genève	☐ Paris-del ☐ Strasbourg-repr ☐ ESK-del Wien	
☐ Nordafrika 5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis	☐ Tripoli		
☐ Mellanöstern 9 ex	☐ Abu Dhabi ☐ Amman	☐ Bagdad ☐ Beirut	☐ Damaskus ☐ Kuwait	☐ Muscat ☐ Riyadh	☐ Tel Aviv		
☐ Övriga Asien och Australasien 18 ex	☐ Bangkok ☐ Canberra ☐ Colombo	☐ Dhaka ☐ Hanoi ☐ Hongkong Gk	☐ Islamabad ☐ Jakarta ☐ Kuala Lumpur	☐ Manila ☐ New Delhi ☐ Panmunjom	☐ Pyongyang ☐ Seoul ☐ Singapore	☐ Teheran ☐ Vientiane ☐ Wellington	
☐ Övriga Afrika 14 ex	☐ Abidjan ☐ Addis Abeba	☐ Dar-es-Salaam ☐ Gaborone	☐ Harare ☐ Kinshasa	☐ Lagos ☐ Luanda	☐ Lusaka ☐ Maputo ☐ Maseru	☐ Monrovia ☐ Nairobi ☐ Pretoria	
☐ Latinamerika 12 ex	☐ Bogotá ☐ Brasília ☐ Barcelona ☐ Chicago ☐ Frankfurt	☐ Buenos Aires ☐ Caracas ☐ Hamburg ☐ Istanbul ☐ Jeddah	☐ Guatemala ☐ Havanna ☐ Los Angeles ☐ Mariehamn ☐ Minneapolis	☐ Lima ☐ Managua ☐ Montreal ☐ München ☐ New York Gk	☐ Mexico ☐ Montevideo ☐ Rio de Janeiro ☐ Sydney ☐ Szczecin	☐ Quito ☐ Santiago ☐ Vancouver	

	Bil	Bil	Bil	Bil	Bil
☐ Utrikesministern	☐ Chef Pol 1-6	☐ Inspektören	☐ Chef UDH	☐ Chef NGO	
☐ Biståndsministern	☐ Chef Pol	☐ Chef protokollet	☐ Chef UDH	☐ ESK-gruppen	
☐ Utrikeshandelsmin	☐ KSA	☐ Chef press- o inf enh	☐ Förhandlingsgruppen	☒ W. Wallenberg	
☐ Kabinettssekr	☐ Chef Rättsavd	☐ Chef pressbyrån	☐ Koordinatörerna	☒ Th. Th. Th.	
☐ UM:s inf sekr	☐ Folkråtsrådgivare	☐ Chef inf byrån	☐ KMI	☒ Olsson	
☐ Kansliråd UM:s kansli	☐ Chef R	☐ Chef SSB	☐ UDH 6 Transp		
☐ Dep sekr UM:s kansli	☐ Expeditionschefen	☐ Rapportöversikten	☐ Statssekr int U-samarb		
☐ Chef Pol avd	☐ Chef A:1	☐ Statssekr UDH	☐ Chef U		
☐ Bitr. Chef Pol avd	☐ Chef A:2		☐ Regeringspärmen		
Antal ex skr	Antal ex bil	Kopierad den	Distribuerad den	Ätg postexp	datum
4	2	22/8	22/8-89 GN	☐ kurrir ☐ luft-post	

T E L E F A X

Adress: Pol 1, UD <i>X</i>		Datum: 1989-08-17		Dnr: 16
Avsändande enhet: ambassaden Bryssel		Avd:	Grupp:	Mål:
Ärende: Samtal om Raoul Wallenberg				
Totalt antal sidor: 2		Obs! Vid begäran om repetition skall alltid avsändande enhet enligt ovan anges!		

Avsant den	Klockan	Sign	UTRIKT
			1989-08-18
Avd	Gr	Mål	
P	2	6	I

Pol 1/Pol 1 890817
ex + Thum
Övrigt
Erhåller UMMU/SC

Pal

För Pol 1. Samtal om Raoul Wallenberg. Ert 115.

PRIMO

Advokat Luckl accepterar tacksamt den föreslagna
tidpunkten för mötet med kabinetssekreteraren.

SECUNDO

Nedan följer för ordningens skull texten till fru Luckis
brev den 11 augusti 1989.

Vahlquist
ambassaden Bryssel

SIMONE LUCKI

*Avocat**Bureau de Bruxelles*

B-1050 BRUXELLES, Le 11 août 1989.
RUE DAUTZENBERG 50 - ETG 2
TEL. (02) 640 10 03 D
647 21 20

INK. AMB BRYSSEL		
D. N:o 16/330		
19.84-08-14		
AVD.	GR.	MA.
P	2	Wallenberg

[Ed 11 9 1989-08-14]

Monsieur VALQUIST
Chargé d'affaires ad interim
Ambassade de Suède
Avenue Louise 148
1050 BRUXELLES

Monsieur le Chargé d'affaires,

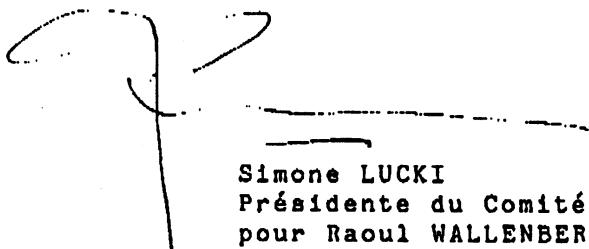
Raoul WALLENBERG

Comme vous le savez, je séjournerai à STOCKHOLM du samedi 19 au dimanche 27 août prochain.

Puis-je solliciter vos bons offices pour obtenir une audience auprès de Monsieur Pierre SCHORI, Secrétaire général du Ministère suédois des Affaires étrangères, afin de conférer et de l'informer de mes contacts récents avec l'Elysée et avec les autorités soviétiques ?

Je vous en remercie de tout coeur à l'avance.

En espérant une réponse positive, je vous prie, Monsieur le Chargé d'affaires, d'agréer l'expression de mon cordial souvenir.

Simone LUCKI
Présidente du Comité Belge
pour Raoul WALLENBERG

(Pol) I

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890821-499

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-08-21-15.2

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO

UD/POLCH
UD/POL 1

DISTRIBUTED 1989-08-21-15.23
DISTRIBUTED 1989-08-21-15.23

FROM: PAPERREADER2

POSTED TIME: 1989-08-21-15.21

MSG NO: 890821-499

Ex. 89-08-25

Raoul Wallenberg-
Föreningen.

=LIST
UD/POLCH
UD/POL 1
+

aa

/w

AMBASSADEN WARSZAWA 1989-08-21

Hollevist, mess!

UD STOCKHOLM

348. FOER POL I RE RAOUL WALLENBERG.

ARMENS TIDNING ZOLNIERZ WOLNOSCI UPPMAERKSAMMAR DEN
SOVJETISKA INBJUDAN TILL RAOUL WALLENBERGS SLAEKTINGAR
ATT BESOEKA SOVJETUNIONEN FOER DISKUSSIONER RE WALLENBERGS
OEDE. ARTIKELN VARS RUBRIK LYDER CIT FOERSOEK ATT AVLAEGSNA
DE VITA FLAECKARNA I DEN SOVJETISK-SVENSKA HISTORIEN SLUTCIT
OEVERSAETTES OCH SAENDES MED NAESTA LAEGENHET.

OEBERG

AMBASSADEN WARSZAWA KL 1445/KW

- End of printout

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Kr Vollrath Tham/ik

ARKIVEXEMPLAR

Dnr 234/011 1989-08-22	Avd Grupp MÅ1 P 2 Eu ⁷
------------------------------	--------------------------------------

Sven Hjelmskog
Frans Blomsg 127
603 78 NORRKÖPING

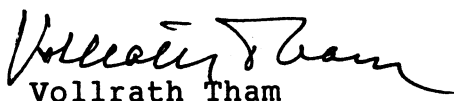
pol

Raoul Wallenbergärendet

Tack för Ert brev den 8 [✓] augusti 1989 om Raoul Wallenbergs öde.

Utrikesdepartementet gav 1987 i serien "UD informerar" ut en sammanfattande redogörelse i Wallenbergärendet. Ett ex av denna skrift bifogas för kännedom. Denna kompletterar de s k vitböcker som gavs ut 1957 och 1965.

Utrikesdepartementets årliga redogörelse över viktiga utrikesfrågor, benämnd "Utrikesfrågor", brukar ofta innehålla redogörelser för utvecklingen under året av Wallenbergärendet. Så var fallet exempelvis 1987 och 1988. (Jfr Utrikesfrågor år 1987, IX Mänskliga rättigheter: 67 och 69 samt år 1988 IX Mänskliga rättigheter: 68.)

Vollrath Tham

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐

av kurir

☐

utl kurir

☐

luftpost

☒

vanlig post

Avsändn datum

22/8-89

Sign

ik

UTRIKESDEPARTEMENTET

ARKIVEXEMPLAR

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Kr Vollrath Tham/ik

Dnr 234/012	Avd Grupp MÅl
1989-08-22	P 2 Eu 7

pol

Carl Frykborn
Fruängens Servicehus
Fruängstorget 3
126 65 HÄGERSTEN

Raoul Wallenbergärendet

Tack för Ditt brev den 14 augusti 1989 till
utrikesministern, vilket jag ber att få besvara i
hans ställe.

För enkelhetens skull får jag skicka Dig UD:s
sammanfattande skrift om Raoul Wallenberg och
efterforskningarna efter honom. I denna behandlas
bl a professor Nanna Svartz vittnesmål efter hennes
Moskva-besök 1961. (Se sid 18-19.)

Många vänliga hälsningar,
Vollrath Tham
Vollrath Tham

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsänd med

☐ sv kurir☐ utl kurir☐ luftpost

vanlig post

Avsändn datum

Sign

23/8-89

ih

(Pol)

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890823-604

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-08-23-18.1

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO
UD/POL 1	DISTRIBUTED	1989-08-23-16.12	
UD/VAKTHAVANDE	DISTRIBUTED	1989-08-23-18.12	

FROM: 23 17 41

POSTED TIME: 1989-08-23-16.08

MSG NO: 890823-604

MESSAGE HANDLED BY OPERATOR - ORIGINAL NO: 890823-577

89-08-30!
POLI/KRTAAM

=LIST,URGENT
UD/POL 1
+

T/Kals
P. Schepfer
B. Schepfer
Ch. pr. 1
Raoul Wallenberg -
Förädlings.
EXP 890901/LAN

SVERIGES AMBASSAD MOSKVA 1989-08-23

UD STOCKHOLM

694. FOER POL 1 RE RAOUL WALLENBERG

NEDAN AATERGES BORIS PANKINS ARTIKEL OM SITT MOETE MED RAOUL WALLENBERG-FOERENINGEN, PUBLICERAD I DAGENS NUMMER AV MOSCOW NEWS (NR 35 1989):

DET VAR MED BLANDADE KAENSLOR SOM JAG VAENTADE PAA ATT DE REPRESENTANTER FOER 'RAOUL WALLENBERG-FOERENINGEN' SOM JAG INBJUDI SULLE ANLAENDA TILL AMBASSADEN. JAN KUNDE AEVEN VAE FOERESTAELLA MI DERAS KAENSLOR. DE HADE INTE SAA OFTA HAFT TILLFAELLE ATT BESOEKA MARIEBERG, SOM MAN FOER ENKELHETENS SKULL OFTA BENAEMNER DEN SOVJETISKA AMBASSADEN I STOCKHOLM EFTER DESS GEOGRAFISKA LAEGE. DU KUNDE JU GISSA - MAN KALLAR INTE PAA DEM FOER INGENTING. MEN AENDAA VAD SKULLE JAG KUNNA SAEGA DEM?

ANTAGLIGEN AER DET LAENGST IFRAAN ALLA I VAART LAND SOM VET VEM RAOUL WALLENBERG VAR, SAMTIDIGT SOM DETTA NAMN AER KAENT FOER VARJE BARN I SVERIGE. DENNA HISTORIA AER, LIKSOM RAOUL WALLENBERGS LIV, KORT, MEN FYLLD AV SAMMA SLAGS TRAGIK, SOM KAENNETECKNADE TILLVARON FOER FLERA GENERATIONER AV SOVJETISKA MAENNISKOR. I SLUTET AV ANDRA VAERLDSKRIGET, NAGRA MAANADER FOERE DE SOVJETISKA TRUPPERNAS BEFRIELSE AV BUDAPEST, KOM EN UNG DIPLOMAT FRAAN DET NEUTRALA SVERIGE

--	--	--

TILL BUDAPEST, EN MEDLEM AV EN AV DE MEST KAENDA OCH INFLYTELSERIKA FAMILJERNA I DETTA LAND. HANS UPPDRAG VAR ATT RAEDDA AATMINSTONE EN DEL AV DEN AENNU INTE FULLSTAENDIGT FOERINTADE JUDISKA BEFOLKNINGEN DEN UNGERSKA HUVUDSTADEN, DEM SOM DET FORTFARANDE VAR MOEJLIGT ATT RAEDDA. ALLA MEDEL, SOM OEVERHUVUDTAGET KUNDE ANVAENDAS, KOM TILL ANVAENDNING: PENGAR, TROVAERDIGHETEN HOS SVERIGES NEUTRALA STATUS, FAMILJENS INFLYTANDE, INTERNATIONELLA ORGANISATIONER...

DISKUSSIONERNA OM HUR MAANGA MAENNISKOR SOM RAEDDADES TILL LIVET PAA DETTA SAETT FORTSAETTER AEN IDAG, MEN ALLA AER OEVERENS OM ATT DE ENLIGT DE MEST FOERSIKTIGA BERAEKNINGARNA INTE VAR FAERRE AEN 20.000 D V S DE SOM MAN LYCKADES FOERA UT UR UNGERN TACK VARE 'SKYDDSPASS' UTFAERDADE AV DEN SVENSKA DIPLOMATEN.

DET SAEGS ATT HAN SAAG FRAM EMOT SOVJETARMENS ANKOMST SOM EN GLAEDJEHAENDELSE, OCH HAN BEGAV SIG SJAELV IVAEG FOER ATT MOETA SEGRARNA. OCH... FOERSVANN.

PAA DET OFFICIELLA STOCKHOLMS FOERSTA FOERFRAAGNINGAR SVARADE MAN FRAAN MOSKVA, ATT RAOUL WALLENBERG LEVDE OCH VAR FRISK OCH ATT HAN BEFANN SIG UNDER TILLFOERLITLIGT BESKYDD. SEDAN FOERKLARADE MAN, ATT HAN INTE FANNS PAA SOVJETISKT TERRITORIUM. OCH FOERST 1957, EFTER ENVETNA HAENVAENDELSER TILL N S CHRUSJTJOV FRAAN SVERIGES DAAVARANDE STATSMINISTER T ERLANDER, MEDDELADE MAN ATT MAN VID VEDERBOERLIGA EFTERFORSKNINGAR I ARKIVEN AENDAA AATERFUNNIT SPAAR: ETT MEDDELANDE FRAAN SJUKVAARDSAVDELNINGEN I LUBJANKA-FAENGELSET SMOLTSOV TILL DEN DAAVARANDE MINISTEREN FOER STATSSAEKERHETEN ABAKUMOV OM ATT FAANGEN WALLENBERG, SOM BEFUNNIT SIG UNDER MINISTERENS SAERSKILDA KONTROLL, AVLIDIT I SIN CELL, ANTAGLIGEN AV EN HJAERTINFARKT. SMOLTSOV ANTECKNING PAA SAMMA RAPPORT FOERKUNNAR ATT KVARLEVORNA PAA ABAKUMOV BEFALLNING KREMERADES UTAN OBDUKTION. DETTA HAENDE I JULI 1947.

DETTA AER HELA DEN HEMSKA HISTORIEN, MYCKET TYPISK FOER SIN TID GENOM SIN KUSLIGA MENINGSLOESHET. MAN KAN FRAAGA SIG VAD SOM SKULLE KUNNA VARA MERA INFERNALISKT AEN DENNA SANNING. VEM SKULLE VILJA FOERTALA SIG SJAELV? MEN OM MAN EN GAANG HAR LJUGIT, VEM TROR DAA PAA DIG? SVENSKARNA TRODDE INTE, AATMINSTONE INTE DE MAENNISKOR SOM STOD WALLENBERG NAERA ELLER DE SOM PAA OFFICIELLT HAALL SYSSLADE MED DENNA FRAAGA. DET UPPSTOD EN LEGEND OM ATT HAN SKULLE VARA VID LIV OCH AENNU IDAG PLAAGAS I NAAGOT FAENGELSE ELLER LAEGER. DAA OCH DAA KOMMER PUBLIKATIONER, VARS FOERFATTARE HAEVDAR ATT DE SETT WALLENBERG EFTER 1947, JA AEVEN HELT NYLIGEN...

HAENDELSEUTVECKLINGEN I VAART LAND SEDAN APRIL 1985 HAR I SVERIGE VAECKT HOPP OM ATT DET SKULLE KOMMA NYA UPPLYSNINGAR OM SVENSKARNAS BEROEMDE LANDSMAN. DEN FOER LAENGE SEDAN BILDADE 'FOERENINGEN' HAR VAENT SIG TILL M.S. GORBATJOV. SVERIGES STATSMINISTER I CARLSSON HAR VID TVAA TILLFAELLEN, I MOSKVA OCH I STOCKHOLM, TALAT OM DETTA MED N I RYZJKOV. OM OCH OM IGEN HAR KGB:S ARKIV UNDERSOEKTS, MEN UTAN RESULTAT.

OCH NU KOMMER MEDLEMMARNA AV 'FOERENINGEN RAOUL WALLENBERG' PAA MI INBJUDAN TILL DEN SOVJETISKA AMBASSADEN. PER ANGER, SOM ARBETADE TILLSAMMANS MED RAOUL I BUDAPEST UNDER KRIGET OCH HANS HALVSYSTER NINA LAGERGREN MINNS VAART FOERSTA MOETE PAA EN MOTTAGNING I KUNGLIGA

--	--	--

SLOTTET. EN NERVÖES ROEST MED SKIFTNINGAR I TONHOEJD, ETT ROEDGRAATE
ANSIKTE MED FINA DRAG: ''HERR AMBASSADOER, HJAEPL OSS ATT RAEDDA
RAOUL, OCH NI KOMMER ATT FAA EN PLATS I DET SVENSKA FOLKETS
HISTORIA...''

DE VAENTAR OCH TROR... MAN VAD KAN JAG SAEGA DEM? JAG HAR FAATT I
UPPDRAAG ATT BJUDA DEM TILL MOSKVA FOER SANTAL MED KGB:S OCH
UTRIKESMINISTERIETS EXPERTER, SOM KOMMER ATT VISA DEM ALLT VI HAR,
DET IVLL SAEGA ORIGINALET AV SMOLTSOVS RAPPORT... DE AER BAADE
UPPMUNTRADE OCH BESVIKNA: FOER FOERSTA GAANGEN PAA 44 AAR BJUDER MAN
IN DEM TILL MOSKVA. MEN AER MAN BEREDD ATT LYSSNA PAA DEM DAER ELLER
''KOMMER MAN HELT ENKELT ATT STICKA PAPPERET FRAAN DEN DAER SMOLTSOV
I ANSIKTET PAA DEM, SAEKERT EN FOERFALSKNING?'' BLIR DET MOEJLIGT ATT
TRAEFFA GORBATJOV?

JAG SVARAR INGAAENDE OCH FLERA GAANGER PAA VARJE FRAAGA. INNEBOERDEN
AV MINA RESONEMANG AER ATT MAN INTE AATERUPPVAECKER EN DOED. JAG KAN
INTE GOERA ANNAT AEN ATT AEN EN GAANG BEROEMMA HANS BEDRIFTER OCH
UTTRYCKA EN KAENSLA AV MEDLIDANDE OCH SKULD GENTEMOT HANS FOLK OCH
HONOM HAERSTAAENDE... VI AER BEREDDA ATT GOERA ALLT FOER ATT
AATERUPPRAETTA OCH STAERKA DET VAEXANDE FOERTROENDET MELLAN VAARA
LAENDER OCH FOERVANDLA DEN ''AFFAER'' SOM BESTAAR I ATT EFTERFORSKA
RAOUL WALLENBERG TILL ATT I STAELLET HEDRA HANS MINNE.

MINA GAESTER ANTOG ERBJUDANDET. DE AEMNAR BESOEKA MOSKVA I SLUTET AV
OKTOBER I AAR...

BORIS PANKIN
SOVJETUNIONENS AMBASSADOER I SVERIGEF''

BERNER

AMBASSADEN MOSKVA KL 17.45/MWI

- End of printout

1989-08-16

Nr 156

Raoul Wallenberg

Överlämnas av ambassaden i Paris till
utrikesdepartementet i Stockholm.

Anneli Lindahl
Anneli Lindahl

Pal

INK UTRIKESDEP		
Dir...../.....		
1989-08-23		
Avd	Gr	Mst
P	2	Eu

ao/w

AMBASSADES

Christian DIDIER
ÉCRIVAIN
39, rue Saint-Charles
88100 SAINT-DIE (VOSGES)
Tél: 16.29563380

Monsieur, Monsieur,

Je vous adresse le double de ma supplique à
Monsieur Mickaël GORBATCHEV afin que par votre initiative vous
contribuiez à l'entériner et à faire ce qui est en votre pouvoir
afin qu'elle connu une issue favorable au nom de la liberté des
droit de l'homme dont nous fêtons le bicentenaire.

Avec mes vifs sentiments obligés et toute
ma gratitude.

Christian DIDIER

PS: Plieu d'adresse Photocopie de la présente
au chef d'ÉTAT de VOTRE PAYS - Merci.

Handwritten signature and scribbles

Par Christian DIDIER
ÉCRIVAIN
89, rue Saint-Charles
88100 SAINT-DIE (VOSGES) FRANCE

Saint-Dié le : 31 Juilllet 1989.

A

Monsieur le Président du Soviet Suprême
MICKAEL GORBATCHEV
Le Kremlin - Moscou - URSS.

Monsieur le Président du Soviet Suprême,

Raoul WALLENBERG est né le 4 août 1912 en Suède. On a beaucoup parlé de lui dans les années qui suivirent la dernière guerre mondiale et pour cause. Néanmoins les problèmes de la vie quotidienne des humains comme les tiraillements internationaux font que son histoire s'est relativement estompée dans la mémoire du Monde, d'où le but de ma supplique.

Raoul WALLENBERG par des transactions et pirouettes tant scabreuses qu'inouïes à la barbe d'Eichmann, réussit pendant le dernier conflit mondial la performance d'arracher à la mort des milliers de réfugiés juifs au péril de sa vie; leur fournissant entr'autre de faux papiers d'Identité suédoise ce qui leur permit d'échapper aux rafles nazies. Il consacra ainsi une partie de sa fortune familiale à se procurer du matériel logistique pour l'échanger en passe droit contre la vie de Juifs dans ses transactions à couteau tiré avec Eichmann. Cela se passait en majeure partie via l'Ambassade Suédoise de Hongrie lieu de son action.

Mais l'issue se traduit par un tragique coup de théâtre à l'arrivée des troupes Russes qui délivrèrent la Hongrie de la botte Allemande: Au moment où il eut été à tout le moins de légitime reconnaissance, qu'il fut reconnu et célébré tel le héros qu'il fut: Sinistre ironie et perfidie du sort, le 17 Janvier 1944 Raoul WALLENBERG fut enlevé par un détachement des services secrets de l'armée rouge sous l'ordre de Staline (Vraisemblablement R. W en savait trop sur les accords interlopes résultants du pacte de non agression Staline-Hitler, hormis les affaires " Katine " & " Kravchenko " non dévoilées à l'époque.

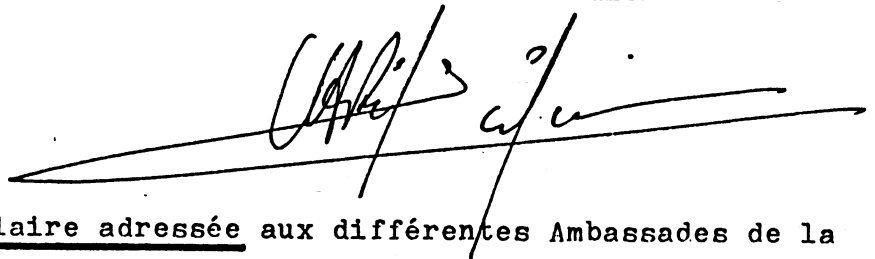
Depuis les nombreuses interventions des gouvernements Suédois, Anglais, USA et autres, connurent une fin de non recevoir face au mutisme des Leaders Soviétiques succésifs.

Pourtant il n'y a pas très longtemps, un rescapé de ces camps affirme avoir connu Raoul WALLENBERG et qu'il était encore en vie voici moins d'une décennie; donc l'espoir renaît étant dit que la vie et l'espoir sont indissociables dans le proverbe.

C'est ici que je fais appel à vous Monsieur Le Président du Soviet Suprême en raison du processus jamais vu de votre initiative dans la Glasnost et Pérestroïska qui firent de vous l'homme de la planète, pour vous demander humblement de mettre tout en oeuvre afin de faire le jour sur cette affaire occultée voici bientôt un demi siècle, et que liberté soit rendue à Raoul WALLENBERG par égard à celles de milliers de Juifs qui la lui doivent et dont il fut l'admirable artisan. Car LA CONSPIRATION DU SILENCE A PARFOIS DES ECLIPSES, ceci ne pouvant se réaliser que par la grâce de votre excellence.

Monsieur Le Président du Soviet Suprême, je nourris le profond espoir d'un dénouement heureux en cela; avec mes plus vifs remerciements anticipés, je vous prie de croire à l'expression de ma très haute considération.

Christian Didier

PS/ 1: Double de cette circulaire adressée aux différentes Ambassades de la Communauté Européenne, la L.I.C.R.A., Monsieur François MITTERRAND, Monsieur Jack ANG, Monsieur Valéry GISCARD D'ESTAING, l'AFP ainsi qu'à la Presse & Audio-Visuel.

PS/2: Lors du défilé bicentenaire du 14 Juillet 1989, j'ai enjambé les barrières de sécurité pour me placer dans l'axe médiant devant le détachement de l'école polytechnique prenant d'enfilade les Champs Elysées en direction de la Concorde à partir du Rond Point, déployant une banderolle revendicatrice pour la libération de R. WALLENBERG, ceci supposant certains risques en raison des tireurs d'élites placés sur ce parcours parant à toute éventualité. Les caméras situées à 800 mètres m'ont évité, en tout cas des milliers de gens assistant à la fête pourront en témoigner, ma déposition, après mon arrestation au commissariat du 8ème Arrondissement où je fus placé en garde à vue quatre heures durant, faisant foi. Lorsqu'une chose est à faire il faut le faire le dire et puis se taire. Bon c'est fait! Puisse tout ceci porter ses fruits pour la LIBERATION de Raoul WALLENBERG.

Du Fond du Coeur.

à MICHAËL GORBATCHEV

UTRIKESDEPARTEMENTET

Kabinettssekreteraren

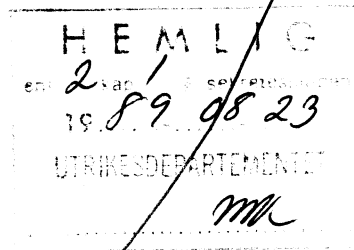
235/002 a
PROMEMORIA

1989-08-23

1
P 2 Eu

Delges:
Polchefen
Kr Tham, pol 1
Kr I Eriksson

Exp. 24.8.89

mm

Wallenberg-föreningen besöker Moskva

Vid samtal den 23 augusti 1989 med Nina Lagergren, Sonja Sonnenfeld och Per Anger framkom följande.

Jag erinrade om det samtal jag hade haft med Nina Lagergren och Per Anger under våren, då de rådfrågade mig om bästa kanal för att nå fram till rätt instans i Moskva med sin begäran att få samtal med sovjetiska myndigheter.

I sammanhanget hade jag omtalat att vi övervägde att i Moskva begära få ta del av den "förnyade, grundliga undersökning" av Wallenberg-ärendet som Gerassimov hade talat om vid en presskonferens.

Jag frågade mig nu, och alltså också Föreningen, om det inte vore bäst att avvakta med en sådan ev. förfrågan tills dess att vi hunnit utvärdera deras egna samtal i Moskva.

Anger, Lagergren och Sonnenfeld instämde alla tre i denna bedömning, och vi kom därför överens om att samråda på nytt efter deras hemkomst.

Pierre Schori
Pierre Schori

Pol I/kr Vollrath Tham/ik

Arende

Datum

1989-08-23

Avd

P

Grupp

2

Mål

EU

Raoul Wallenberg

Adress

Ambassaden MOSKVA

Text

re Wallenbergärendet: Kenne Fants bok.
Från pol I.

Boken finns inte i engelsk översättning. Någon sådan
planeras ej heller enligt vad biblioteket inhämtat.

CABINET

(Pol)

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890823-153

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-08-23-10.02

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO:

MOSKVA

DISTRIBUTED

1989-08-23-10.02

0259

Y

FROM: UDTEx 21

POSTED TIME: 1989-08-23-09.59

MSG NO: 890823-153

=LIST
MOSKVA
+

UD STOCKHOLM 1989-08-23

AMBASSADEN MOSKVA

B R A A D S K A N D E

FRAAN POL 1 RE RAOUL WALLENBERG.

DAGENS SVENSKA DAGBLAD AATERGER EN UPPGIFT OM ATT AMBASSADOER
PANKIN I MOSCOW NEWS HELT NYLIGEN SKULLE HA KOMMENTERAT INBJUDAN
TILL WALLENBERG-FOERENINGEN ATT BESOEKA MOSKVA OCH OCKSAA YTTRAT
SIG OM SMOLTSOVS PM FRAAN 1947.

TACKSAMMA ERHAALLA TEXTEN PER TELEX SNARAST.

CABINET

DEPS OLSSON/AC

- End of printout

Pol I/kr Tham/lan

1989-08-28

Skr nr 85 t Amb MOSKVA

EXP 890829/LAW

P	2	Eu'
---	---	-----

(Pol)

ARCHIVE COPY

MSG NO: 890824-419

DISTRIBUTION STATUS AT: 1989-08-24-13.53

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO

UD/POL 1

DISTRIBUTED

1989-08-24-13.53

FROM: 24 15 44

POSTED TIME: 1989-08-24-13.53

MSG NO: 890824-419

MESSAGE HANDLED BY OPERATOR - ORIGINAL NO: 890824-415

=LIST

UD/POL 1

+

AMBASSADEN MOSKVA 1989-08-24

UD STOCKHOLM

✓ 699. FOER POL 1 RE FOTOGRAFIER AV RAOUL WALLENBERG

DAA AMBASSADEN FAATT FLERA FOERFRAAGNINGAR FRAAN SOVJETISKA TIDNINGAR BETRAEFFANDE FOTOGRAFIER AV RAOUL WALLENBERG OCH DAA ANTALET SAADANA FOERFRAAGNINGAR KAN FOERVAENTAS OEKA VORE VI TACKSAMMA SNARAST ERHAALLA 10-20 FOTOGRAFIER AV HOEG KVALITET.

BERNER

AMBASSADEN MOSKVA KL 15.50/AB

- End of printout

SVERIGES AMBASSAD

BUDAPEST

1989-08-21

Kopia till:

R.Wallenberg-föreningen, Sthlm

Doc. Karl Molin, Uppsala univ.

Kanslirådet Vollrath Tham

Pol 1

Utrikesdepartementet

Pol I/kr Tham/lan

1989-09-01

Ex till:

Kabs

Polch

Ch Pol I

Hallqvist, Press

Amb MOSKVA (u nr)

23/001

1989-08-25

AVD.	GR.	MAL.
P	2	Eu I

EXP 890901/lan

Chrusjtjovs svärson om Raoul Wallenberg

Broder,

Mest för de beledsagande dokumentärfilmbildernas skull tittade jag den 16 augusti på ett program i ungerska TV 1 om Nikita Chrusjtjov, som annars främst var byggt på en ungersk intervju med dennes svärson Adzjubej (på sin tid chefredaktör för Izvestija, men därifrån avsutten efter svärfaderns fall). Mina kunskaper i ungerska är ytterligt torftiga, tyvärr, men jag kunde ändå inte undgå att förstå att en liten passus i Adzjubejs utsagor rörde fallet Raoul Wallenberg. Jag bad därför en av våra lokalanställda att från TV-företaget söka få fram vad Adzjubej ordagrant sagt i just detta ämne, och detta är resultatet, i översättning från ryska till ungerska och därefter engelska och till sist svenska

När Chrusjtjov var i Sverige, blev han korsförhörd om var herr Wallenberg fanns. Han kunde inte svara, eftersom Berija vid den här tiden hade gjort slut på denne i Ljubjanka. Chrusjtjov visste inget och kunde inte svara. Han vände sig irriterat till Erlander: "Varför ställer man alltid dessa frågor?" Varpå denne svarade: "Kamrat Chrusjtjov, Sverige är ett litet land och kommer ihåg alla människor."

Denna lilla passus uppges för övrigt ha visats redan

föregående dag, den 15 augusti, i en av ungerska TV:s reguljära nyhetssändningar - i anslutning till nyheten från Stockholm att ledningen för den svenska Raoul Wallenberg-föreningen fått inbjudan att besöka Moskva.

Den episod Adzjubej talar om från samtalen Chrusjtjov-Erlander i Stockholm i juli 1964 är ju i och för sig väl känd (jag vill minnas att Adzjubej själv ingick i det sovjetiska pressföljet under besöket). Det eventuellt nya i det aktuella uttalandet är Adzjubejs oförblommerade bruk av uttrycket "göra slut på", eller hur?

Hjärtliga hälsningar!

Tina

Ragnar Dromberg
Ragnar Dromberg

Hej!
D. 235/014 Båsta 890823
Pol
Jag är en tjej på 18år. Jag går tredje och sista året på Samhällsvetenskaplig linje i Enköpings.

På vår skola (och säkert på alla andra gymnasieskolor) ska vi skriva ett specialarbete.

Vi får välja ämne själva. Jag valde Raoul Wallenberg.

Jag skrev till Raoul Wallenberg-föreningen och fick en lista på litteratur om Raoul. Där står det:

UID Dokumentinsamlingar 1957, 1965, 1980 och 1982.

Jag undrar ~~vad~~ det är för något. Är det något som Ni tror kan vara till nytta för mig och i så fall, hur får jag tag på dom. Tacksam för svar.

Tack på förhand!

Med vänlig hälsning

Johanna Österblom
Imers väg 2
19800 Båsta
0171/57216

Pol I/kr Tham/lan
1989-08-30 ✓
Skr t tit
EXP 890830/LAN

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Deps Hans Olsson

237/011
PROMEMORIA

1989-08-25

1
P 2 Eu

Ex till:

Kabs
Polch
Bitr Polch
Ch Pol I
Tham, Pol I
Olsson, Pol I

Amb MOSKVA
(u nr)
Amb BUDAPEST
(u nr)
Amb BRYSEL
(u nr)

EXP: 890825/
LAN

Raoul Wallenberg-ärendet: Ordföranden i den belgiska
Wallenberg-kommittén hos kabinettsssekreteraren

Ordföranden i den belgiska Wallenberg-kommittén, advokat Simone Lucki, besökte den 21 augusti på egen begäran kabinettsssekreterare Schori, främst för att informera om de kontakter hon haft i Bryssel och Paris i ärendet.

Inledningsvis ville dock fru Lucki få kabinettsssekreterarens uppfattning om vad som kunde tänkas ligga bakom den sovjetiska inbjudan till den svenska Wallenberg-föreningen att besök Moskva i oktober.

Schori menade att inbjudan i sig utgjorde något nytt. Familjen och föreningen hade ju sedan länge framfört önskemål om att få sammanträffa med företrädare för KGB och MID, och i så måtto skulle man nu på sovjetisk sida tillgodose ett önskemål. Man kunde också se inbjudan som ett tecken från sovjetisk sida till ökat öppenhet också i detta ärende, där man tidigare varit mycket sluten. Man kunde dock inte heller utesluta misstanken att man på sovjetisk sida såg inbjudan som ett försök att "sätta punkt i ärendet" med bibehållande av den tidigare framförda ståndpunkten i själva

sakfrågan. Man skulle nog ej heller hysa någon större optimism om att de sovjetiska myndigheterna skulle presentera "nyheter" för föreningen: ett "traditionellt" sovjetiskt uppträdande hade nog snarare inneburit att eventuella nyheter skulle ha framförts via officiella kanaler mot bakgrund av de framstötter som regeringen gjort i ärendet.

Lucki menade att hon, vid sina kontakter med den sovjetiske Bryssel-ambassadören Bogdanov, sedan början av detta år tyckte sig märka en delvis förändrad attityd hos denne. Han hade alltid tidigare i alla samtal betonat att Wallenberg vore död och att man var tvungen att acceptera detta faktum, hur tragiskt det än måste vara. I år hade dock dessa ständiga påpekanden inte förekommit. Bogdanov hade också ställt möjligheten av ett besök i Moskva i utsikt för Lucki för att hon där skulle kunna diskutera Wallenbergärendet. Hon hade för Bogdanov framhållit att framhållit att alla regeringar kunde begå fel, men att som den sovjetiska regeringen nu stå fast vid en enligt många mening uppenbar osanning var förkastligt. Hon hade i sina samtal med Bogdanov understrukit att intresset för Wallenberg och trycket på de sovjetiska myndigheterna att säga sanningen ökade och skulle fortsätta att öka. Inte minst menade hon att det planerade uppföljningsmötet i Moskva inom ESK-processens ram knappast skulle kunna komma till stånd så länge ökad klarhet inte hade uppnåtts i Wallenbergärendet. Bogdanov hade då enligt Lucki förklarat att ökad klarhet skulle uppnås, "men först måste vi ta oss an Katyn" [de massmord på bl a polska officerare som den sovjetiska säkerhetstjänsten NKVD stod bakom].

Lucki framhöll också att hon på försommaren kontaktat Elysée-palatset för att få president Mitterrand att ta upp Wallenbergärendet med Gorbatsjov under dennes besök i Frankrike i juli och hon sade sig ha fått försäk-

ringar att så också skulle ske. Hon hade i Paris också lanserat tanken på att EG, för tillfället under franskt ordförandeskap, skulle vidta ytterligare aktioner på regeringschefsnivå till förmån för Wallenberg. Hur skulle man på svensk sida ställa sig till sådana aktioner?

Schori tackade först för Luckis redogörelse och för det stora arbete hon nedlagt till förmån för Wallenberg. Han var också glad över att hon velat informera oss, då han såg det som en stor fördel att alla krafter som verkade till förmån för Wallenberg höll kontakt med varandra.

När det gällde utländska initiativ till förmån för Wallenberg ville Schori understryka att vi på svensk sida välkomnade dessa. Många olika regeringar, inte minst den amerikanska, hade ju redan tagit upp fallet med de sovjetiska myndigheterna. Han erinrade också om de svenska framstötter som gjorts i ärendet och betonade att vi avsåg fortsätta driva frågan: Vi betraktade inte på något sätt fallet som avslutat. Vi kunde inte acceptera det besked som lämnats av Gromyko 1957. Så länge ökad klarhet inte uppnåtts kring Wallenbergs öde kommer frågan att stå kvar på agendan vid svensk-sovjetiska bilaterala överläggningar.

Avslutningsvis tillade Schori att den svenska Wallenbergföreningen inom kort med departementet skulle diskutera den sovjetiska inbjudan till Moskva och att regeringen i ljuset av dessa överläggningar och resultatet av föreningens besök skulle fortsätta med officiellt agerande i Wallenbergärendet.

Hans Olsson

Pol I/kr Tham/lan

Ärende

Wallenbergärendet: inbjudan
till företrädare för Wallen-
bergföreningen besöka Moskva

Datum

1989-08-25

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu 1

Adress

Ambassaden MOSKVA

DNR.....

POL

Text

För Berner från Örn re Wallenbergärendet:
inbjudan till företrädare för Wallenbergföreningen
besöka Moskva.

P R I M O. Nina Lagergren, Per Anger och Sonja Sonnenfeld
besökte mig den 23 augusti för att tala om inbjudan till
Moskva. Närvarande var även Göran Berg, samt Karl-Vilhelm
Wöhler och Vollrath Tham, Pol I samt Martin Hallqvist,
Press, som om cirka en månad kommer efterträda Tham också
som Wallenberghandläggare.

S E C U N D O. Lagergren, Anger och Sonnenfeld hade accep-
terat inbjudan till Moskva på villkor de får möjlighet till
en verklig dialog och inte bara förevisas Smoltsov-dokumentet
i original. Guy von Dardels eventuella medverkan var ännu
oklar. Sovjetiska Stockholmsambassaden undersöker. På fråga
om värdskap hade ambassaden blott svarat att samtal skulle
komma att erbjudas på hög nivå i KGB och MID. Handläggare på
ambassaden är pressattachén Skupov.

T E R T I O. Delegationen är inbokad för ankomst söndagen
15 oktober med SK 730, ETA Moskva 17.20. De är beredda stanna
ca en vecka. De kommer försöka bli inbokade på Hotell National.
Ifall programmet medger skulle de uppskatta att snarast efter
ankomsten, helst redan söndag kväll, få träffa Dig, gärna på
ambassaden.

Q U A R T O. Vi har understrukt betydelsen av att i samtal
av det slag som kan väntas ha tillgång till egen tolk samt
erbjudit medverkan av Yngve Olofsson från ambassaden eller
hans efterträdare. Ett förslag från föreningen att Hélène

Ärende	Datum		Dnr
	1989-08-25		
	Avd	Grupp	Mål

Adress

Text

Carlbäck Isotalo, som vistas i Moskva för historiska arkivstudier, skulle kunna tolka, hade tidigare avvisats från sovjetiska ambassaden. Föreningen avser nu insistera på Olofssons medverkan. Någon annan assistans från ambassadens sida i samtalen har vi inte ställt i utsikt och är väl knappast heller lämplig.

Q U I N T O. Resan har ju redan väckt avsevärt massmedialt uppseende. Tillresande journalister kan väntas. Vi har gett rådet att under förhandlingsfasen i Moskva avstå från media-kontakter och spara dessa till hemkomsten alternativt till ett pressmöte efter överläggningarnas slut, eventuellt på ambassaden.

S E X T O. Vi har oförbindligt framfört erbjudandet om sällskaplig samvaro i någon form på ambassaden under medverkan av delegationen och dess sovjetiska samtalsparter, om stämningen blir sådan att detta kunde vara ändamålsenligt.

S E P T I M O. De tre har till ambassaden sagt att de i övrigt gärna skulle vilja träffa Andrej Sacharov, journalisten Alexei Kartsev, Komsomolskaja Pravda och författaren Julian Semjonov.

O C T O. Ifråga om samtalens uppläggning var man från de tre inställda på att ge en exposé över hur man såg på ärendet alltifrån dess begynnelse, med målsättningen att äntligen söka få fram hela sanningen i fallet. Ifråga om det sovjetiska syftet med inbjudan var man varse att detta kunde ses i ljuset av den uppstädning som pågår på olika områden varjämte det ökade internationella trycket i frågan också säkerligen hade viss betydelse. I bakgrunden figurerade väl kanske även MR-konferensen i Moskva 1991. Skulle ingen-

Pol I/kr Tham/lan

Ärende

Datum

1989-08-25

Avd

Grupp

Mål

Adress

Text

ting annat komma ut av besöket än ett uppvisande av Smoltsov-pappret skulle detta givetvis hemma och utomlands skapa stor besvikelse och snarast bli kontraproduktivt.

Även om hela sanningen i ärendet måhända inte skulle kunna komma fram redan samband detta besök, kanske man eventuellt skulle kunna åstadkomma ett steg på vägen i form av en gemensam undersökningskommission i någon form, även om Moskva sagt nej till von Dardels förslag. Från vår sida ville vi ifrågasätta om det från taktisk synpunkt vore så klokt att, som föreningen i andra sammanhang velat göra, koppla Wallenberg-fallet till Katyn, bl a eftersom man ju aldrig kan veta när denna besvärliga fråga i de sovjetisk-polska förbindelserna klaras ut.

CABINET

Ex till:

Kabs

Polch

Bitr Polch

Ch Pol I

Tham, Pol I

Hallqvist, Press

Olsson, Pol I

Pol I/kr Tham/lan

Ärende

Inbjudan till Wallenberg-
föreningen

Datum

1989-08-25

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu

Adress

Ambassaden MOSKVA

DNR.....

Text

Från Pol I re inbjudan till Wallenberg-
föreningen.

Anledning sovjetiska Stockholmsambassaden inte tycks
vilja agera hemåt i tolkfrågan helt på det sätt
Wallenbergföreningen önskar, tacksamma ni underrättar
MID om att ni informerats om inbjudan och att ni
ställer tolk till förfogande för den utresande dele-
gationen vid samtalen.

CABINET

Ex till:

Polch

Bitr Polch

Ch Pol I

Tham, Pol I

Hallqvist, Press

EXP: 890825/LAN

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CBE

KOPIA TILL:

UTR MIN

--

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

se följ sida

28

P 2 Eu

POL

AMBASSADEN MOSKVA

1989-08-28

UD STOCKHOLM

FOER POL 1

RE WALLENBERG

FORTS

Pol I/kr Tham/lan

1989-09-01

Ex till:

UTRIKESDEPARTEMENTET

Polch
Ch Pol I

Amb BUDAPEST (u nr) 1
Raoul Wallenberg-
föreningen

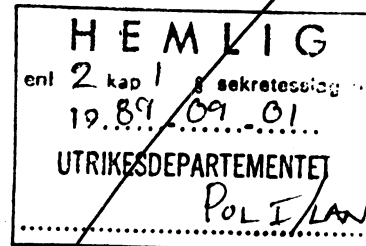
RXP 890901/LAN

PROMEMORIA

AMBASSADEN I.....MOSKVA.....

HAR.....1989-08-28.....

MEDDELAT FÖLJANDE:

RE WALLENBERG

SENT I LOERDAGS KVAELL FOEREKOM I DET MYCKET POPULAERA SOVJETISKA TV-PROGRAMMET "FOERE OCH EFTER MIDNATT" ETT 10-MINUTERSINSLAG OM RAOUL WALLENBERG. JAG RAAKADE TITTA PAA PROGRAMMET (AMBASSADEN HADE EJ FOERHANDSAVISERATS). PROGRAMLEDAREN SAMTALADE MED EN SVENSKA (HELENA KARLBECK BOSATT I MOSKVA) OCH EN KVINNLIK RYSK HISTORIKER OM RAOUL WALLENBERG, BESKREV HANS STORA INSATSER I UNGERN, REDOGJORDE FOER FOERSVINNANDET OCH SVENSKA REGERINGENS OCH FAMILJENS MAANGA FRUKTLOESA FOERSOEK ATT FAA KLARHET OCH VILKA SVAR SOM GETTS. PROGRAMMET SLUTADE MED ATT MAN VISADE FOTO PAA RAOUL WALLENBERG OCH UTTALADE EN VAEDJAN TILL TITTARNA ATT OM NAAGON HADE NAAGON INFORMATION I AEMNET MEDDELA SIG MED TV-PROGRAMMET (TELEFONNUMMER GAVS). VI TAR KONTAKT MED PROGRAMLEDAREN.

BERNER

SVERIGES AMBASSAD
BONN

6 SEP. 1989
Ve Tham/ik

1989-08-24

Beträffande ätgärd se delgivningslista

Kanslirådet Tham
Pol 1

236/001

IN KOM UD		
1989-08-26		
AVD.	GR.	MAL.
0	2	eu I

Förbundskansler Kohl om Raoul Wallenberg
(1 bil)

✓
Broder,

Från en av förbundskansler Kohls talskrivare har jag erhållit bifogade budskap som förbundskanslern sände till B'nai B'riths Wallenbergssymposium i Stockholm nyligen.

Kohl bekräftar däri i att han såväl under sitt besök i Moskva som under Gorbatsjovs svarsbesök här tog upp fallet Wallenberg.

När jag fick texten till budskapet framhölls särskilt att förbundskanslern med tillfredsställelse noterat den sovjetiska inbjudan till Wallenbergs anhöriga.

*Hjertligt hälsningar!
Ingmar Karlsson*

Ingmar Karlsson

UTRIKESDEPARTEMENTET

☐ FAX ☐ RAPPORT ☒ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM ☐ ÖVR

Politiska avdelningen

Enhet

Datum

Handläggare

27-1 89-09-05 U. Tham

Godkännes

Ordningsnummer/Nr eller namn

Bonn: Karlsson-Tham 890824

Angående

Hobel om Raoul Wallenberg

HEMLIGSTÄMPLAS

Delges för kännedom

Bil	utan bil	☒ jämte samtlig bil	jämte bil nr	jämte bil där så angivits	Bil kan lånas på UD tel:
☐ Konungen 21 ex	☐ Statssekr	☐ BITS	☐ Europainstitutet		
☐ Regeringen	☐ U-enh A	☐ SAREC	☐ Svenska FN-förbundet		
☐ Statsministern	☐ I-sekr A	☐ IMPOD	☐ Östekonomiska byrån		
☐ Statsrådsberedningen	☐ I-enh Fi	☐ Swedfund	☐ Bankföreningen		
☐ Chef Fö	☐ I-enh Fö	☐ LO/TCO:s bist nämnd	☐ Exportr		
☐ Chef I	☐ I-sekr I	☐ Sv kyrkans mission	☐ Industriförb		
☐ Statsrådet	☐ IAEA-del I	☐ IVA	☐ Grossistförb		
☐ Statsrådet	☐ I-sekr	☐ STU	☐ Sthlms Handelsk 2 ex		
☐ Statsrådet	☐ I-sekr	☐ Svensk kärnbränsle AB	☐ LO		
☐ Riksdagens talmän	☐ I-sekr	☐ Statens kärnkraftinsp	☐ AIC		
☐ Utrnämnd/Utrutsk/Europa-rådsdel 53 ex	☐ SSLP, Fö	☐ Statens strålskyddsinst	☐ TCO		
☐ Utrikesnämnden 21 ex	☐ ÖB	☐ Televerket	☐ SIF		
☐ Utrutsk 37 ex	☐ Ch Fst/Op 1	☐ Statens rymddeleg	☐ SACO/SR		
☐ Europarådsdel 12 ex	☐ Ch Fst/Op 5	☐ Invandrarverket 2 ex	☐ SAF		
☐ Utrutsk kanslichef	☐ Arméstaben FN-avd	☐ Forskningsberedningen	☐ Röda Korset		
☐ Förutsk kanslichef	☐ Stabsch MHS	☐ Miljövårdsberedningen	☒ Raoul Wallenberg		
☐ Riksdagsman	☐ FOA 2 ex	☐ I-sekr Naturvårdsverk	☐ Bergfärdsmännen		
☐ Riksdagsman	☐ SIPRI	☐ Sekr f framtidsstud			
☐ Riksdagsman	☐ EKN	☐ Nordiska Rådets sv del			
☐ Statssekr Fö	☐ KK 5 ex	☐ Svenska institutet			
☐ Statssekr	☐ Riksbanken	☐ Nordiska Afrikainst			
☐ Statssekr	☐ RPS	☐ Latinamerikainst			
☐ Statssekr	☐ SIDA	☐ Utrikespol institutet			

Bil	Bil	Bil	Bil	Bil	Bil
☐ Större beskickningar FN-representationen 9 ex	☐ Bonn ☐ London	☐ Moskva ☐ Paris	☐ Peking ☐ Tokyo	☐ Washington 2 ex ☐ FN-repr	
☐ Norden 4 ex	☐ Helsingfors ☐ Belgrad	☐ Köpenhamn ☐ Budapest	☐ Oslo ☐ Leninggrad Gk	☐ Reykjavik ☐ Sofia	
☐ Övriga Östeuropa 8 ex	☐ Berlin A ☐ Ankara	☐ Bukarest ☐ Bern	☐ Prag ☐ Haag	☐ Warszawa ☐ Ottawa	
☐ Övriga Västeuropa och Canada 18 ex	☐ Athen ☐ Berlin Gk	☐ Bryssel ☐ Dublin	☐ Lissabon ☐ Madrid	☐ Rom ☐ Wien	☐ Bryssel-del ☐ Genève-del ☐ Neder-del Genève
☐ Nordafrika 5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis	☐ Tripoli
☐ Mellanöstern 9 ex	☐ Abu Dhabi ☐ Amman	☐ Bagdad ☐ Beirut	☐ Damaskus ☐ Kuwait	☐ Muscat ☐ Riyadh	☐ Tel Aviv
☐ Övriga Asien och Australasien 18 ex	☐ Bangkok ☐ Canberra	☐ Dhaka ☐ Hanoi	☐ Islamabad ☐ Jakarta	☐ Manila ☐ New Delhi	☐ Pyongyang ☐ Seoul
☐ Övriga Afrika 14 ex	☐ Colombo ☐ Abidjan	☐ Hongkong Gk ☐ Dar-es-Salaam	☐ Kuala Lumpur ☐ Harare	☐ Panmunjom ☐ Lagos	☐ Singapore ☐ Lusaka ☐ Maputo
☐ Latinamerika 12 ex	☐ Addis Abeba ☐ Bogotá	☐ Gaborone ☐ Buenos Aires	☐ Kinshasa ☐ Guatemala	☐ Luanda ☐ Lima	☐ Mexico ☐ Montevideo
☐ Vissa lönade konsulat 16 ex	☐ Brasília ☐ Barcelona	☐ Caracas ☐ Hamburg	☐ Havanna ☐ Los Angeles	☐ Managua ☐ Montreal	☐ Rio de Janeiro ☐ Sydney
	☐ Chicago ☐ Frankfurt	☐ Istanbul ☐ Jeddah	☐ Mariehamn ☐ Minneapolis	☐ München ☐ New York Gk	☐ Szczecin

Bil	Bil	Bil	Bil
☐ Utrikesministern	☐ Chef Pol 1-6	☐ Rättshöjden UDH	☐ Chef NGO
☐ Biståndsministern	☒ Chef Pol 1, 2	☐ Chef UDH	☐ ESK-gruppen
☐ Utrikeshandelsmin	☐ KSA	☐ Förhandlingsgruppen	
☒ Kabinettssekr	☐ Chef Rattsavd	☐ Koordinatörerna	
☐ UM:s inf sekr	☐ Folkkrättsrådgivare	☐ KMI	
☐ Kansliråd UM:s kansli	☐ Chef R	☐ UDH 6 Transp	
☐ Dep sekr UM:s kansli	☐ Expeditionschefen	☐ Statssekr int U-samarb	
☐ Chef Pol avd	☐ Chef A:1	☐ Chef U	
☒ Bitr. Chef Pol avd	☐ Chef A:2	☐ Regeringsparmen	
☐ Statssekr UDH			

Antal ex skr sidor Antal ex bil sidor Kopierad den sign Distribuerad den sign

6 4 6 4 69 79-57

Atg postexp kurr luf-post datum sign

Den 22 augusti 1989 genomför den judiska världsorganisationen B'nai B'riths europeiska avdelning ett symposium i Stockholm till Raoul Wallenbergs ära. Förbundskansler dr Helmut Kohl sände följande hälsning till symposiets deltagare.

Raoul Wallenberg är en av 1900-talets verkligt stora hjältar.

Vårt sekel har präglats av ekonomiska, sociala och vetenskapligt-tekniska förändringar som tidigare var nästan otänkbara. Men det har också kännetecknats av fasor i nya och tidigare oanade dimensioner - i först hand då genom de tyska morderna på 6 miljoner judar: oskyldiga män, kvinnor och barn. Raoul Wallenbergs personliga insats i Budapest under sommaren och hösten 1944 lyser som en mänsklighetens och barmhärtighetens fackla under den tyska historians dunklaste period. Han räddade livet på hundratusentals mordhotade judar.

Raoul Wallenberg var ingen vän av stora gester och tomma ord. Och han hörde inte heller till dem som under verkligt svåra tider alltför snabbt resignerar inför en utsiktslös situation. Tvärtom var han en av dessa storartade människor, som höjer sig över sig själva, när de ställs inför oväntade utmaningar. Denna beskrivning passar speciellt väl på Raoul Wallenberg - en akademiker och affärsman som inte märktes så mycket, och som enligt systemen snarare verkade som en "anti-hjälte", innan han började sitt unika hjälparbete.

Uppdraget att rädda judar undan Eichmann och dennes bödlar i Budapest, som då var Europas sista getto, blev vändpunkten i hans liv. Här fann Raoul Wallenberg sitt verksamhetsfält. Under sex dramatiska månader räddade han rastlöst, oförskräckt och med stor uppfinningsrikedom människor undan det tyska folkmordet på Europas judar, räddade dem undan infernots fasor. Simon Wiesenthal, som jag ofta har talat med om Raoul Wallenbergs öde, formulerade det en gång så här: "han växte med uppgiften och är huvudet högre än alla de miljoner människor som apatiskt, likgiltigt och vanmäktigt såg på när dessa miljonmord skedde. Han trotsade oförskräckt förföljarna och ställde ut självfabricerade svenska skyddspass till tiotusentals judar och deras familjer. Under olika förevändningar hämtade han ut redan dödsvigda människor ur tågen ögonblicket före avgången och gav dem tillflykt och skydd i de s.k. "svenskhusen", som han själv inrättade. Han såg till att offren fick mat, läkarvård, kläder och logi.

Den då 32-årige Raoul Wallenberg var skoningslös mot sig själv och satte sitt eget liv på spel för att rädda andras. Han följde oryggligt den väg som hans etiska övertygelse föreskrev. "Lidandet här har inga gränser och skriar därför efter att mildras", rapporterade Raoul Wallenberg hem till Stockholm i slutet av juli 1944. En av de lyckliga som har Wallenberg att tacka för sitt liv berättar: "han handlade enbart av medmänska och människokärlek". Hans verk är fortfarande ett

föredöme och ett rättesnöre för efterföljande generationer under en tid som ingalunda är immun mot den politiska extremismens frestelser.

Vi tyskar är beredda att ta det ansvar som vår historia ålägger oss. Detta är både ett förstånds-
mässigt och ett känslomässigt uppdrag. Det är
min förhoppning att Raoul Wallenbergs förebild
skall ge den unga generationens tyskar den inre
styrkan att acceptera vårt folks historia med
alla dess positiva och negativa aspekter som sin
egen - och att de skall verka för en framtid i
denna anda, där varje enskild människas medfödda
och oinskränkta värde respekteras i alla levnads-
lägen överallt i hela världen.

Tyvärr överskuggas Raoul Wallenbergs enastående
gärning av de gåtfulla omständigheterna kring
hans försvinnande i januari 1945, då han tog
avsked av sina medarbetare i sällskap av två
sovjetiska militärpoliser och en officer. Sedan
dess är spåren efter honom som bortsopade. Det
finns källor som hävdar att han skulle ha över-
levt i sovjetiska fängelser, men de är svåra att
verifiera.

Jag tog upp frågan om denne ovanligt modige mans
ännu ouppklarade öde vid långa och allvarliga sam-
tal med generalsekreterare Gorbatjev under mitt
officiella besök i Sovjetunionen i oktober 1988
och under dennes statsbesök i Förbundsrepub-
liken Tyskland i juni i år.

Jag hoppas enträget, att Raoul Wallenbergs öde
kan klarläggas på ett övertygande sätt under
dessa förändringarnas tider, när den sovjetiska
reformpolitiken inger många människor nytt hopp

och man talar öppet om stalinismens tunga arv
även i de andra staterna i Central- Öst- och Syd-
europa. Hans livsverk förpliktar oss att fort-
sätta att kräva en förklaring.

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Kr V Tham, lan

ARKIVEXEMPLAR

Dnr 1989-08-28	Avd Grupp Nr 85	Mål P 2 Eu
-------------------	--------------------	---------------

Ambassaden

MOSKVA

Fotografier föreställande Raoul Wallenberg

Tel 699 A 1989-08-24

(1 bil) OBS! Bilagan bindes ej (3 olika fotografier RW)

Under återopande av ambassadens hemställan i ovan-
citerade telegram får jag härmed översända begärda
fotografier.

Karl-V. Wöhler

Karl-V. Wöhler

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsänd med

sv kurir

utl kurir

luftpost

vanlig post

Avsändn datum

29/8-89

Sign

KV

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CE

KOPIA TILL:

UTR MIN

--

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

Pol I/krTham/lan

1989-08-31

re Wallen-
berg: R Wallenberg-
föreningens besök

EXP 890831/LAN

1989-08-29

P 2 Eu 1

POL

AMBASSADEN MOSKVA

1989-08-29

UD STOCKHOLM

FOER POLCH

RE WALLENBERG

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

RE WALLENBERG

INSTAEMMER I DE REKOMMENDATIONER (IN AMPLISSIMA FORMA BETR KATYN) NI GETT FOERENINGEN. VI MEDDELAR MID ATT DAHNBERG TOLK. TACKSAM DELEGATIONEN MEDDELAS ATT JAG GAERNA BJUDER DEM PAA MIDDAG SOENDAGSKVAELLEN 15 OKT (OM DETTA EJ KOLLIDERAR MED EV KRAV PAA MIG FRAAN ARBETSMARKNADSMINISTER THALEN, SOM TROLIGEN ANLAENDER SAMMA FLYG).

VET EJ RIKTIGT HUR JAG SKALL FOERFARA MED DERAS SOVJETISKA SAMTALSPARTNERS OM SAMVARON ENLIGT ERT SEXTO DVS VEM SOM SKALL BJUDAS RESP OM STAEMNINGEN BLIR SAADAN ATT BJUDNING NATURLIG. OM DELEGATIONEN TYCKER SAA TAR JAG GAERNA PAA FOERHAND KONTAKT MEN VILL DE AVVAKTA FOERLOPPET SINA DISKUSSIONER VAENTAR JAG. DAEREMOT VORE DET FOERSTAAS PROBLEMFRITT ATT SAMMANFOERA DELEGATIONEN MED DE I ERT SEPTIMO NAEMNDA PERSONERNA. VILL DE ATT JAG GOER NAAGRA ARRANGEMANG I FOERVAEG? JAG TYCKER DET AER LAEMPLIGT MED PRESSBRIEFING PAA AMBASSADEN EFTERSOM DELEGATIONEN KNAPPAST KAN HAALLA DE HITRESTA JOURNALISTERNA PAA HALSTER TILL AATERKOMSTEN STOCKHOLM.

BERNER

29 Aug 89

SU/0547 A1/2

P2 Eu⁷

SWB
rol

the war, but there certainly were earnest attempts on the Soviet Union's part to form a coalition against the fascist aggressor, and the Molotov-Ribbentrop Pact came later. A few of our listeners in their letters to us have even suggested that we have tarnished the Soviet Union's image by these latest disclosures. To some extent this may be so, but we believe historical truth is worth it and it is not fair play to try to shift all the blame for the second world war to the Soviet Union, in my view.

The evidence clearly suggests that the publication of the documents connected with Hess's mission to Britain could shed light on the events that led up to the second world war.

THE FATE OF WALLENBERG

Soviet television 1915 gmt 26 Aug 89

Text of item from programme "Before and After Midnight", presented by Vladimir Molchanov

[Molchanov] I think there will be very few people to be found in the Soviet Union who will know the name of the Swedish diplomat Raoul Wallenberg; and this is a great pity, because he is one of the heroes of the second world war. The fate of Raoul Wallenberg has always been one of the stumbling blocks in the post-war history of East-West relations, which is why I have invited (?Yelena Carlbaeck), a Swedish historian who works at Uppsala University, and Larisa Lisutkina, also an historian, working at the Institute of the International Workers' Movement, to talk about this. And so who is Raoul Wallenberg?

[Carlbaeck] Raoul Wallenberg. He was sent to Budapest by the Swedish government in mid-1944 to give help on the spot as a diplomat from the Swedish embassy in rescuing people who were doomed to perish, as one might say, to perish in the gas chambers and so on, on account of the policy of the fascists in Hungary and in Germany.

[Molchanov] How many people were rescued by Raoul Wallenberg?

[Carlbaeck] You know, this is a matter that it has not been possible to establish yet. There are different versions, so to speak, but we can say perhaps from 50,000 to 100,000 - or even more - it's a very large figure.

[Molchanov] How did he rescue them?

[Carlbaeck] First and foremost he issued people with documents which partially - sometimes fully, sometimes only partially - protected them against interference, so to speak, from the fascists. These documents were called protective passports.

[Molchanov] And what happened next?

[Lisutkina] There then began a surprising period in the destiny and life of Raoul Wallenberg. His biography could provide material both for a tragedy and for a detective story and also for a Western. It is one of the most enigmatic biographies of the 20th century. Certainly he was an outstanding personality, an exceptional personality. Individually and by his personal efforts he thought up ways of saving people that simply were not envisaged in any instructions - not just passports, but houses were acquired in

the name of the Swedish Crown and Raoul Wallenberg had personal relations with the top echelons of power in Hungary at that time. Everything was aimed at rescuing people. And when he had indeed rescued about 100,000 he himself became one of the anonymous prisoners, one of the anonymous victims of the Gulag.

[Molchanov] How did that happen?

[Lisutkina] In January, 1945, our troops entered Budapest and on 17th January Raoul Wallenberg was arrested. Thereafter begin the utter riddles turning into myths and legends. We know very few facts about what really happened. Naturally after Raoul Wallenberg went missing - and to this day he is regarded as being missing - the Swedish government put many inquiries to our government about his subsequent fate. And there are three official documents in existence, three official replies by our government given at different times which contain directly contradictory accounts. A Note from 1945, signed by Vladimir Dekanozov, says that Soviet troops did indeed take Raoul Wallenberg into their protection in Budapest, as was provided for under the inter-state accords between Sweden and the USSR. But two years go by and Raoul Wallenberg does not return to Sweden. The Swedish government continues to insist upon having explanations. Relatives and his respected family in Sweden also demand an answer and the second document makes its appearance, the second official Note from the Soviet government, signed by the not unknown Andrey Vyshinskiy, the content of which was diametrically opposed to the first one. It says that Raoul Wallenberg has never been on the territory of the Soviet Union and we have nothing at all to do with him. Another 10 years go by and in 1957, following a visit by the Swedish Prime Minister and on Khrushchev's initiative, another investigation is carried out additionally and the third Note makes its appearance. It says that Raoul Wallenberg died in 1947 of an infarction in the Lubyanka prison.

[Molchanov] By whom was the third Note signed?

[Lisutkina] The third Note was signed by Andrey Andreyevich Gromyko. It retains its status as our government's official reply to the inquiries about Raoul Wallenberg's fate right up to the present day.

[Molchanov] Yelena, nearly all Soviet journalists who like me have had occasion to work abroad have come up against this kind of strange manifestation on more than one occasion. In the 1960s and, if I'm not mistaken, in 1975, even, there were people abroad who claimed that they had seen Wallenberg alive in the 1960s and at the beginning of the 1970s. Have you had occasion to meet such people?

[Carlbaeck] No, we from the project have not met them, but we know that such evidence and testimony does exist. The Swedish Foreign Ministry also has such evidence, they have also met such people. I would like to say that there are some very strong pieces of evidence from prisoners who were with him in prison -

[Molchanov] With Wallenberg.

[Carlbaeck] With Wallenberg in the Lefortovo prison and in the Lubyanka and they even gave a sketch, as it were, of exactly where he was imprisoned in 1946 and 1947, they even gave the number of his cell, 203, and they even gave the surnames of those people who are presumed to have questioned him, that is to say Soviet -

[Lisyutkina] Prison staff.

[Carlbacck] Prison staff, yes.

[Molchanov holding drawing of Lefortovo prison and reading from document] These are (?Col Moklokov), (?Col Vayndorf), (?Lt Osenkratov) and someone called (?Smirnitskiy) and (?Bubnov). How old would Raoul Wallenberg be today?

[Carlbacck] He would now be 77.

[Lisyutkina] Yes, he was born on 5th August 1912. And in view of the fact that all trace of him has been lost on our soil it is our duty in the final analysis to tell people the whole truth about what happened to him. And we hope very much that not all the ends have been hidden, that someone who can at least tell us something about what happened to Raoul Wallenberg is still alive.

[Molchanov] Just as I hope the archives still exist which concern the Wallenberg case and we, our programme, hope that one day these archives will be opened up and we shall be able to tell the truth about this person's fate. And for all those who are now watching our programme we have a request that you should look carefully at this photograph. This is Raoul Wallenberg. If you ever had occasion to see him or to talk to him please write to the programme "Before and After Midnight". [Video: Molchanov holds up black-and-white photograph of Wallenberg as a young man]

SOVIET VISAS OFFICIAL ON NEW REGULATIONS

'Izvestiya' 23 Aug 89 morning edition

Text of A. Illesh's interview with Col (Militia) R.A. Kuznetsov, head of the visas and registration directorate (UVIR), "A trip abroad: what is new in the USSR's exit and entry rules" (SU/0544 A1/3)

The USSR Ministry of Internal Affairs press service held a briefing on 22nd August on what is new in the rules for exit from and entry into the USSR for Soviet and foreign citizens. The 'Izvestiya' correspondent was told about this by Col (Militia) R.A. Kuznetsov, head of the visas and registration directorate.

[Kuznetsov] The lifting of the restrictions which existed formerly on the frequency of foreign trips, the possibility of leaving the country for a temporary visit on the invitation of any individual, the simplification of the procedure for formalising applications - all this has increased the number of citizens submitting exit and entry requests to the internal affairs bodies. In the first half-year alone 1.7 million such requests were examined. That is three times more than in the whole of the year 1987. . .

[Illesh] And how many trips were refused as a result?

[Kuznetsov] Virtually all the applications were met, and the number of negative decisions is only 0.15 % of the total number of requests examined.

[Illesh] Existing legislation in the sphere of exit from and entry into the USSR requires, to put it mildly, some further improvement after the signing of the Vienna accords. . .

[Kuznetsov] That is indeed so. The provision on entry into and exit from the USSR laid down by a USSR Council of Ministers resolution in 1986 stipulates that exits for permanent residence abroad may take place only for the purpose of reunification with family members. But that is contrary to our international commitments. The provisions regulating the legal status of foreign citizens in the USSR also require improvement. And so, in order to bring our legislation into line with our international commitments, the USSR MVD, in conjunction with the ministries and departments concerned, has drawn up certain draft documents.

Among the most important is the legislative act on the procedure for exit from and entry into the USSR. For the first time in our country's practice, it stipulates the right of every Soviet citizen to leave the USSR and return to his country.

The draft new law stipulates that a citizen will be issued with a foreign passport on the basis of a personal application, and no invitations are required for temporary foreign trips (with the exception of countries with which the USSR has concluded agreements on reciprocal visits without visas). For exit from the USSR for permanent residence, it is sufficient to have an invitation from any person living abroad or the consent of a foreign state to enter that country.

[Illesh] But if a refusal comes from the visas and registration directorate after all. . .

[Kuznetsov] The grounds for negative decisions are also defined. The document stresses that all such decisions are temporary, and after the circumstances specified in the legislative act have ceased to obtain, exit is permitted. A system is also specified for the legal and judicial defence by citizens of their rights and interests in connection with exit from the USSR, as well as the time-scale for foreign travel by citizens who have information covered by state secrecy, and so forth.

[Illesh] Exit for permanent residence abroad. What are the trends today?

[Kuznetsov] In the first seven months of this year some 107,000 people left the country, whereas the figure for the whole of last year was 108,000. The growth, as you can see, is substantial, and according to our calculations by the end of this year approximately 200,000 people will have left the USSR for permanent residence abroad.

[Illesh] What countries do they mainly go to?

[Kuznetsov] In first place (traditionally) is the FRG. Some 48,000 people (that is the figure for the first seven months of the year) left for there. The figure for Israel was 43,000, the USA - 8,500 and Greece - 3,400.

[Illesh] Do the innovations apply to foreigners in the USSR?

[Kuznetsov] Yes. A new draft has been prepared of the rules for foreign citizens staying in the USSR, and this will be submitted for examination by the USSR Council of Ministers in the near future. It is also proposed to abolish the registration of the documents of citizens of socialist countries visiting the USSR irrespective of the purpose of their visit for a period of up to three months, and to simplify the documentation procedure for foreign citizens and stateless persons permanently resident in the USSR. . .

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CE

KOPIA TILL:

UTR MIN

--

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

POL 3

ÅTGÄRD:

Pol I/kr Tham/lan

1989-09-04

INOMSTYRELSEN	
Län...../.....	
1989-08-21 30	
Ans	Gr
P	2 Eu

(POL)

LEGATIONEN PRETORIA

1989-08-30

UD STOCKHOLM

FOER POL 1

RE RAOUL WALLENBERG (RYDBERG)

FORTS

RE RAOUL WALLENBERG (RYDBERG)

LEGATIONEN KONTAKTADES IDAG TISDAG AV EN MRS. BARBARA HOGG (TIDIGARE SMITH), 14 PINEHURST, GEORGE STREET, FERNDAL, RANDBURG 2194, TELEFON 011/787 27 07. MRS. HOGG SADE SIG HA LAEST I SYDAFRIKANSK PRESS OM DET FOERESTAAENDE BESOEKET TILL SOVJETUNIONEN AV SLAEKTINGAR TILL RAOUL WALLENBERG. HON UPPGAV SIG HA KAENT WALLENBERG ("I WAS HIS GIRLFRIEND"), PER ANGER M.F.L. I BUDAPEST. HON SADE SIG VARA HOLLAENDSKA OCH HA DAER ARBETAT FOER SITT LANDS KONSULAT, HON KOM TILL SYDAFRIKA FOER 30 AAR SEDAN OCH HADE ALDRIG HAFT KONTAKT MED LEGATIONEN. MRS. HOGG QENSKADE NU HOEGST AV ALLT FAA FOELJA MED DELEGATIONEN TILL SOVJETUNIONEN ("I AM AFRAID OF THE RUSSIANS BUT I MUST GO"). HON VILLE AEVEN HA KONTAKT MED WALLENBERGS SLAEKTINGAR I SVERIGE OCH DE SOM TJAENSTGJORT I BUDAPEST.

MRS. HOGG GAV ETT TROVAERDIGT INTRYCK. HURUVIDA HENNES UPPGIFTER AER KORREKTA TORDE Vael UTAN SVAARIGHET KUNNA FASTSTAELLAS GENOM KONTAKT MED VEDERBOERANDE I SVERIGE. LEGATIONEN HAR LOVAT MRS. HOGG ATT SAA SNART SOM MOEJLIGT AATERKOMMA MED EV. BESKED FRAAN STOCKHOLM.

LUNDVIK

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
KR

KOPIA TILL:

UTR MIN

--

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

aa/mj

1989-08-21 30		
P	2	Eu

(POL)

AMBASSADEN MOSKVA

1989-08-30

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

RE TV-PROGRAM OM RAOUL WALLENBERG

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

RE TV-PROGRAM OM RAOUL WALLENBERG

FOER DEPARTEMENTETS KAENNEDOM VILL VI INFORMERA OM ATT VI SOEKT
KONTAKT MED PROGRAMLEDAREN FOER DET TV-PROGRAM SOM SAENDES DEN
26 AUGUSTI DAER ETT UPPROP RIKTADES TILL TITTARNA ATT LAEMNA UPP-
GIFTER OM RAOUL WALLENBERG. VEDERBOERANDE, VLADIMIR KIRILLOVITJ
MOLTJANOV, HAR LOVAT OSS ATT FAA TILLGAANG TILL DET MATERIAL
SOM KOMMER IN. VI HAR TACKSAMT ACCEPTERAT DETTA MEN GOER
SAMTIDIGT REFLEXIONEN ATT DET FORTFARANDE AATERSTAAR ATT SE OM
MOLTJANOV HAR MOEJLIGHET ATT UPPFYLLA DETTA LOEFTE.

BERNER

Polch Örn/it ✓
1989-09-05 skr tit

29.8.1989

aa. 8284-55 BT

Ambassadör Torsten Örn
Utrikesdepartementet
Stockholm

241/035

INK. UTRIKES DEP.		
D. N° 30 aug		
13 SEP 1989		
AVD.	GR.	MAIL
P	2	Eu I

Broder,

Efter Din påringning i går om mina artiklar kring Wallenbergdokumenten i UD slog det mig att jag endast muntligt och tydligen ofullständigt har informerats om regeringsbeslutet att låta mig ta del av papperen.

I början av året fick jag av Berndt Fredriksson veta att det nu var klart för mig att läsa handlingarna, dock skulle viss sortering och gallring först göras. När jag i februari infann mig för den första läsningen var det tydligt att Fredriksson och hans medhjälpare betraktade det till mig givna materialet som offentlig handling.

Det framgick när jag uttryckte farhågor för att journalister från andra tidningar och medier nu skulle kunna komma över materialet. Något delgivningsbeslut fick jag aldrig se. Därför var Ditt besked i går, att dokumenten har överlämnats for my eyes only, en nyhet och överraskning. Kanske vore det inte ur vägen om departementet meddelade mig det rätta förhållandet skriftligen.

Beträffande Din milda övertalning att avstå från att i SvD nämna i arkivpapperen namngivna sovjetiska diplomater - med hänsyn till Wallenbergföreningens förestående samtal i Moskva - kommer Du att finna att inga namn nämns i sammanhanget. Vid någon eftertanke tror jag dock att farhågorna överdrivs. Jag är säker på att ryssarna, när de efter 44 år inbjuder svenskar att samtala om Raoul Wallenberg, har beslutat vad som skall sägas och visas. Visserligen är det viktigt vad som står i SvD, det vet vi ju, men i det här fallet vore det nog en grov överskattning att tro att vi kan påverka utgången.

Ingmar Lindmarker

Ingmar Lindmarker

POSTADRESS

105 17 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS

RÅLAMBSVÄGEN 7
STOCKHOLM

TELEFON

NAT 08-13 50 00
INT +46 8-13 50 00

TELEGRAM

SVENSKADAG

TELEX

RED 17400 SVEDAGS
ANNONS 12273 SWEDEAD S

Pol i/kr Tham/lan

Ärende

Wallenbergärendet: Jan Kaplan

Datum

1989-08-30

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu

I ✓

Adress

Ambassaden TEL AVIV

DNR.....

PM

Text

Från Tham, Pol I för Bergquist re
Wallenbergärendet: Jan Kaplan.

Representant Wallenbergföreningen har i telefonsamtal den 30 augusti med vederbörande fått bekräftat att Jan Kaplan tyvärr aldrig tilläts lämna Sovjet.

CABINET

Ex till:

Polch

Ch Pol I

Tham, Pol I

Hallqvist, Press

EXP. 890830/LAN

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)

ARKIVEXEMPLAR

Dnr 1989-08-30 242/020	Avd Grupp Mål P 2 Eu ⁷
------------------------------	--------------------------------------

Johanna Österblom
Ymers väg 2
198 00 BÅLSTA

(Handwritten signature)

Wallenbergärendet

(\$ bil) Bilagorna bindes ej, se bilagefört. nedan

Hej,

Tack för Ditt brev den 23 augusti. Med anledning därav
sänder jag Dig bifogat lite material om Raoul Wallen-
berg och efterforskningarna efter honom.

*Många vänliga hälsningar,
Vollrath Tham*

Vollrath Tham
Kansliråd

Bilageförteckning

- R W dokumentsamling rörande efterforskningar
efter år 1957
- Swedish Portraits - R W by Jan Larsson
- UD informerar R W

lan

Dep U 328

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐

av kurir

☐

utl kurir

☐

luftpost

☒

vanlig post

Avsändn datan

Sign

890830

LAN

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
KR

KOPIA TILL:

UTR MIN

--

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

Thau, pol-1

Sv. D- aktinerna

om R.W.

AMBASSADEN MOSKVA

1989-08-31

Pal

1989-08-31

p

2

En I

UD STOCKHOLM

FOER POLCHEFEN.

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

LAESER NU DAGLIGEN I SVENSKA DAGBLADET UTDRAG UR NYLIGA
RAPPORTER AV DET HEMLIGASTE SLAG MED REDOVISNING AV FOER-
TROLIGA SAMTAL M M I WALLEBERGAFFAEREN. AER DET RIKTIGT
SOM DET STAAR ATT UD LAEMNAT UT MATERIALET OCH KAN JAG FOER
ANVAENDNING VID EV FRAAGOR FAA UPPLYSNING OM MOTIVEN BAKOM
BESLUTET ATT GOERA SAA.

BERNER

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CBE

KOPIA TILL:

UTR MIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

Pol I/kr Tham/län

1989-09-04

EXP 890904/LAN

AMBASSADEN TEL AVIV

1989-08-31

UD STOCKHOLM

FOER THAM, POL 1

RE RAOUL WALLENBERG

Pol

INK UTRIKESPOL		
Dnr...../.....		
1989-08-31		
Ans	Gr	Mbl
p	2	h

FORTS

RE RAOUL WALLENBERG

VI HAR AATSKILLIGA GAANGER, AEVEN KVAELLSTID, SOEKT ANNA BILDER, MEN UTAN RESULTAT. VI FORTSAETTER ANSTRAENGNINGARNA, MEN OM HON AER BORTREST/UTOMLANDS SOM MAANGA LANDSMAEN DENNA TID PAA AARET KAN SAKEN TA TID. EFTER SAMTAL MED MIN MEDARBETARE MIRIAM GOLDBERG, SOM AER DEN SOM FOERT SAMTALEN MED BILDER, AER JAG RAETT OEVERTYGAD OM ATT DET ROER SIG OM ETT MYCKET BEKLAGLIGT FEL I TELEGRAMMET, SOM TYVAERR VARKEN JAG ELLER DUHS OBSERVERAT. HADE VI TROTT ATT KAPLAN SKULLE VARIT I LANDET HAER HADE VI Vael RIMLIGEN REAGERAT OCH DIREKT FOERESLAGIT ER ATT GAA VIDARE PAA NAAGOT SAETT, OCH INTE SOM NU BARA LAATA SAKEN PASSERA RAETT OBEMAERKT I EN MENING. EN KONTAKT MED DUHS AER AV NOEDEN, HAN SKALL ENLIGT VAD VI VET VARA I TJAENST I NEW YORK FRAAN 11 SEPTEMBER.

BERGQUIST

Pol I/kr Tham/lan

Ärende

Wallenberg: Raoul Wallenberg-föreningens besök

Datum

1989-08-31

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu

I

PM

Adress

Ambassaden MOSKVA

DNR.....

Text

Från Pol I re Wallenberg: Raoul Wallenberg-föreningens besök.

P R I M O. Delegationen accepterar tacksamt inbjudan till middag söndag 15 oktober. De har frågat om möjlighet finns få hjälp med hämtning flygplatsen vid ankomsten. De är nu inbokade på hotell Belgrad 2. Hotell National var fullbokat.

S E C U N D O. Ifråga om eventuell sällskaplig samvaro på ambassaden med sina samtalsparter föredrog de att avvakta förloppet av diskussionerna.

T E R T I O. De önskar att t v ingen åtgärd vidtages ifråga om Sacharov, Kartsev och Semjonov.

Q U A R T O. Beträffande hanteringen av journalisterna funderar de fortfarande på lämpligt tillvägagångssätt och har bett att få återkomma.

CABINET

Ex till:

Polch

Ch Pol I

Hallqvist, Press

Tham, Pol I

EXP 890831/LAN

Ärendet

Wallenberg-ärendet

Datum

1989-08-31

Önr

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu 1

Adress

Ambassaden MOSKVA

Ex till:

Tham, pol I
Hallqvist, press

1989-09-04/ik

Text

Från pol I. Re Wallenberg-ärendet.

Vid gårdagens möte mellan Pankin och polchefen kom samtalet också in på Wallenberg-ärendet. Polchefen erinrade om Pankins "mycket tänkvärda artikel" i Expressen och Moskovskije Novosti nyligen. Han ville också tacka för Pankins insatser inför besöket av Wallenberg-föreningen i Moskva.

Pankin sade, med referens till sin artikel, något kryptiskt att han var glad att "hans budskap hade förståtts i Moskva". Vad gällde föreningens besök skulle han själv ge resenärerna information, men han ville också lämna den till departementet. Moskva hade bekräftat att mötet med bl a MID-företrädare äger rum den 15 oktober. Inga invändningar fanns mot att även Guy von Dardel deltog vid gruppens samtal. Eventuella möten med Sacharov och journalister "utgick man ifrån att den svenska ambassaden ordnade, men att man på sovjetisk sida inte hade något emot att sådana möten kom till stånd". Man utgick också ifrån att resenärerna "skulle vara den svenske ambassadörens gäster".

CABINET